

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

วงศ์ศัพท์และความสัมพันธ์ทางความหมายของคำปฏิญาณตนในหน้าที่และอาชีพไทย

LEXICAL FIELDS AND SEMANTICS RELATIONSHIP OF WORDS

IN THE PLEDGE OF THAI'S DUTY AND OCCUPATION

นางสาวขจิตา ศรีฟูม

โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้มหาวิทยาลัย เงินรายได้ส่วนงาน มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

2567

สัญญาทูลเลขที่ Huso04/2566

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

วงศ์ศัพท์และความสัมพันธ์ทางความหมายของคำปณิธานตนในหน้าที่และอาชีพไทย

LEXICAL FIELDS AND SEMANTICS RELATIONSHIP OF WORDS

IN THE PLEDGE OF THAI'S DUTY AND OCCUPATION

นางสาวจิตา ศรีพุ่ม

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง วงศัพท์และความสัมพันธ์ทางความหมายของคำปญญาตนในหน้าที่และอาชีพไทย มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ 1. วิเคราะห์อรรถลักษณะทางความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในคำปญญาตนในหน้าที่และอาชีพในสังคมไทย และ 2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในคำปญญาตนในหน้าที่และอาชีพในสังคมไทย โดยเก็บข้อมูลจากคำปญญาตนในเว็บไซต์ครอบคลุมคำปญญาตน ตามหมวดอาชีพได้ 6 หมวด จำนวน 35 คำปญญาตน ใช้วิธีการวิเคราะห์อรรถลักษณะด้วยการแสดงองค์ประกอบย่อยทางความหมายของคำ และนำองค์ประกอบย่อยทางความหมายของคำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคำที่มีต่อกันเพื่อจัดหมวดความหมายของคำศัพท์

ผลการวิจัยพบว่า 8 วงศัพท์ที่พบในคำปญญาตนสามารถจัดหมวดความหมายได้ 8 หมวด ความหมาย ดังนี้ 1. หมวดความหมาย “จริยธรรม” 2. หมวดความหมาย “การดูแล” 3. หมวดความหมาย “คำแทนตน” 4. หมวดความหมาย “ความตั้งมั่น” 5. หมวดความหมาย “ศีลธรรม” 6. หมวดความหมาย “ดินแดน” 7. หมวดความหมาย “ระบอบการปกครอง” 8. หมวดความหมาย “ความภาคภูมิใจ” โดยอรรถลักษณะที่คำในแต่ละหมวดมีร่วมกันมีอรรถลักษณะที่เหมือนกัน จำนวน 3-6 อรรถลักษณะ งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าถ้อยคำปญญาตนในหน้าที่และอาชีพในสังคมไทยมีความหมายในด้านการส่งเสริมและผลักดันให้ผู้ทำอาชีพต่าง ๆ ในสังคมไทยยึดมั่นในศีลธรรมความถูกต้องและรักษาผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็น สำคัญ

คำสำคัญ: วงศัพท์, ความสัมพันธ์ทางความหมาย, อรรถลักษณะ, คำปญญาตน, อาชีพ

Abstract

The research aimed to achieve two objectives: 1) Analyzing the semantic features of the vocabulary found in self-attributes within professional roles and duties in Thai society, and 2) Examining the semantic relationships of the vocabulary found in self-attributes within professional roles and duties in Thai society. Data were collected from self-attributes listed on various websites covering a total of 35 self-attributes across 6 professional categories. by analysis the semantic components of words and analyzed the components in relation to each other in order to categorize the meaning of words.

The findings revealed that a total of 8 semantic categories could be identified for the vocabulary found in self-attributes. These categories are as follows: 1 "Ethics", 2 "Care", 3 "Self- representation", 4 "Determination", 5 "Virtue", 6 "Territory", 7 "Governance System", and 8 "Pride". Each category exhibited between 3 to 6 shared semantics features among the respective vocabulary terms. This research shows that The Pledge of duty and occupation in Thai society are meaningful in terms of promoting and encouraging people in various occupations in Thai society to adhere to morality, correctness, and maintaining the interests of the people and the nation.

Keywords: Lexical Fields, Semantics relationship, Semantics Features, The pledge, Occupation

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้มหาวิทยาลัย เงินรายได้ส่วนงาน มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เลขที่สัญญา Huso04/2566 เรื่อง วงศัพท์และความสัมพันธ์ทางความหมายของคำปฏิญาณตนในหน้าที่และอาชีพไทย ได้รับทุนอุดหนุนงบประมาณจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้เขียนตำรา หนังสือ บทความ งานวิจัย บทความวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ที่เป็นเอกสารในการค้นคว้าหาความรู้และอ้างอิงในงานวิจัยนี้ ขอขอบพระคุณภาควิชาภาษาไทย และเจ้าหน้าที่ภาควิชา รวมถึงเจ้าหน้าที่ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยเรื่องนี้จะประโยชน์ต่อภาควิชา อาจารย์ผู้สอน นิสิตและผู้สนใจ ตลอดจนสามารถนำไปวิจัยขยายผลต่อได้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ได้กรุณาช่วยอ่านพิจารณาและช่วยชี้แนะแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนงานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์

ขจิตา ศรีพุ่ม

พฤษภาคม 2567

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
สมมติฐานของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
ความหมายของคำ	8
การวิเคราะห์อรรถลักษณะ	11
ประเภทของความสัมพันธ์ของคำ	18
คำปฏิญาณตน	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	27
ขั้นสำรวจและรวบรวมเอกสาร	27
ขั้นตอนการเก็บข้อมูล	27
ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล	29
ขั้นสรุปผลและนำเสนอการวิจัย	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4	ผลการวิจัยอรรถลักษณะของคำศัพท์ วงศัพท์และหมวดหมู่ทาง ความหมายที่ปรากฏในคำปณิธานตนในหน้าที่และอาชีพในสังคมไทย	30
	1. หมวดความหมาย “จริยธรรม”	32
	2. หมวดความหมาย “การดูแล”	41
	3. หมวดความหมาย “คำแทนตน”	50
	4. หมวดความหมาย “ความตั้งมั่น”	56
	5. หมวดความหมาย “ศีลธรรม”	60
	6. หมวดความหมาย “ดินแดน”	65
	7. หมวดความหมาย “การปกครอง”	69
	8. หมวดความหมาย “ความภาคภูมิใจ”	75
บทที่ 5	อภิปรายและสรุปผลการวิจัย	79
	บรรณานุกรม	83
	ภาคผนวก	
	ภาคผนวก ก	85
	ภาคผนวก ข	86
	ประวัติย่อของผู้วิจัย	87
		88

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงองค์ประกอบทางความหมายของคำ	13
ตารางที่ 2 หมวดอาชีพและอาชีพที่พบคำปฏินวนตน	28
ตารางที่ 3 ผลการศึกษาวงศัพท์ คำศัพท์ และอรรถลักษณะของคำ	79

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ถ้อยคำประเภทหนึ่งในภาษาไทยที่ใช้กล่าวหรือแสดงต่อสาธารณชนในการเข้ารับตำแหน่งหรือการประกอบอาชีพในสังคมไทย อันมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงคำมั่นสัญญาหรือใช้เมื่อต้องการแสดงปณิธานที่ตนจะปฏิบัติตามก่อนเข้ารับหน้าที่หรือตำแหน่งต่าง ๆ ได้แก่ คำกล่าวปฏิญาณตน ถ้อยคำประเภทนี้แสดงความหมายเฉพาะเจาะจงและมีความสำคัญในและเป็นสิ่งที่คนไทยกระทำกันมาช้านาน ดังที่ ศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ธีรเวคิน (2551) ได้กล่าวไว้ว่า

“คำปฏิญาณคือคำมั่นสัญญาที่ผู้กล่าวคำปฏิญาณประกาศให้ทราบว่าตนจะมีจุดยืน
อย่างไรในประเด็นเรื่องที่ปฏิญาณนั้น ความหมายที่แท้จริงของคำปฏิญาณก็คือ
การให้คำมั่นสัญญาอันศักดิ์สิทธิ์และจริงจังว่า จะปฏิบัติตามคำปฏิญาณอย่างเคร่งครัด
ในแง่หนึ่งคำปฏิญาณคือคำสัญญาที่ให้ไว้เพื่อการแสดงความซื่อสัตย์สุจริตและความ
จงรักภักดี ในการที่จะปฏิบัติตามหน้าที่ในฐานะที่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งอันสำคัญ
ขณะเดียวกันคำปฏิญาณนั้นก็เป็นการให้คำสัญญากับตนเองว่า จะธำรงไว้ซึ่ง
ความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำปฏิญาณทุกคำพูด คำปฏิญาณจึงไม่ใช่ของที่ทำกันโดยไร้
ความหมาย ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวนั้นมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เช่น คำปฏิญาณ
ในพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาของไทย คำปฏิญาณของเหล่าอัศวินที่มีต่อพระมหากษัตริย์
ที่กล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในโบสถ์ ในวิหารหรือในกรณีของญี่ปุ่นคือคำปฏิญาณ
ของเหล่าซามูไร หรือผู้ครองแคว้นที่ปฏิญาณต่อโชกุน”

เมื่อพิจารณาคำที่ถูกใช้ในถ้อยคำกล่าวปฏิญาณตนในหลาย ๆ อาชีพแล้ว ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า
คำเหล่านั้นมีความหมายสัมพันธ์กัน ดังตัวอย่าง

1. ถ้อยคำปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพล หรือภาษาปากว่า พิธีสาบานธง เป็นพิธีการทางทหารซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในวันกองทัพไทยและวันสำคัญของแต่ละเหล่าทัพ ถ้อยคำปฏิญาณมีว่า

ข้าพเจ้า (เอื่อยศ นาม และนามสกุล) ขอกระทำสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพเจ้า จักยอมตาย เพื่ออิสรภาพและความสงบแห่งประเทศชาติ และประชาชน ข้าพเจ้า จักอยู่ในศีลธรรมของศาสนา และจรรยาบรรณ ข้าพเจ้า จะเทิดทูนและรักษาไว้ ซึ่งพระบรมเดชานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้า ข้าพเจ้า จักรักษาไว้ ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ข้าพเจ้า จักเชื่อถือผู้บังคับบัญชา และปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด ทั้งจักปกครองแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรมข้าพเจ้า จะไม่แพร่งพรายความลับของราชการทหารเป็นอันขาด

2. ถ้อยคำปฏิญาณตนในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณเพื่อเป็นข้าราชการที่ดีและพลังของแผ่นดิน ประจำปี 2565 เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 28 กรกฎาคม 2565 ว่า

ข้าพระพุทธเจ้า (ออกนามของผู้กล่าวแต่ละบุคคล) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า จะประพฤติปฏิบัติตนเป็นข้าราชการที่ดีและพลังของแผ่นดิน มีความซื่อสัตย์ สุจริต เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท มุ่งมั่นแน่วแน่แก้ไขปัญหาของประเทศชาติและประชาชน สร้างสรรค์คุณประโยชน์แก่แผ่นดิน และดำเนินชีวิตโดยยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนแห่งศาสนา ตามแนวทางพระบรมราโชวาทตลอดไป ด้วยกล่าวด้วยกระหม่อมขอเดชะ

3. ถ้อยคำปฏิญาณของลูกเสือสำรองและคำปฏิญาณของลูกเสือสามัญ

ลูกเสือสำรอง “ข้าสัญญาว่า ข้อ 1. ข้าจะจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ข้อ 2. ข้าจะยึดมั่นในกฎของลูกเสือสำรองและบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นทุกวัน”

ลูกเสือสามัญ, ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่, ลูกเสือวิสามัญ “ด้วยเกียรติของข้า ข้าสัญญาว่า ข้อ 1. ข้าจะจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ข้อ 2. ข้าจะช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อ ข้อ 3. ข้าจะปฏิบัติตามกฎของลูกเสือ”

4. ถ้อยคำปฏิญาณตนของพยานหรือผู้ให้การในศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตามมาตรา 112 บัญญัติไว้ว่า ก่อนเบิกความพยานทุกคนต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนาหรือจารีตประเพณีแห่งชาติของตน หรือกล่าวคำปฏิญาณว่าจะให้การตามสัตย์จริง ความว่า

“ข้าพเจ้าขอสาบานตนต่อพระแก้วมรกต เจ้าพ่อหลักเมือง พระสยามเทวาธิราช และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ว่า ข้าพเจ้าจะเบิกความต่อศาลด้วยความสัตย์จริงทั้งสิ้น หากข้าพเจ้าเอาความเท็จมากล่าวแม้แต่น้อย ขอยันตรายและความวิบัติทั้งปวงจงบังเกิดแก่ข้าพเจ้าโดยพลัน หากข้าพเจ้ากล่าวความจริงต่อศาล ขอให้ข้าพเจ้า จงประสบแต่ความสุขความเจริญ” (คำสาบานของศาสนาพุทธ)

5. คำถวายสัตย์ปฏิญาณของคณะรัฐมนตรีก่อนเข้ารับตำแหน่ง

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอดถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติ ตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 175)

จากข้อความปฏิญาณตนในตัวอย่าง 1. 2. 3. 4. และ 5. จะเห็นว่ามีการใช้คำในหมวดหมู่ความหมาย ของ “ความตั้งมั่น” เช่น อย่างเคร่งครัด เป็นอันขาด ยึดมั่น สาบาน หรือ คำในหมวดหมู่ความหมายของ “ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์” เช่น จงรักภักดี เทิดทูน สุจริต เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทหรือคำในหมวดหมู่ความหมาย “ข้อประพฤติอันดีงาม” เช่น ศีลธรรม จรรยาบรรณ ยุติธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต เป็นต้น

เมื่อสังเกตการใช้ถ้อยคำปฏิญาณในหน้าที่และอาชีพของคนไทยแล้วผู้วิจัยสังเกตความสัมพันธ์ทาง ความหมายว่าคำเหล่านั้นมีความสัมพันธ์ทางความหมายซึ่งกันและกัน และสามารถจัดหมวดหมู่ทาง ความหมายของคำศัพท์เหล่านั้นได้โดยพิจารณาความหมายของคำที่นำมาประกอบกันนั้นได้ เพราะ “คำ” เป็นหน่วยทางภาษาที่สำคัญเพราะเป็นหน่วยที่ใช้แสดงความหมายอันเป็นสิ่งที่จะทำให้มนุษย์ได้สื่อความคิด ทำความเข้าใจระหว่างกันได้ ดังนั้น “คำ” จึงเป็นหน่วยที่สำคัญมาก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2545 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 258) ให้ความหมายของ “คำ” ไว้ว่า หมายถึง “น. เสียงพูด, เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ, เสียงพูดหรือลายลักษณ์อักษรที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้นเพื่อแสดงความคิด โดยปรกติถือว่าเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดซึ่งมีความหมายในตัว”

นักภาษาได้ให้ความหมายของ “คำ” ไว้ดังนี้ วิจิตรน ภาณุพงศ์ (2541, หน้า 8) กล่าวว่า ส่วนของ ภาษาที่ประกอบกันขึ้นแล้วสามารถปรากฏได้ลำพังและมีความหมายเรียกว่า คำ สุริยา รัตนกุล (2544, หน้า 150) กล่าวว่า คำเป็นหน่วยที่สำคัญมากในภาษา ถ้ากล่าวหน่วยชนิดนี้แม้แต่เพียงหน่วยเดียว ผู้ฟังก็จะ รับทราบความหมายได้ และหน่วยชนิดนี้แม้แต่เพียงหน่วยเดียวก็สามารถเป็นประโยคที่มีความหมายได้

กำชัย ทองหล่อ (2545, หน้า 193) กล่าวว่า อักษรที่ประสมแล้วออกเสียงมาเป็นเสียงเดียวเรียกว่าพยางค์ พยางค์จะเป็นพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ตาม ถ้ามีความหมายเป็นที่รู้กันได้เรียกว่าคำหรือถ้อยคำ

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า คำเป็นหน่วยในภาษาที่มีความหมาย เป็นตัวแทนหรือเป็นเครื่องมือในการสื่อความคิดโดยผ่านเสียงพูดหรือลายลักษณ์อักษรที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้นเพื่อแสดงความคิดและให้ความหมายหรือกล่าวง่าย ๆ ได้ว่า คำ คือ หน่วยแสดงความหมายในภาษาหน่วยสำคัญหน่วยหนึ่ง

หากลองพิจารณาจำนวนคำที่มีอยู่ในภาษาไทยเราจะพบว่ามียูเป็นจำนวนมากส่วนหนึ่งถูกเก็บไว้ในพจนานุกรมและก็ยังมียูอีกมากที่ไม่ได้เก็บคำและให้ความหมายไว้ในพจนานุกรม แสดงให้เห็นว่าคำในภาษามีจำนวนมากมาย และเมื่อพิจารณาความหมายของคำในภาษาจะพบว่าความหมายมิได้แยกออกจากกันเสียทีเดียว แต่เรายังสามารถหาความสัมพันธ์ทางความหมายของคำเหล่านั้นได้ด้วย เช่น เมื่อพิจารณาคำว่าสบายใจ ว่า มีความหมายใด เราพบว่า สบายใจ หมายถึง ไม่มีความวิตกกังวล เช่น นั่งอ่านหนังสือสบายใจ และเราก็พบว่ามียูที่มีความหมายคล้ายกับคำว่า สบายใจ ดังที่นวรรณ พันธุเมธา (2544, หน้า 114) ได้จัดกลุ่มความหมายในหนังสือคลังคำ ไว้ดังนี้

ปลอดโปร่งใจ หมายถึง ไม่มีความกังวลขุ่นมัว เช่น ตื่นขึ้นด้วยความรู้สึกปลอดโปร่งใจ

คลายกังวล, คลายใจ หมายถึง ความวิตกกังวลหายไป เช่น เธอค่อยคลายใจว่าเขาคงไม่ได้หลอก

เบาใจ หมายถึง หหมดความกังวลว่าจะไม่เป็นไปดังต้องการ เช่น เขารับปากว่าจะช่วย ผมก็ค่อยเบาใจ

เย็นใจ หมายถึง ไม่ต้องกังวล เช่น ถ้าเขาช่วยแล้วก็เย็นใจได้ว่าต้องสำเร็จ

ใจชื้น หมายถึง ค่อยสบายใจคลายความวิตก เช่น ฉันใจชื้นเมื่อเห็นคุณพ่อยิ้ม

ใจมาเป็นกอง หมายถึง สบายใจคลายความกลัวไปได้มาก เช่น ใจมาเป็นกองเมื่อรู้ว่าพี่ชายเดินตามมาด้วย

จะเห็นได้ว่าคำว่า สบายใจ ปลอดโปร่งใจ คลายกังวล คลายใจ เบาใจ เย็นใจ ใจชื้น ใจมาเป็นกอง มีความหมายแสดงอารมณ์ความรู้สึกที่เป็นไปในทางที่ดี หมายถึงความไม่วิตกและคลายวิตกกังวล คำเหล่านี้จึงเป็นคำที่มีความหมายคล้ายกัน

นอกจากนี้หากเราพิจารณาคำว่า ใหญ่ - เล็ก มาก - น้อย และ เป็น - ตาย เราจะพบว่าคู่คำเหล่านี้เป็นคำที่มีความหมายสัมพันธ์กันแบบตรงกันข้าม จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าคำในภาษานั้นมีความสัมพันธ์ทางความหมายและสามารถแสดงให้เห็นได้อย่างเป็นระบบ

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง “วงศ์ศัพท์และความสัมพันธ์ทางความหมายจากคำปฏินวนตอนในหน้าที่และอาชีพอไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คำศัพท์แสดงความสัมพันธ์ทางความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในคำปฏินวนตอนในหน้าที่และอาชีพในสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์อรรถลักษณะทางความหมายของคำศัพท์และวิเคราะห์วงศ์ศัพท์ที่ปรากฏในคำปฏินวนตอนในหน้าที่และอาชีพในสังคมไทย
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในคำปฏินวนตอนในหน้าที่และอาชีพในสังคมไทย

สมมติฐานของการวิจัย

คำศัพท์และองค์ประกอบย่อยทางความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในคำปฏินวนตอนในหน้าที่และอาชีพในสังคมไทยเป็นคำศัพท์ที่สามารถแสดงวงศ์ศัพท์หรือจัดหมวดหมู่ทางความหมายได้ และที่มีความสัมพันธ์กันในอาชีพต่าง ๆ เพราะเป็นคุณธรรมและข้อพึงปฏิบัติที่ประเทศชาติต้องการ และเป็นคุณสมบัติร่วมของอาชีพต่าง ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบอรรถลักษณะหรือความหมายย่อยของคำศัพท์และวงศ์ศัพท์ที่ปรากฏในคำปฏินวนตอนในหน้าที่และอาชีพในสังคมไทย ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการกล่าวปฏินวนตอนว่ามีความต้องการสื่อความหมายหรือปลูกฝังความคิดอุดมการณ์ค่านิยมใด
2. ทราบหมวดหมู่ทางความหมายของวงศ์ศัพท์ที่ปรากฏในคำปฏินวนตอนในหน้าที่และอาชีพในสังคมไทย เพื่อเข้าใจในค่านิยมสำคัญที่ประเทศชาติต้องการให้เกิดแก่ผู้ประกอบการอาชีพ และสามารถนำไปใช้เป็นตัวอย่งการในจัดหมวดหมู่ความหมายของกลุ่มข้อความในการสื่อสารด้านอื่นได้

3. ผลการวิจัยสามารถอธิบายถึงความหมายสำคัญของถ้อยคำที่ใช้ในการปฏิญาณตนในหน้าที่และอาชีพของสังคมไทยทำให้ทราบว่าสังคมไทยต้องการให้คนในสังคมมีแนวคิดหรือแนวทางในการปฏิบัติและดำเนินตนอย่างไรบ้างและสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาหรือหลักสูตรได้

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เก็บถ้อยคำปฏิญาณตนในอาชีพและหน้าที่ของคนไทย โดยแบ่งอาชีพตามการจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย) จากเอกสารการจัดการประเภทมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย) ฉบับปี 2544 ซึ่งได้แบ่งอาชีพไว้ 10 ประเภท ได้แก่

1. ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโส ผู้จัดการ เช่น ผู้พิพากษา ทนายความ เจ้าหน้าที่บริหารพรรคการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้จัดการฝ่ายผลิตและปฏิบัติการ
2. ผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่าง ๆ เช่น สถาปนิก วิศวกร นักเภสัชวิทยา แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาลวิชาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านการสอน นักบัญชี นักจิตวิทยา
3. ช่างเทคนิคสาขาต่าง ๆ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ช่างเทคนิควิศวกรรมโยธา เจ้าหน้าที่เทคนิคด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขอนามัย ตัวแทนขายประกัน
4. เสมียน, เจ้าหน้าที่ เช่น เลขานุการ เสมียนงานด้านการเงินและตัวเลข พนักงานการท่องเที่ยว
5. พนักงานบริการ พนักงานขายในร้านค้าและตลาด เช่น มัคคุเทศก์ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้คุมนักโทษ พนักงานดับเพลิง พนักงานขายของหน้าร้าน
6. ผู้ปฏิบัติงานฝีมือด้านการเกษตรและประมง เช่น ผู้ทำงานด้านการป่าไม้และการทำไม้ ผู้ผลิตพืชทางการเกษตรและเลี้ยงสัตว์เชิงพาณิชย์
7. ผู้ปฏิบัติงานฝีมือในธุรกิจต่าง ๆ เช่น ช่างก่อสร้างอาหาร พนักงานในเหมืองแร่ ช่างเครื่องและช่างปรับแต่งเครื่องอากาศยาน ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากนม
8. ผู้ปฏิบัติการด้านเครื่องจักรในโรงงานและผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ เช่น ผู้ควบคุมเครื่องจักร พนักงานขับรถโดยสารประจำทางและรถราง
9. อาชีพงานพื้นฐาน เช่น ผู้ใช้แรงงานในฟาร์ม ผู้ขนส่งสินค้าต่าง ๆ พนักงานกวาดถนนและผู้ใช้แรงงานอื่น ๆ

10. ทหาร (ทุกเหล่าทัพ)

นิยามศัพท์เฉพาะ

คำปฏิญาณ ผู้วิจัยใช้ความหมายของคำปฏิญาณ ตามที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ที่ให้ความหมายว่า ปฏิญาณ หมายถึง ก. ให้คำมั่นสัญญา โดยมากมักเป็นไปตามแบบพิธี เช่น พิธีถวายสัตย์ปฏิญาณของข้าราชการเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา. (ส.ประดิษฐาน) ดังนั้น ข้อมูลคำปฏิญาณในงานวิจัยนี้จะหมายถึง คำสัญญา คำถวายสัตย์ และคำปฏิญาณตนในอาชีพต่าง ๆ

อรรถลักษณะ หมายถึง ความหมายย่อยที่ประกอบกันขึ้นเป็นความหมายของคำแต่ละคำ โดยอรรถลักษณะแต่ละประการสามารถปรากฏได้ในคำหลายคำและสามารถแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายของคำแต่ละคำได้

อาชีพ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้แบ่งอาชีพตามการจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย) จากเอกสารการจัดการประเภทมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย) ฉบับปี 2544 ซึ่งได้แบ่งอาชีพไว้ 10 ประเภท

หน้าที่ หมายถึง การปฏิบัติภารกิจในด้านต่าง ๆ ตามที่เป็นภาระรับผิดชอบในตำแหน่งหรืออาชีพนั้น ๆ ซึ่งแต่ละอาชีพจะมีการกิจสำคัญที่เป็นหน้าที่เพิ่มเติมในวาระต่าง ๆ นอกเหนือจากการเข้ารับตำแหน่งในอาชีพของตน เช่น วาระพิธีสวนสนามมีการถวายสัตย์ปฏิญาณของทหาร ดำรง การให้คำปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพลของทหาร หรือหน้าที่ของนักเรียน ครู ฯลฯ

วงศัพท์ หมายถึง หมวดยุทธศาสตร์ทางความหมายของคำที่แสดงว่าคำในวงศัพท์เดียวกันมีความสัมพันธ์กันทางความหมายในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องวงศัพท์และความสัมพันธ์ทางความหมายของคำปฏิญาณตนในหน้าที่และอาชีพไทยครั้งนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องความหมาย การจัดบริเวณความหมาย และความสัมพันธ์ทางความหมาย ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความหมายของคำ
2. การวิเคราะห์อรรถลักษณะ
3. ประเภทของความสัมพันธ์ของคำ
4. คำปฏิญาณตน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมในแต่ละประเด็นมีดังนี้

1. ความหมายของคำ

นักวิชาการได้ให้ความรู้เรื่องคำไว้ดังนี้

ชัชวดี ศรลัมพ์ ได้อธิบายเรื่องความหมายในภาษาระดับคำ ในหัวข้อระบบความหมายไว้ดังนี้ (2558, หน้า 176-182)

“คำ” หมายถึงหน่วยในภาษาที่เล็กที่สุดที่มีความหมาย และสามารถปรากฏได้ตามลำพังอย่างอิสระ ('A word is a minimal free form': Miller, 1996, pp. 30 อ้างถึงใน ชัชวดี ศรลัมพ์, 2558, หน้า 276) เช่นเดียวกับเสียงที่สามารถแยกย่อยออกได้เป็นหน่วยเสียง คำก็สามารถแบ่งออกได้เป็นหน่วยคำ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยคำอิสระกับหน่วยคำผูกพัน

บลูมฟิลด์ (Bloomfield, 1933 อ้างถึงใน ชัชวดี ศรลัมพ์, 2558, หน้า 176) นักไวยากรณ์โครงสร้างแบ่งคำออกเป็นสองประเภทได้แก่ คำเนื้อหา (content word) กับคำไวยากรณ์ (grammatical word) คำเนื้อหา หมายถึงคำที่มีความหมายชัดเจนในตัวเองอย่างสมบูรณ์ ส่วนคำไวยากรณ์ หมายถึงคำที่มีความหมาย

ในการบอกหน้าที่ทางไวยากรณ์ แต่ไม่ได้มีความหมายชัดเจนในตัวเอง ความหมายในภาษาระดับคำแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทดังนี้

1. ความหมายตรง

ความหมายตรง (denotative meaning/denotation) หมายถึง ความหมายประจำของคำ เป็นความหมายที่ชี้บ่งสิ่งที่อ้างอิง ซึ่งสิ่งที่อ้างอิงนั้น (referent) เป็นความหมายที่เจ้าของโดยทั่วไปรู้และเข้าใจ และเป็นความหมายหลักของคำก่อนที่จะมีการขยายความหมายออกไป เช่น คำว่า 'ปาก' มีความหมายตรงหมายถึง ส่วนหนึ่งของร่างกายของคนและสัตว์ อยู่ที่บริเวณหน้า มีลักษณะเป็นช่องสำหรับกินอาหาร และใช้สำหรับเปล่งเสียง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 691) ปาก จึงมีความหมายตรงเป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย ความหมายประจำของคำเป็นความหมายที่เป็นแก่นของความหมายของคำ ก่อนที่จะมีการขยายความหมายออกไป “ความหมายตรง” มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน ได้แก่ ความหมายมโนทัศน์ (conceptual meaning) ความหมายหลักหรือความหมายแกน/แก่น (core meaning) ความหมายประจำรูป หรือความหมายตรงตามตัวอักษร (literal meaning) และความหมายอ้างอิง (referential meaning)

ความหมายตรงจะสัมพันธ์กับสิ่งที่อ้างอิง เช่น คำว่า 'แก้ว' หมายถึง หินแข็งใส แลลอดเข้าไปข้างในได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 152) และ คำว่า 'หมา' สิ่งที่อ้างอิงคือ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม มีเขี้ยว 2 คู่ ตีนหน้ามี 5 นิ้ว ตีนหลังมี 4 นิ้ว ซ่อนเล็บไม่ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 1257) ผู้ใช้ภาษาสามารถระบุสิ่งที่ความหมายของคำนั้นอ้างอิงได้ นอกจากนี้ แม้สิ่งที่อ้างอิงจะไม่ปรากฏตัวตนชัดเจน ไม่มีตัวตนในโลก ผู้ใช้ภาษาไม่รู้จัก ไม่เคยเห็น หรือมีความหมายที่เป็นนามธรรม ซึ่งไม่สามารถสัมผัสมองเห็นสิ่งที่อ้างอิงนั้นได้ ผู้ใช้ภาษาก็ยังสามารถเข้าใจความหมายของคำที่ใช้อ้างอิงสิ่งเหล่านี้ได้เพราะเชื่อมโยงกับความคิดของสรรพสิ่งนั้น

2. ความหมายโดยนัย

ความหมายโดยนัย (connotative meaning/connotation) หมายถึง ความหมายที่เพิ่มเติมขึ้นมา นอกเหนือไปจากความหมายตรง เป็นความหมายอื่น ๆ ที่ใช้ในการสื่อสาร มีลักษณะของความหมายที่แฝงอยู่ในคำรวมอยู่กับความหมายตรง ซึ่งเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า 'ความหมายแฝง' เพราะเป็นความหมายที่แฝงอยู่ในการสื่อสารซึ่งมีที่มาของความหมายต่าง ๆ กัน โดยอาจเกิดจากลักษณะการใช้ภาษาทางสังคม อารมณ์ความรู้สึก ฯลฯ ลีช (Leech, 1924 อ้างถึงใน ชัชวดี ศรลัมพ์, 2558, หน้า 177 - 178) ได้แบ่งความหมายออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ ความหมายมโนทัศน์ (conceptual meaning) ความหมายโดยนัยหรือ

ความหมายแฝง (connotative meaning) ความหมายเชิงลีลา (Stylistic) ความหมายเชิงอารมณ์ (associative meaning) ความหมายชวนคะนึ่ง (reflected) ความหมายคู่กัน (collocative meaning) และความหมายเชิงลำดับความ (thematic meaning) ลีซกล่าวว่า เป็นความหมายที่ปรากฏอยู่ในภาษาทุกระดับ ไม่ได้เฉพาะกับภาษาระดับใดหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้ ลีซได้จัดความหมายทั้ง 7 ประเภทนี้เข้าด้วยกันเป็นกลุ่มย่อยเหลือเพียง 3 ประเภท ได้แก่ ความหมายมโนทัศน์ ความหมายโดยนัย และความหมายเชิงลำดับ ความหมายโดยนัย ความหมายเชิงลีลา ความหมายเชิงอารมณ์ ความหมายชวนคะนึ่ง ความหมายคู่กัน ให้อยู่ในกลุ่มเดียวกับความหมายโดยนัย ทั้งนี้ลีซอธิบายว่าความหมายเหล่านี้เป็นความหมายที่เป็นผลมาจากผู้ใช้ภาษา ไม่ได้มาจากความหมายประจำของคำ ส่วนความหมายเชิงลำดับความเป็นความหมายที่เกิดขึ้นในระดับประโยคไม่ได้เกิดขึ้นในระดับคำ

ความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝงเป็นความหมายที่เกิดร่วมในคำที่มีความหมายตรงอยู่แล้ว การ “แฝง” ของความหมายประเภทนี้ เป็นนัยของความหมายที่เกิดร่วมอยู่ในความหมายตรง โดยมีที่มาจากลักษณะต่าง ๆ ในทำนองเดียวกับที่ลีซได้อธิบายไว้ ซึ่งอาจเป็นความหมายที่เกิดจากลักษณะทางสังคม ลีลาการใช้ภาษา อารมณ์ความรู้สึก และผลจากการได้ยิน ดังนี้

1. ความหมายแฝงเชิงอารมณ์ (emotive meaning) คำที่มีความหมายแฝงลักษณะนี้เป็นคำที่มีความหมายบอกอารมณ์ ความรู้สึก และทัศนคติ ของผู้ใช้ภาษา

2. ความหมายแฝงเชิงสังคม (social meaning) เป็นความหมายแฝงของคำที่เกิดจากลักษณะของการใช้ภาษาในสังคมที่แตกต่างกันไปตามสถานภาพทางสังคม ลำดับชั้นทางสังคม การเป็นภาษาต่างถิ่น หรือปัจจัยทางสังคมอื่นๆ เช่น เพศ อายุ อาชีพ ของผู้พูดและผู้ฟัง

3. ความหมายเปรียบหรือความหมายเปรียบเทียบ (figurative/metaphorical meaning) เป็นความหมายที่เกิดจากการนำคำที่มีความหมายตรงที่หมายถึงหรืออ้างถึงสิ่งหนึ่งไปเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่ง ทำให้มีความหมายใหม่เกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบนั้นและแตกต่างไปจากความหมายตรง

อุลมานน์และริชาร์ด (Ullmann and Richards, 1962 อ้างถึงใน ชัชวดี ศรีลัมพ์, 2558, หน้า 180-182) ได้อธิบายความหมายเปรียบหรือความหมายเปรียบเทียบว่าเป็นการขยายความหมายของคำ (extension of meaning) การเปรียบเทียบทำให้เกิดลักษณะของการใช้ภาษาที่เรียกว่า ความเปรียบ หรือ อุปลักษณ์ (metaphor) ซึ่งหมายถึง คำหรือข้อความที่แสดงการเปรียบเทียบของสรรพสิ่งตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไป ที่มีคุณสมบัติหรือลักษณะที่เหมือนกันหรือต่างกัน

สรุปได้ว่าคำมีความหมายโดยตรงและโดยนัยซึ่งความหมายโดยตรงเป็นความหมายประจำคำที่ผู้ใช้ภาษานึกโดยอ้างอิงสรรพสิ่ง ส่วนความหมายโดยนัยคือความหมายเพิ่มเติมนอกเหนือจากความหมายตรง เป็นการแฝงความหมายที่มาพร้อมกับการคำนึงหรือเชื่อมโยงถึงประสบการณ์อื่น

2. การวิเคราะห์อรรถลักษณะ

การวิเคราะห์อรรถลักษณะ คือการแสดงความหมายย่อยที่ประกอบขึ้นเป็นคำ มีนักวิชาการได้ให้ความรู้เรื่องการวิเคราะห์อรรถลักษณะดังนี้

สุริยา รัตนกุล (2544, หน้า 245-249) ให้ความรู้เรื่องการวิเคราะห์อรรถลักษณะ (Componential Analysis) ไว้ว่า

การวิเคราะห์อรรถลักษณะเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบส่วนย่อยของความหมาย กล่าวคือ นักอรรถศาสตร์สำนักเน้นโครงสร้างไม่ได้พิจารณาว่าคำเป็นส่วนที่เล็กที่สุดของความหมาย ในคำแต่ละคำยังแตกองค์ประกอบย่อยลงไปอีกเหมือนกับสสารแตกส่วนย่อยออกเป็นโมเลกุล แล้วคำจะมีความหมายขึ้นได้ก็แล้วแต่ว่าโมเลกุลของความหมายนี้จับตัวกันจัดเป็นแนวตามรูปอันใด นักอรรถศาสตร์เรียกโมเลกุลของความหมายนี้ว่าอรรถลักษณะ (semantic features) คำแต่ละคำจะนำความหมายมาแตกเป็นอรรถลักษณะ (semantic features) ได้

สิ่งที่เป็นอรรถลักษณะต้องเขียนแสดงไว้ด้วยเครื่องหมาย < > อรรถลักษณะที่สำคัญ ๆ ที่มักจะต้องเขียนแสดงเสมอ เช่น อรรถลักษณะ <มีชีวิต> อรรถลักษณะ <มนุษย์> อรรถลักษณะ <สัตว์> อรรถลักษณะ <เพศชาย> อรรถลักษณะ <เพศหญิง> อรรถลักษณะ <ไม่ปรากฏเพศ> อรรถลักษณะ <โตแล้ว> อรรถลักษณะ <ยังไม่ได้> อรรถลักษณะ <มีลูก> อรรถลักษณะ <ไม่มีลูก> ฯลฯ จะเห็นได้ว่านักอรรถศาสตร์สำนักเน้นโครงสร้างใช้ความพยายามที่จะทำให้วิชาของตนนั้นเป็นระเบียบเข้มงวดอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ที่สุดเท่าที่จะทำได้ ส่วนปัญหานั้นเกิดขึ้นได้เสมอเพราะภาษาไม่ใช่สารเคมีที่มีองค์ประกอบของธาตุเพียงร้อยกว่าชนิด และมีปฏิกิริยาทางเคมีตายตัวสามารถคาดเดาได้ แต่ภาษาเป็นของธรรมชาติตั้งขึ้นมาก่อนความคิดจะค้นหาอรรถลักษณะ

ถ้าเราใช้อรรถลักษณะเป็นเครื่องมือช่วยในการคิดจะเป็นประโยชน์มาก เช่น ถ้าเราต้องการทราบคำว่ากระโดด ต่างกับคำว่า เขย่งเขย่งกอย อย่างไร เราก็คิดถึงอาการที่กระโดดเราก็ทราบว่าความหมายสำคัญของคำทั้งสองนี้จะต้องอยู่ที่ ขา อาการของขาเป็นอย่างไร จึงต่างกันเป็นสองคำ เราทราบว่าเราสามารถกระโดดได้ทั้งสองขาพร้อมกัน เช่น กระโดดขึ้นเก็บมะม่วง และกระโดดแยกขา เช่น กระโดดไกล ส่วนเขย่งเขย่งกอยนั้นเป็นอาการของขา

เดียว เป็นการกระโดดขาเดียวไปเรื่อย ๆ เนื่องในการเล่น เขียนเป็นอรรถลักษณะว่า <สองขา> <แยกขา> <ขาเดียว> <เคลื่อนที่ในทางราบ> <เคลื่อนที่ในทางตั้ง> ฯลฯ

ในการวิเคราะห์อรรถลักษณะของคำนั้นมีวิธีการวิเคราะห์ดังนี้

ขั้นตอนในการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย

ไนดา (Nida, 1979, pp. 54-61 อ้างถึงใน นันทนา วงษ์ไทย, 2562, หน้า 81-82) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายไว้ 6 ขั้นตอน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกความหมายต่าง ๆ ที่ดูจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันและอยู่ในวงความหมายใดวงความหมายหนึ่งจากการที่มีองค์ประกอบทางความหมายจำนวนหนึ่งร่วมกัน เช่น ความหมายของ คำว่า father, mother, son, daughter, brother, sister, uncle, aunt, nephew, niece และ cousin มีองค์ประกอบทางความหมายร่วมกัน คือเป็นมนุษย์และมีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดหรือการแต่งงาน

ขั้นที่ 2 จดรายการของสิ่งอ้างอิง (referent) จากความหมายของรูปภาษาที่อยู่ในวงความหมายเดียวกันทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น father และ mother มีความสัมพันธ์กับ ego (ตัวเอง) ซึ่ง father และ mother มีสิ่งอ้างอิงได้เพียงแคคนเดียวเท่านั้น ส่วน uncle, aunt, nephew, niece และ cousin สามารถมีจำนวนสิ่งอ้างอิงได้มากกว่า 1 คน แต่ความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลดังกล่าวกับ ego (ตัวเอง) จะแตกต่างกันไปจากความสัมพันธ์กับ father และ mother ในการวิเคราะห์ระบบเครือญาติ รายการที่ได้อาจเป็นรายชื่อของบุคคลที่เรียกด้วยคำเรียกญาติต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 ระบุองค์ประกอบทางความหมายที่มีร่วมกันในบางคำแต่ไม่ได้ มีร่วมกันทุกคำ เช่น องค์ประกอบทางความหมายเกี่ยวกับเพศหญิงพบในความหมายของคำว่า mother, aunt, daughter sister และ niece ส่วนองค์ประกอบทางความหมายเกี่ยวกับเพศชายพบในความหมายของคำว่า father, uncle, son, brother, nephew จากนั้น ก็หาองค์ประกอบทางความหมายอื่น ๆ ต่อไป สุดท้ายจะพบว่าองค์ประกอบทางความหมายเกี่ยวกับเพศ รุ่น และความสัมพันธ์ทางสายเลือดเป็นองค์ประกอบเด่น (distinctive features)

ขั้นที่ 4 ระบุองค์ประกอบเด่นให้กับแต่ละความหมาย เช่น ความหมายของ father ก็จะมีองค์ประกอบทางความหมาย เพศชาย รุ่นอายุมากกว่า 1 รุ่น และสืบสายตระกูลโดยตรง ความหมายของ mother ก็จะมีองค์ประกอบทางความหมาย เพศหญิง รุ่นอายุมากกว่า 1 รุ่น และสืบสายตระกูลโดยตรง ส่วนความหมายของ aunt ก็จะมีองค์ประกอบด้วยองค์ประกอบทาง ความหมาย เพศหญิงรุ่นอายุมากกว่า 1 รุ่น พี่สาวของพ่อหรือแม่ หรือคู่สมรสของพี่ชายของพ่อหรือแม่

ขั้นที่ 5 ตรวจสอบกับข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 อีกครั้ง หากสามารถใช้ คำศัพท์กับสิ่งที่อ้างอิง ซึ่งมีองค์ประกอบทางความหมายดังกล่าวได้ก็ถือว่าองค์ประกอบเด่นที่ได้นั้นถูกต้อง

ขั้นที่ 6 แสดงองค์ประกอบจำแนกของความหมายต่าง ๆ ในรูปแบบของแผนภูมิต้นไม้ หรือตารางดังต่อไปนี้

	Father	Mother	Uncle	Aunt	Brother	Sister	Son	Daughter	Nephew	Niece	cousin
1.เพศ ชาย / หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย หญิง
2.อายุ +1 เท่ากัน -1	+1	+1	+1	+1	เท่ากัน	เท่ากัน	-1	-1	-1	-1	+1/ เท่ากัน/-1
3. สายเลือด ตรง ถัดไป 1 ชั้น ถัดไป 2 ชั้น	ตรง	ตรง	ถัดไป 1 ชั้น	ถัดไป 1 ชั้น	ถัดไป 1 ชั้น	ถัดไป 1 ชั้น	ตรง	ตรง	ถัดไป 1 ชั้น	ถัดไป 1 ชั้น	ถัดไป 1 ชั้น
4. สายเลือด / การแต่งงาน	สายเลือด	สายเลือด	สายเลือด/ การ แต่งงาน	สายเลือด/ การ แต่งงาน	สายเลือด	สายเลือด	สายเลือด	สายเลือด	สายเลือด	สายเลือด	สายเลือด

ตารางที่ 1 แสดงองค์ประกอบทางความหมายของคำ (องค์ประกอบทางความหมายของคำว่า father, mother, son, daughter, brother, sister, uncle, aunt, nephew, niece และ cousin (ดัดแปลงจาก Nida, 1979, p. 57 อ้างถึงในนันทนา วงษ์ไทย, 2562, หน้า 85))

ไนดา ได้กล่าวไว้ว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย เราจะต้องหาองค์ประกอบทางความหมายที่จำเป็นและพอเพียง (necessary and sufficient features) ในการที่แยกความแตกต่างของคำที่อยู่ในวงความหมาย (semantic domain) เดียวกัน

นิยามขององค์ประกอบทางความหมายที่จำเป็นและพอเพียงนั้น อธิบายได้จากความหมายของคำว่า “เด็กหญิง” ซึ่งองค์ประกอบทางความหมายของเด็กหญิง มีดังนี้ ต้องเป็นมนุษย์ ต้องเป็นเพศหญิง ต้องเป็นเด็ก หากไม่มีองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งดังกล่าวข้างต้น จะไม่ใช่เด็กหญิง แสดงให้เห็นว่าแต่ละองค์ประกอบเป็นสิ่งที่จำเป็น นอกจากนั้น ยังจะต้องมีองค์ประกอบดังกล่าวทั้งหมด จึงจะแสดงความหมายของคำว่า “เด็กหญิง”

เช่น หากไม่มีองค์ประกอบทางความหมาย ต้องเป็นเพศหญิง ก็อาจหมายถึงคำว่า “เด็กชาย” ก็ได้ หรือหากไม่มีองค์ประกอบทางความหมาย ต้องเป็นเด็ก ก็อาจหมายถึงคำว่า “ผู้หญิง” ก็ได้ลักษณะนี้แสดงให้เห็นว่าทุกองค์ประกอบที่กล่าวมาพอเพียงที่จะแสดงความหมายของคำว่า “เด็กหญิง” ด้วยเหตุนี้องค์ประกอบทางความหมายต่าง ๆ ที่กล่าวมาจึงถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบทางความหมายที่จำเป็นและพอเพียงของความหมายของคำว่า “เด็กหญิง”

ส่วนคำว่า "วงความหมาย" (semantic domain) หมายถึง ขอบเขตทางความหมายของคำต่าง ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันทางความหมาย คำที่มีองค์ประกอบทางความหมายร่วมกันจะสามารถจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันได้ ความสัมพันธ์ทางความหมายของคำที่จัดอยู่ในวงความหมายเดียวกันสามารถพิจารณาด้วยเกณฑ์ความสัมพันธ์ทางความหมาย แล้วนำคำเหล่านั้นมาจัดระบบตามลักษณะความสัมพันธ์ที่วิเคราะห์ได้ เช่น ความสัมพันธ์แบบการจัดกลุ่ม (hyponymy) ที่ประกอบด้วยคำแม่กลุ่มและคำลูกกลุ่ม เช่น โบสถ์ สุเหร่า วัด เป็นคำลูกกลุ่มของสถานที่ทางศาสนา เนื่องจากมีองค์ประกอบทางความหมายร่วมกันคือเป็นสถานที่ที่ใช้ประกอบพิธีทางศาสนา

ประโยชน์ของการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย คือ สามารถแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางความหมายของคำในภาษาได้ว่า มีความสัมพันธ์ทางความหมายมากน้อยเพียงใด เนื่องจากองค์ประกอบทางความหมายแต่ละประการที่ประกอบกันความหมายของคำแต่ละคำนั้น ไม่ใช่องค์ประกอบทางความหมายที่พบได้คำเดียว คำที่มีองค์ประกอบทางความหมายเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ เป็นคำที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันทางความหมาย ส่วนคำที่มีองค์ประกอบทางความหมายต่างไปจากคำอื่นในกลุ่มจะเป็นคำที่มีความสัมพันธ์ทางความหมายน้อยหรือไม่มีความสัมพันธ์ทางความหมายต่อกันเลย

องค์ประกอบทางความหมายต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นความหมายของคำแต่ละคำนั้นไม่ได้พบในคำเพียงคำเดียว แต่เราอาจพบองค์ประกอบที่เหมือนกันในคำอื่น ๆ ด้วย ซึ่งจะช่วยให้เราเห็นความสัมพันธ์ทางความหมายของคำต่าง ๆ ว่าคำบางคำมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันทางความหมาย กล่าวคือ มีองค์ประกอบเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ หรือมีความสัมพันธ์ทางความหมายน้อยมาก หรือไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ตัวอย่างเช่น คำว่า เดิน วิ่ง ย่อง เหาะ ทุกคำที่กล่าวมามีความหมายเหมือนกันคือการเคลื่อนที่ แต่ทุกคำยังมีองค์ประกอบทางความหมายที่ทำให้แต่ละคำมีความหมายแตกต่างกัน เมื่อนำคำดังกล่าวมาแยกเป็นความหมายย่อยแล้วจะพบว่าคำแต่ละคำมีความเหมือนและความต่างกันทางความหมาย ดังต่อไปนี้

เดิน	วิ่ง	ย่อง	เหาะ
[+ เคลื่อนที่]	[+ เคลื่อนที่]	[+ เคลื่อนที่]	[+ เคลื่อนที่]
[+ ใช้ขา]	[+ ใช้ขา]	[+ ใช้ขา]	[- ใช้ขา]
[- เגיעบ]	[- เגיעบ]	[+ เגיעบ]	[+ เגיעบ]
[- เร็ว]	[+ เร็ว]	[- เร็ว]	[+ เร็ว]

จากตัวอย่างการวิเคราะห์ จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบทางความหมายที่ใช้ในการวิเคราะห์ความหมายของคำ จะมีคุณสมบัติ 2 ค่า (binary value) เครื่องหมาย + หรือ - แสดงข้างหน้าองค์ประกอบ หากคำไหนมีคุณสมบัติ นั้น ก็จะใช้เครื่องหมาย + แต่หากไม่มีคุณสมบัตินั้น ก็จะใช้เครื่องหมาย - ซึ่งจะช่วยในการลดจำนวนองค์ประกอบทางความหมายลง กล่าวคือ แทนที่จะมี 2 องค์ประกอบบางความหมาย เช่น [ใช้ขา] และ [ไม่ใช่ขา] ก็ใช้ องค์ประกอบทางความหมาย [+ใช้ขา] แสดงว่า ใช้ขาในการเคลื่อนที่ หรือ [-ใช้ขา] แสดงว่า ไม่ใช่ขาใน การเคลื่อนที่ ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่า เราใช้องค์ประกอบทางความหมายเพียง 4 องค์ประกอบในการวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างของคำว่า เดิน วิ่ง ย่อง เหาะ แทนที่จะต้องไปถึง 8 องค์ประกอบ ได้แก่ [เคลื่อนที่] [ไม่เคลื่อนที่] [ใช้ขา] [ไม่ใช่ขา] [เגיעบ] [ไม่เגיעบ] [เร็ว] และ [ไม่เร็ว]

จากตัวอย่างข้างต้น องค์ประกอบทางความหมาย [เคลื่อนที่] เป็นองค์ประกอบทางความหมายที่ทุกคำมีเหมือนกัน ซึ่งจะทำให้คำในกลุ่มนี้ มีความหมายต่างไปจากคำกลุ่มอื่น เช่น ต้ม ตุ่น เคี้ยว นึ่ง (กลุ่มคำที่มีความหมาย เกี่ยวกับการทำอาหาร) หรือ ตี หยิก ทูป ชก (กลุ่มคำที่เกี่ยวกับการใช้มือในการทำกริยา) ซึ่งไม่มี องค์ประกอบทางความหมายดังกล่าว ส่วนองค์ประกอบทางความหมายอื่น ๆ ได้แก่ องค์ประกอบทางความหมาย [ใช้ขา] ทำให้คำว่า เหาะมีความหมายต่างจากคำว่า เดิน วิ่ง ย่อง (เนื่องจากเหาะไม่ใช่ขาในการเคลื่อนที่) องค์ประกอบทางความหมาย [เגיעบ] ทำให้คำว่า เดิน และ วิ่ง มีความหมายต่างจากคำว่า ย่อง และ เหาะ (เนื่องจากการเดินและการวิ่งทำให้เกิดเสียง แต่การย่องและการเหาะไม่เกิดเสียง) และองค์ประกอบทางความหมาย [เร็ว] ทำให้คำว่า เดิน และ ย่อง มีความหมายแตกต่างกับ วิ่ง และ เหาะ (เนื่องจาก เดิน และ ย่องไม่ใช้ความเร็ว แต่ วิ่ง และ เหาะ ใช้ความเร็ว) จะเห็นได้ว่าทุกคำมีองค์ประกอบทางความหมายที่บ่งชี้ความต่าง ทำให้แต่ละคำมีความหมายแตกต่างกัน แต่ยังมีความสัมพันธ์ทางความหมายกันอยู่เนื่องจากมีองค์ประกอบทางความหมายบางประการร่วมกัน

ในเรื่องของความสัมพันธ์ทางความหมายจะเห็นได้ว่า เดิน วิ่ง และ ย่อง มีความสัมพันธ์ทางความหมายใกล้ชิดกันมากที่สุด เนื่องจากมีองค์ประกอบทางความหมายที่เหมือนกันจำนวนมาก ได้แก่ เหาะ มีความสัมพันธ์

ทางความหมายห่างไกลจากคำอื่นมากที่สุด เนื่องจากมีองค์ประกอบทางความหมายเหมือนคำอื่นเพียงอรรถลักษณะเดียวคือ [+ เคลื่อนที่]

ในการแสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำว่า เดิน วิ่ง ย่อง และเหาะ ข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีการใช้องค์ประกอบทางความหมายเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้น ซึ่งก็เพียงพอที่จะทำให้คำต่าง ๆ นั้นมีความหมายที่แตกต่างกัน

นอกจากการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายจะช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ทางความหมายของคำต่าง ๆ ที่อยู่ในช่วงความหมายเดียวกัน เพื่อดูว่าคำต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันทางความหมายมากหรือน้อยแล้วนั้น เรายังใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายในการศึกษาความหมายแฝงของคำได้อีกด้วย

ความหมายแฝง (connotative meaning) ซึ่งเป็นความหมายที่เพิ่มขึ้นไปจากความหมายตรง เป็นความหมายที่แสดงทัศนคติและความรู้สึกนึกคิดของผู้พูด โดยเฉพาะเมื่อผู้พูดไม่ต้องการพูดหรือบอกความหมายของสิ่งนั้นโดยตรง เช่น ความหมายแฝงของ "ผู้หญิง" มีงานวิจัยของ สุภา อังกระวรรณ (2527) ที่แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำว่า ผู้หญิง จากเพลงที่ผู้หญิงขับร้องและผู้ชายขับร้อง และพบว่ามีภานำสิ่งต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับผู้หญิง เพื่อแสดงความหมายแฝง เช่น ผู้หญิงไม่มีชีวิตจิตใจ [-มีชีวิตจิตใจ] โดยเปรียบกับก้อนอิฐ ท่อนไม้ หลักดอ ผู้หญิงไวใจไม่ได้ [-ไวใจได้] โดยเปรียบกับงูเห่า เสือ เถาวัลย์ และผู้หญิงซื้อได้ด้วยเงิน [+ซื้อได้ด้วยเงิน] โดยเปรียบกับสินค้าพื้นเมือง ของเรียงรายตามท้องตลาด

การใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายยังนำมาใช้ในการอธิบาย ความสัมพันธ์ทางความหมายประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเป็นคำพ้องความหมาย หมายถึง การที่คำมีความหมายเหมือนกัน อย่างไรก็ตาม ดังที่ พาล์มเมอร์ (Palmer, 1981 อ้างถึงใน นันทนา วงษ์ไทย, 2562, หน้า 89-91) กล่าวว่า การที่คำมีความหมายเหมือนกันนั้น ไม่ใช่เป็นความหมายเหมือนกันโดยสมบูรณ์ โดยอาจเป็นคำในภาษาถิ่น (dialects) ที่แตกต่างกัน หรือการใช้ภาษาแบบเป็นทางการกับการใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการ เช่น กิน กับ รับประทาน

กิน	รับประทาน
[+ เอาอาหารเข้าปาก]	[+ เอาอาหารเข้าปาก]
[- ทางการ]	[+ ทางการ]

จากตัวอย่าง ความแตกต่างระหว่างกิริยาที่รับประธาน คือ คำว่า “กิน” เป็นคำที่ใช้อย่างไม่เป็นทางการ ส่วนคำว่า “รับประทาน” เป็นคำที่ใช้อย่างเป็นทางการ

2. การเป็นคำที่มีความหมายตรงข้าม หมายถึง คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน เช่น พ่อกับแม่

พ่อ	แม่
[+ มนุษย์]	[+ มนุษย์]
[+ มีลูก]	[+ มีลูก]
[+ เพศชาย]	[- เพศชาย]

การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายใช้อธิบายคำที่มีความหมายตรงข้ามได้ว่าเป็นคำที่มีองค์ประกอบทางความหมายต่าง ๆ เหมือนกัน แตกต่างกันเพียงองค์ประกอบทางความหมายเดียว คือ องค์ประกอบทางความหมาย [เพศชาย] โดยในคำว่า “พ่อ” มีองค์ประกอบทางความหมาย [+เพศชาย] แต่คำว่า “แม่” มีองค์ประกอบทางความหมาย [-เพศชาย]

3. การจัดกลุ่ม เป็นความสัมพันธ์ของคำที่เป็นลำดับชั้น เช่น กางเกง (คำแม่กลุ่ม) และ กางเกงขายาว กางเกงขาสั้น (คำลูกกลุ่ม)

กางเกง	กางเกงขายาว	กางเกงขาสั้น
[+ เครื่องแต่งกาย]	[+ เครื่องแต่งกาย]	[+ เครื่องแต่งกาย]
[+ สวมขา]	[+ สวมขา]	[+ สวมขา]
	[+ ยาว]	[- ยาว]

การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายใช้แสดงความสัมพันธ์ทางความหมายของคำแบบการจัดกลุ่มได้ โดยคำลูกกลุ่มจะมีองค์ประกอบทางความหมายร่วมกับแม่กลุ่มทุกประการ ในที่นี้ จะเห็นได้ว่าคำว่า กางเกงขายาว กางเกงขาสั้น ซึ่งเป็นคำลูกกลุ่มมีองค์ประกอบทางความหมายร่วมกับคำว่า กางเกง คือองค์ประกอบทางความหมาย [เครื่องแต่งกาย] และ [สวมขา] แต่คำลูกกลุ่มจะมีองค์ประกอบทางความหมายเพิ่มขึ้นเพื่อบอกลักษณะเฉพาะของแต่ละคำ โดยที่ คำว่า กางเกงขายาว จะมีองค์ประกอบทางความหมาย [+ ยาว] ที่ทำให้แตกต่างจาก คำว่า กางเกงขาสั้น

แม้ว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายจะมีประโยชน์ในการศึกษาความหมายในภาษาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่การวิเคราะห์ความหมายด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายก็มีข้อจำกัด เนื่องจากการใช้คุณสมบัติ 2 ค่า คือ + หรือ - ที่กำหนดตายตัวให้สรรพสิ่งหนึ่งต้องมีค่าเป็น (+) หรือไม่เป็น (-) เท่านั้น แต่ในความเป็นจริงเราจะพบว่าในบางครั้งสรรพสิ่งหนึ่งอาจขาด คุณสมบัติบางประการไป หากใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายก็จะทำให้สรรพสิ่งนั้นไม่อาจเรียกเช่นนั้นได้ เช่น เสือ จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่จำเป็นและพอเพียงดังต่อไปนี้

เสือ

[+ สิ่งมีชีวิต]

[+ สัตว์]

[+ มีสี่ขา]

[+ มีหนวด]

[+ มีลาย]

[+ คุ้ย่าย]

หากมีเสือบางตัวที่มีสามขาแทนที่จะเป็นสี่ขา เนื่องจากมันพิการจากการต่อสู้กับสัตว์อื่นหรือพิการแต่กำเนิด มันก็ไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นเสือ ด้วยเหตุที่ขาดองค์ประกอบที่จำเป็นและพอเพียงที่ประกอบกันเข้าเป็นความหมายของคำว่า “เสือ” ไป ในทำนองเดียวกัน หากม้าลายไม่มีลาย เนื่องจากพันธุกรรมผิดปกติทำให้เกิดมาไม่มีลายก็อาจจะไม่จัดเป็นม้าลายได้เช่นกัน ข้อจำกัดดังกล่าวจึงเป็นจุดอ่อนให้แนวคิดการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายถูกโจมตีว่าไม่สามารถอธิบายความหมายได้อย่างครอบคลุมและชัดเจน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันก็ยังนิยมการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายอยู่ เมื่อต้องการแสดงแง่มุมว่าเป็นคำคนละคำกัน เช่นในการศึกษาด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

3. ประเภทของความสัมพันธ์ของคำ

ทฤษฎีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคำ (Association Analysis) เป็นทฤษฎีที่อธิบายว่า คำในภาษามีความสัมพันธ์กันในด้านความหมายในลักษณะใด โดยทฤษฎีนี้เชื่อว่าคำในภาษาที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันทางความหมายและสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคำได้ มีนักภาษาศาสตร์ได้กล่าวถึงประเภทของความสัมพันธ์ของคำไว้ดังนี้

อุดม วโรตม์ลิขิตต์ (2537, หน้า 236-240) กล่าวถึงความสัมพันธ์ของคำสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำกับคำหรือคำกับวลีมีหลายประเภท และความสัมพันธ์นี้มีผลต่อลักษณะทางความหมายอันเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เชิงภาษาศาสตร์ที่นักภาษาศาสตร์ให้ความสนใจ อันได้แก่

1. คำพ้อง คือ คำที่มีความหมายเหมือนกันในส่วนของบริบทหรือทุกบริบท เช่น หมา-สุนัข, หมอ-แพทย์, พ่อ-บิดา

2. คำตรงข้าม คือ คำหรือวลีที่มีความหมายตรงข้ามกัน แต่ไม่จำเป็นต้องตรงกันข้ามทุกลักษณะ จะต้องแตกต่างกันอย่างน้อยหนึ่งลักษณะ เช่น ตาย-เป็น, พ่อ-แม่, กลางวัน-กลางคืน คำตรงข้ามนี้ในบางกรณีมีลักษณะตรงข้ามแบบเป็นลำดับขั้น ส่วนปลายสุดอาจตรงข้ามกัน แต่ส่วนที่อยู่ระหว่างกลางนั้นแตกต่างกันเป็นลำดับขั้น เช่น ขาว-เทา-ดำ, ร้อน-อุ่น-เย็น-หนาว, เข้า-สาย-บ่าย-เย็น

3. คำหลายความหมาย (Polysemy) คือ คำประเภทเดียวกันออกเสียงเหมือนกันแต่มีความหมายมากกว่าหนึ่งความหมาย เช่น ลูกหนู เป็นคำนาม หมายถึง ดอกไม้ไฟที่คล้องไว้กับลวดเมื่อจุดก็วิ่งไปตามสายลวด, ส่วนที่นูนขึ้นบนกล้ามเนื้อเมื่อเอามือดึงหรือพันที่แขน, ต่อมน้ำเหลืองที่โตขึ้นและคลำได้ เป็นต้น

4. คำพ้องเสียง (Homophone) คือ คำต่างประเภทที่ออกเสียงเหมือนกัน มีความหมายต่างกัน บางทีออกเสียงเหมือนกัน สะกดต่างกัน เช่น กระต่อม เป็นนามหมายถึงเรือนเล็ก ๆ ทำเพื่ออาศัย หรือไม้ขนาดกลางกินแล้วเมาทำงานสู้แดดได้ดี เป็นยาเสพติดชนิดหนึ่ง เป็นต้น

5. ลักษณะไม่ประสาน (Anomaly) การนำคำมารวมกันเป็นวลี แต่โดยเนื้อแท้คำเหล่านั้นเข้ากันไม่ได้หรือไม่ประสานกัน เช่น สัจจะลง เดินลัดฟ้า ความสุขอันขมขำ ไทรมบาดใจ เป็นต้น

6. การควงคำ คือ การนำคำที่มีความหมายสมบูรณ์แล้วมาซ้อนกับอีกคำหนึ่งที่มีความหมายสมบูรณ์แล้วเช่นเดียวกัน แต่คำใดคำหนึ่งอาจจะเป็นคำเก่าที่ไม่ค่อยได้ใช้แล้ว หรือคำที่ยืมมาจากภาษาอื่น เช่น เสือสาด แดเปื่อน ยากเข็ญ อาทิเช่น เป็นต้น

7. การคลุมความ (Inclusion) คำบางคำมีลักษณะที่คลุมความบางอย่างอยู่ เช่น พ่อ ได้รวมลักษณะ <+ ชาย> ไว้แล้ว โจร ได้รวมลักษณะ <+ ชั่ว> ไว้ด้วยแล้ว หม่า ได้รวมลักษณะ <+ ตาย> ไว้ด้วยแล้ว

8. การเกยความ (Overlapping) คำบางคำมิใช่คำพ้องความและมิใช่คลุมความ แต่มีความหมายเหมือนกันหรือเกยกัน เช่น พ่อ ลุง ปู่ ตา ไอ้ แสดงลักษณะ <+ ชาย> เดิน ย่าง ก้าว สาวเท้า นวยนาด ย่อง แสดงลักษณะ <+ เดิน> หรือ วิเศษ เยี่ยมยอด เลิศ เนียบ เจ่ง แสดงลักษณะ <+ ดี>

นันทนา วงษ์ไทย (2562, หน้า 50-59) ได้กล่าวถึงประเภทของความสัมพันธ์ของคำ (lexical relations) ว่าแบ่งออกได้เป็น 8 ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. พหุนัย (polysemy) หมายถึง การที่คำ 1 คำ มีความหมายมากกว่า 1 ความหมาย พหุนัยมีลักษณะคล้ายกับการพ้อง (homonymy) ตรงที่เกี่ยวข้องกับการที่คำมีความหมายต่างกัน การพ้องมีหลายลักษณะคำที่เกิดจากการพ้อง เรียกว่า “คำพ้อง” (homonym) แบ่งออกได้เป็นคำพ้องรูปและคำพ้องเสียง

คำพ้องรูป (homograph) เป็นคำที่มีรูปเขียนเหมือนกันแต่มีความหมายต่างกัน เช่น “แหน” หมายถึง พืชชนิดหนึ่งในน้ำ (อ่านว่า แहन) หรือหมายถึง หวง (อ่านว่า แहन) คำว่า “สระ” หมายถึง แอ่งน้ำขนาดใหญ่ (อ่านว่า สะ)

คำพ้องเสียง (homophone) เป็นคำที่มีการออกเสียงเหมือนกันแต่มีความหมายต่างกัน ซึ่งความหมายต่าง ๆ นั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน เช่น กาล กับ กานต์ คำว่า “กาล” หมายถึง เวลา ส่วน “กานต์” หมายถึง เป็นที่รัก

บางคำอาจเป็นทั้งคำพ้องรูปและคำพ้องเสียง เช่น “ขัน” (น.) หมายถึง ภาชนะใช้ตักน้ำ กับ “ขัน” (ก.) อาการของไก่ หรือ “ตา” หมายถึง อวัยวะที่ใช้ในการมอง กับ “ตา” ที่หมายถึง พ่อของแม่เหมือนกัน อวัยวะที่ใช้ในการมอง กับ “ตา” ที่หมายถึง พ่อของแม่

แต่พหุนัยนั้น ความหมายต่าง ๆ จะมีความสัมพันธ์กัน เช่น หมอฉิวหนัง หมอนวด หมอดู คำทั้งสามคำดังกล่าวปรากฏคำว่า “หมอ” เหมือนกัน ซึ่งมีความหมายที่ทุกคำมีร่วมกันคือผู้ที่เชี่ยวชาญในเรื่องหนึ่ง ๆ คำที่มีความหมายหลายความหมายเรียกว่า “คำพหุนัย” (polyseme)

เมื่อเปรียบเทียบกับคำพ้อง จะเห็นได้ว่า การพ้องเป็นการที่คำมีรูปเขียนหรือออกเสียงเหมือนกัน แต่มีความหมายต่างกัน ซึ่งความหมายต่าง ๆ นั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน เช่น “ตา” ที่หมายถึงอวัยวะใช้ในการมอง กับ “ตา” ที่หมายถึงพ่อของแม่ ไม่มีความสัมพันธ์ทางความหมายกันเลย ในการทำพจนานุกรมนั้นหากเป็นคำพหุนัยจะมีการจัดรวมไว้ในรายการศัพท์ (lexical entry) เดียวกัน ในขณะที่หากเป็นคำพ้องรูป จะแยกไว้คนละรายการศัพท์ ตัวอย่างเช่น คำว่า “หมอ” ซึ่งเป็นคำพหุนัยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายโดยจัดไว้ในรายการศัพท์เดียวกัน ดังนี้

หมอ น. ผู้รู้ ผู้ชำนาญ เช่น หมอสูง หมอนวด ผู้ตรวจรักษาโรค เช่น หมอพื้น หมอเด็ก หมอขวัญ น. ผู้รู้พิธีทำขวัญ หมอความ น. ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ว่าต่างแ่งต่างคู่ความในเรื่องอรรถคดี, ทนาย หรือทนายความ ก็เรียก หมอแคน น. ผู้มีความชำนาญในการเป่าแคน หมอสูง น. ผู้มีความชำนาญในการจับงูเห่ามาเลี้ยงเพื่อนำไปแสดง หมอดู น. ผู้ทำนายโชคชะตาราศี หมอดำแยะ น. หญิงที่มีอาชีพทำคลอดตามแผนโบราณ หมอทำขวัญ น. ผู้รู้พิธีทำ

ขวัญ หมอนวด น. ผู้มีความชำนาญในการนวดเพื่อให้คลายจากความเจ็บปวดหรือเมื่อยขบ หมอผี น. ผู้ที่เชื่อกันว่ามีอำนาจเลี้ยง ควบคุม ใช้งานและปราบผีได้ เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1295-1296) อย่างไรก็ตาม คำว่า "หมอ" ยังมีที่ปรากฏเป็นคำพ้อง โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายโดยจัดไว้คนละรายการศัพท์ ดังนี้ หมอ ใช้เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2 เรียกเด็กด้วยความเอ็นดูว่า หมอนั่น หมอนี่, ใช้เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 เรียกผู้ใหญ่ด้วยความหมั่นไส้ เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1296) หมอ น. ชื่อปลาน้ำจืดชนิด *Anabas testudines* (Bloch) ในวงศ์ Anabantid ลำตัวป้อม แนวสันหลังโค้งพอง ๆ กับแนวสันท้องแบนข้าง ท้องกลม คอด หางกว้าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1296)

2. การพ้องความหมาย (synonymy) หมายถึง การที่คำมีการออกเสียง ต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน เช่น couch กับ sofa อย่างไรก็ตาม พาล์มเมอร์ (Palmer, 1981 อ้างถึงใน นันทนา วงษ์ไทย, 2562, หน้า 52-53) กล่าวว่า การที่คำมีความหมายเหมือนกันนั้น ไม่ใช่ เป็นความหมายเหมือนกันโดยสมบูรณ์ โดยอาจเป็นคำในภาษาถิ่น (dialects) ที่แตกต่างกัน เช่น ภาษาไทยกลางเรียกว่า “ฟัน” ภาษาไทยถิ่นเหนือเรียกว่า “เขี้ยว” หรืออาจเป็นความแตกต่างของวิธภาษา (register) เช่น ภาษาที่เป็นทางการกับภาษาที่ไม่เป็นทางการ ตัวอย่างเช่น “สุนัข” กับ “หมา” หรือ “ภรรยา” และ “คู่สมรส” เป็นคำที่มีการใช้เป็นทางการมากกว่า “เมีย” จะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องยากหรือแทบจะไม่ได้เลยที่จะหาคำสองคำที่ใช้แทนกันได้อย่างสมบูรณ์ในทุกบริบท

3. การเป็นคำที่มีความหมายตรงข้าม (antonymy) หมายถึง การที่คำมีความหมายตรงข้ามกัน ซึ่งแบ่งออกได้หลายประเภท

3.1 คำตรงข้าม (simple antonyms หรือ complementary หรือ contradictory) เป็นความสัมพันธ์ของคำในภาษาที่มีความหมายตรงกับ ความหมายของอีกคำหนึ่ง การที่สิ่ง ๆ หนึ่งเป็นอย่างหนึ่งและไม่เป็นอีกอย่างหนึ่ง เรียกว่า complementary/contradictory เช่น married/unmarried ผ่าน/ตก เข้า/เย็น จับ/ปล่อย pass/fail เป็น/ตาย ชาย/หญิง คำตรงข้ามประเภทนี้อาจ ปรากฏในลำดับขั้นได้ เช่น ผลไม้ ประกอบไปด้วย กล้วย ส้ม มะละกอ ลำไย ลิ้นจี่ มังคุด องุ่น ฯลฯ คำต่าง ๆ เหล่านี้ที่จัดอยู่ภายใต้ผลไม้ต่างเป็นคำที่มีความหมายตรงข้ามกัน

3.2 คำตรงข้ามแบบระดับ (gradable antonyms / scalar antonyms) เช่น ใหญ่/เล็ก ดี/เลว สั้น/ยาว สวย/ซีเหร่ แพง/ถูก ช้า/เร็ว hot/cold strong/weak คำตรงข้ามประเภทนี้จะสามารถบอกระดับได้ เช่น ใหญ่มาก ค่อนข้างเล็ก very hot, quite cold เนื่องจากคำตรงข้ามแบบระดับจะอยู่ปลายสุด

คำตรงข้ามประเภทนี้สามารถใช้คำวิเศษณ์ เช่น extremely, somewhat, มาก, ค่อนข้าง มาขยายได้ เช่น สวยมาก ค่อนข้างสวย และสามารถแสดง การเปรียบเทียบขั้นกว่า เช่น น่ารักกว่า สวยกว่า ได้

3.3 คำตรงข้ามแบบทิศทางตรงข้ามกัน (reverse) เป็นความสัมพันธ์ของคำที่มีความหมายตรงข้ามกับอีกคำหนึ่ง โดยหากคำหนึ่งบอกถึงการเคลื่อนที่ในทิศทางหนึ่ง อีกคำหนึ่งจะแสดงเคลื่อนที่ในทิศทางตรงข้าม เช่น ดิ่ง/ พลัก ไป/มา ขึ้น/ลง ซ้าย/ขวา ตก/ขึ้น push/pull come/go up/down

3.4 คำตรงข้ามแบบมุมมองตรงข้ามกัน (converse) เป็นความสัมพันธ์ของคำที่มีความหมายตรงข้ามกับอีกคำหนึ่ง โดยมีที่มุมมองที่ตรงข้ามกัน เช่น ลูกหนี้/เจ้าหนี้ ซื้อ/ขาย ครู/ศิษย์ ตัวอย่างเช่น หากสุชาติเป็นลูกหนี้ของสมชาย สมชายจะเป็นเจ้าหนี้ของสุชาติ หากงนุชซื้อเสื้อจากศศิธร ศศิธรจะขายเสื้อให้งนุช หากนาริศาเป็นครูของนรินทร์ นรินทร์จะเป็นศิษย์ของนาริศา ตัวอย่างอื่น ๆ เช่น own/belong above/below การที่มีความหมายตรงข้ามลักษณะนี้จะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสองสิ่ง เช่น X กับ Y จะมีความหมายแบบมุมมองตรงข้ามกัน ถ้า A X B เป็นจริง B X A ก็จะเป็นจริงเช่นกัน และในทางกลับกัน หาก B X A เป็นจริง A X B ก็จะเป็นจริงเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ถ้าประโยค The bowl contains pumpkin soup. เป็นจริง ประโยค Pumpkin soup is in the bowl. ก็จะเป็นจริงด้วย ดังนั้น to contain กับ to be in เป็นคำตรงข้ามแบบมุมมองตรงข้ามกัน

4. การจัดกลุ่ม (hyponymy) การจัดกลุ่มเป็นความสัมพันธ์ทางความหมายที่เป็นการรวมเอาความหมายที่เฉพาะเจาะจง (specific meaning) เข้าไปอยู่ในความหมายที่กว้างกว่า (more general meaning) คำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงจะเรียกว่า "คำลูกกลุ่ม" (hyponym) ส่วนคำที่มีความหมายกว้างกว่าเรียกว่า "คำแม่กลุ่ม" หรือ "คำจ่ากลุ่ม" (superordinate หรือ hypernym) เช่น มะม่วง เป็นคำลูกกลุ่มของผลไม้ ส่วนผลไม้เป็นคำแม่กลุ่มของมะม่วง นอกจากมะม่วงแล้วยังมีสิ่งอื่น ๆ เช่น ส้ม กล้วย มะละกอ ลำไย ลิ้นจี่ ที่จัดอยู่ในกลุ่มผลไม้ ดังนั้น จึงเป็นคำลูกกลุ่มร่วม (co-hyponyms) ของผลไม้ อาจกล่าวได้ว่าการจัดกลุ่มเป็นความสัมพันธ์ทางความหมายของคำที่เป็น ลำดับชั้น และเกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดจำพวก (taxonomy) โดยคำที่อยู่ในชั้นสูงกว่าเรียกว่า "คำแม่กลุ่ม" คำที่อยู่ในลำดับถัดมา เรียกว่า "คำลูกกลุ่ม" คำที่อยู่ในลำดับชั้นเดียวกัน เรียกว่า "คำลูกกลุ่มร่วม" การที่เราจะบอกว่าคำหนึ่ง (X) เป็นคำลูกกลุ่มของอีกคำหนึ่ง (Y) เนื่องจากว่าสมาชิกต่าง ๆ ในประเภท (X) อยู่ในประเภท (Y) ยกตัวอย่างเช่น คำว่า poodle กับ dog สมาชิกต่าง ๆ ของ poodle เช่น Toy poodle, Miniature poodle, Standard poodle อยู่ในประเภทของสุนัข ดังนั้นคำว่า poodle จึงเป็นคำลูกกลุ่มของคำแม่กลุ่ม dog

5. การเป็นส่วนประกอบ (meronymy) การเป็นส่วนประกอบเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นลำดับชั้น เช่นเดียวกับการจัดกลุ่ม โดยคำอยู่ในชั้นสูงสุดเป็นคำที่มีความหมายครอบคลุม ส่วนประกอบทั้งหมด เรียกว่า "คำ

รวม” (holonym) ส่วนคำที่อยู่ในลำดับถัดมาเป็นส่วนประกอบของคำรวม เรียกว่า “คำส่วนประกอบ” (meronym) เช่น ล้อ อาน ที่จับ ที่ถีบ เป็นคำส่วนประกอบของคำรวม “จักรยาน” ความสัมพันธ์ทางความหมายประเภทนี้เป็นความสัมพันธ์ทางความหมาย ของคำแบบส่วนหนึ่งและทั้งหมด (part-whole relationship) และเป็นความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มคำที่มีความหมายอ้างอิงถึงสิ่งหนึ่งและส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ประกอบเข้าเป็นสิ่งนั้น เช่น หน้าปก (cover) และ หน้ากระดาษ (page) เป็นคำส่วนประกอบ (meronym) ของหนังสือ ซึ่งเป็นคำรวม (holonym) ความสัมพันธ์ประเภทนี้อาจอธิบายได้ด้วยกรอบประโยค “X เป็นส่วนของ Y” หรือ “Y มี X” เช่น หน้ากระดาษเป็นส่วนหนึ่งของหนังสือ ดังนั้น หนังสือมีหน้ากระดาษ

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์แบบการจัดกลุ่มและการเป็นส่วนประกอบยังแตกต่างกันตรงที่ในการจัดกลุ่มนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างคำแม่กลุ่มกับคำลูกกลุ่มมีลักษณะความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่ง กล่าวคือ ในคำกลุ่มเดียวกันนั้นหากขาดคำใดคำหนึ่งที่เป็นคำลูกกลุ่มของคำแม่กลุ่มเดียวกันไปแล้ว ก็ยังคงมีความหมายที่เป็นคำแม่กลุ่มอยู่ เช่น คำแม่กลุ่ม “นก” ซึ่งมีคำลูกกลุ่มจำนวนมาก เช่น นกแก้ว นกพิราบ นกนางนวล นกอินทรี แม้จะขาดนกชนิดใดไปก็ยังคงคุณสมบัติของการเป็นคำแม่กลุ่มได้เช่นเดิม แตกต่างกับความสัมพันธ์แบบการเป็นส่วนประกอบ ซึ่งคำรวมและคำส่วนประกอบนั้นมีความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อทั้งหมดตัวอย่างเช่น “รถ” เป็นคำรวม ส่วนประกอบที่ประกอบกันเข้าเป็น รถ ได้แก่ ล้อตัวถัง ลูกสูบ วาล์ว ที่นั่ง ถ้าขาดส่วนประกอบใดส่วนประกอบหนึ่งไป จะไม่สามารถรวมกันเข้าเป็นคำรวม “รถ” ได้อย่างไรก็ดี ความสัมพันธ์ทางความหมายแบบการจัดกลุ่มและการเป็นส่วนประกอบมีความคล้ายคลึงกันมาก เพราะคำที่จัดเป็นคำลูกกลุ่มและส่วนประกอบอาจเป็นคำคำเดียวกันก็ได้ เช่น คำว่า มะลิ เป็นคำลูกคำแม่กลุ่ม ดอกไม้ และในขณะเดียวกันก็เป็นคำส่วนประกอบของคำรวม "มาลัย" ด้วยเช่นกัน ดังนั้น ในคำ ๆ เดียวอาจมีความสัมพันธ์ในเชิงกลุ่มได้มากกว่า 1 ประเภท

6. การเป็นสมาชิก - กลุ่ม (member - collection) การเป็นสมาชิก-กลุ่มเป็นความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำที่ใช้แทนหน่วย (unit) และคำที่แสดงกลุ่ม ดอกไม้ - ช่อ ปลา -ฝูง ship - fleet sheep - flock book - library จำว่า ดอกไม้ ปลา ship sheep และ book เป็นคำที่แสดงหน่วยหรือสมาชิก คำที่เป็นกลุ่มคือ ช่อ ฝูง fleet flock library

7. การเป็นส่วน - มวล (portion-mass) การเป็นส่วน - มวลเป็นความสัมพันธ์ทาง ความหมายระหว่างหน่วย/มาตราสำหรับวัดกับนามที่นับไม่ได้ (mass noun) เช่น เส้น - ผม, เม็ด - ทราย drop of water, grain of wheat คำว่า เส้น เม็ด drop และ grain เป็นคำที่แสดงส่วน และผม ทราย water และ wheat เป็นคำนามนับไม่ได้ที่แสดงมวล

8. การปรากฏร่วมจำเพาะ (collocation) การปรากฏร่วมจำเพาะ เป็นความสัมพันธ์ทางความหมายของคำที่มักปรากฏร่วมกันอยู่เสมอ เช่นคำกริยาหรือคำคุณศัพท์บางคำเกิดร่วมเฉพาะกับคำนามบางคำ เช่น เขียวปี้ ต้ม ใช้กับคำนามที่อ้างถึงของเหลว เช่น น้ำ กาแฟ หรือคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เช่น ป่า - ต้นไม้ - ภูเขา - น้ำตก - ลำธาร - ก้อนหิน หรือ ทะเล - สายลม - แสงแดด - อากาศ - ชุดว้ายน้ำ - บานานาโบ๊ต

ความสัมพันธ์ทางความหมายของคำทั้ง 8 ประเภทที่กล่าวมาข้างต้นเป็น ความสัมพันธ์แบบเครือข่าย (semantic network) กล่าวคือคำ ๆ หนึ่งสามารถมีความสัมพันธ์ได้มากกว่า 1 แบบ

4. คำปฏิญาณตน

จากการสำรวจเอกสารมีผู้ให้ความหมายและความสำคัญของการปฏิญาณตนไว้ดังนี้

ลิขิต ธีรเวคิน (2551) กล่าวว่า คำปฏิญาณคือคำมั่นสัญญาที่ผู้กล่าวคำปฏิญาณประกาศให้ทราบว่าจะมีเจตจำนงอย่างไรในประเด็นเรื่องที่ปฏิญาณนั้น ความหมายที่แท้จริงของคำปฏิญาณก็คือ การให้คำมั่นสัญญาอันศักดิ์สิทธิ์และจริงจังว่า จะปฏิบัติตามคำปฏิญาณอย่างเคร่งครัด ในแง่หนึ่งคำปฏิญาณคือคำสัญญาที่ให้ไว้เพื่อการแสดงความซื่อสัตย์สุจริตและความจงรักภักดี ในการที่จะปฏิบัติตามหน้าที่ในฐานะที่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งอันสำคัญขณะเดียวกันคำปฏิญาณนั้นก็เป็นการให้คำสัญญากับตนเองว่า จะดำรงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำปฏิญาณทุกคำพูด คำปฏิญาณจึงไม่ใช่ของที่ทำกันโดยไร้ความหมาย ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวนี้มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เช่น คำปฏิญาณในพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาของไทย คำปฏิญาณของเหล่าอศวินที่มีต่อพระมหากษัตริย์ที่กล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในโบสถ์ ในวิหาร หรือในกรณีของญี่ปุ่นคือคำปฏิญาณของเหล่าซามูไร หรือผู้ครองแคว้นที่ปฏิญาณต่อโชกุน ในกรณีของประเทศไทยนั้น คนทั่วไปที่อาราธนาศีลก็เท่ากับเป็นการปฏิญาณว่าจะปฏิบัติตามศีลห้า แต่คำปฏิญาณที่รู้จักกันตั้งแต่เด็กๆ คือคำปฏิญาณของลูกเสือ เริ่มจากคำขวัญที่ว่า “เสียชีพอย่าเสียสัตย์” คำปฏิญาณเป็นคำสัญญาที่มีความผูกพันซึ่งทุกคนต้องปฏิบัติตาม ส่วนจะปฏิบัติได้แค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของแต่ละคน และขึ้นอยู่กับการเคารพเกียรติและศักดิ์ศรีของตนเอง และของวงศ์ตระกูล

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำปฏิญาณและการศึกษาด้านความหมายและความสัมพันธ์ทางความหมายของคำ ดังนี้

วิกานดา เกียรติมาโนชญ์ และ จันทิมา อังคพนิชกิจ (2559) ได้ศึกษาเรื่องหน้าที่ของถ้อยคำสาปแช่งและสาบานในวาทกรรมการเมืองไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหน้าที่ของถ้อยคำแสดงการสาปแช่งและสาบานในวาทกรรมการเมืองของไทยเพื่อแสดงให้เห็นว่านักการเมืองและผู้เกี่ยวข้องทางการเมืองมีเจตนาในการกล่าวถ้อยคำ

สาปแช่งและสาบานอย่างไร โดยเก็บข้อมูลจากวาทกรรมของนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองไทยที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ระหว่างเดือนมกราคม 2551 ถึง พฤษภาคม 2557 ผลการศึกษาพบว่า การสาปแช่งและสาบานมีหน้าที่สำคัญในวาทกรรมการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการปฏิเสธข้อกล่าวหา การแสดงความบริสุทธิ์ใจ การย้ำความจริง การลดความน่าเชื่อถือและโจมตีฝ่ายตรงข้าม การสัญญาและการเตือน นอกจากนี้ ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่า ถ้อยคำสาปแช่งและสาบานเป็นเครื่องมือในการสื่อสารทางการเมืองอย่างหนึ่งที่จะทำให้ผู้พูดได้ผลประโยชน์และโจมตีฝ่ายตรงข้ามให้เสียผลประโยชน์

อาทิตย์ ศรีจันทร์ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวรรณกรรมคำสัตย์สาบานในกฎหมายตราสามดวง โดยศึกษาในเอกสารกฎหมายตราสามดวง 3 เรื่อง ได้แก่ พระไอยการลักษณะพยาน โองการดำน้ำ และโองการลุยเพลิง ผลการวิจัยพบว่า การกระทำสัตย์สาบานเป็นกิจกรรมที่สร้างความเชื่อมั่นแก่มนุษย์ ในกิจกรรมดังกล่าวมีตัวบทเป็นสื่อกลางเรียกว่า วรรณกรรมคำสัตย์สาบานซึ่งรวบรวมองค์ประกอบต่าง ๆ ของการกระทำสัตย์สาบานไว้ทั้งหมด ได้แก่ ภาษาที่ใช้ คู่กรณี องค์พยาน เงื่อนไข และการลำดับการประกอบพิธี วรรณกรรมคำสัตย์สาบาน ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง ซึ่งอยู่ในตัวบทพระไอยการ 2 บทคือ พระไอยการลักษณะพยานและพระไอยการลักษณะพิสูจน์ดำน้ำลุยเพลิง โครงสร้าง หลักของวรรณกรรมคำสัตย์สาบาน ในกฎหมายตราสามดวง ประกอบด้วย การเชิญ พยาน การสาปแช่ง และการให้พร รูปแบบการประพันธ์ที่ใช้แต่งวรรณกรรมคำสัตย์สาบานที่ศึกษาทั้ง 3 เรื่อง มี 2 ประเภท ดังนี้ โองการดำน้ำ และโองการลุยเพลิงเป็นกาพย์ ส่วนพระไอยการลักษณะพยานเป็นร้อยแก้ว ฉันทลักษณ์และภาษามีลักษณะพิเศษ มีการเลือกสรรคำและโวหารเพื่อทำให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์อันเป็นหัวใจสำคัญของการประกอบพิธี วรรณกรรมคำสัตย์สาบาน ในกฎหมายตราสามดวง มีความสัมพันธ์กับสังคม สะท้อนให้เห็นแนวคิดของคนไทยเรื่องศาสนา เรื่ององค์พยาน เรื่องการลงโทษและให้พร อีกทั้งยังเป็นบันทึกสังคม กระบวนการยุติธรรม วัฒนธรรมทางภาษา และความเชื่อที่หลากหลายในสังคมไทย วรรณกรรมคำสัตย์สาบานใน กฎหมายตราสามดวงมีอิทธิพลต่อกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันอีกด้วย

ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา (2554) วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ความหมายแบบครอบคลุมของคำสำคัญทางวัฒนธรรม “ไม่เป็นไร” “เกรงใจ” และ “ขอโทษ” ในภาษาไทยตามแนวทฤษฎีอภิปรัชญาเชิงอรรถศาสตร์ธรรมชาติ โดยงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความหมายตรง ความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ และความหมายทางสังคมของคำสำคัญในภาษาไทย 3 คำได้แก่ ไม่เป็นไร เกรงใจ และ ขอโทษ แล้วแสดงความหมายดังกล่าวในรูปบทวัฒนธรรม พร้อมเปรียบเทียบความเหมือน ความต่าง และลักษณะเด่นทางความหมายของคำสำคัญทั้ง 3 คำ และวิเคราะห์ลักษณะเด่นของวัฒนธรรมไทยจากบทวัฒนธรรมที่เขียนขึ้น ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยมาจาก 2 แหล่งคือ 1) คลังข้อมูลภาษาไทยบนเว็บไซต์ <http://ling.arts.chula.ac.th/ThaiConc/> ของภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ 2) การสอบถามผู้บอกภาษาด้วยแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ไม่เป็นไร สื่อ

ความหมายตรงได้ 3 ความหมาย สื่อความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ได้ 4 ความหมาย สื่อความหมายทางสังคมได้ 2 ความหมาย คำว่า เกรงใจ สื่อความหมายตรงได้ 3 ความหมาย สื่อความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ได้ 3 ความหมาย สื่อความหมายทางสังคมได้ 2 ความหมาย คำว่า ขอโทษ สื่อความหมายตรงได้ 2 ความหมาย สื่อความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ได้ 4 ความหมาย สื่อความหมายทางสังคมได้ 2 ความหมาย บทวัฒนธรรมของคำว่า ไม่เป็นไร มีใจความแก่น คือ “สิ่ง นี้ ไม่ใช่ เรื่อง ใหญ่” และ ‘ฉัน ไม่ ต้องการ ให้ คุณ รู้สึก ไม่ ดี กับ สิ่ง นี้’ ต่างจากบทวัฒนธรรมของคำว่า เกรงใจ ที่มีใจความแก่นคือ “ฉัน รู้สึก ไม่ ดี ที่ คุณ ทำ หรือ จะ ทำ สิ่ง นี้ ให้ ฉัน” และ “ฉัน ไม่ ต้องการ ให้ คุณ รู้สึกไม่ ดี กับ ฉัน” ส่วนบทวัฒนธรรมของคำว่า ขอโทษ มีใจความแก่น “คุณ อาจ รู้สึก ไม่ ดี กับ ฉัน และ / เพราะ สิ่ง นี้” และ “ฉัน ไม่ ต้องการ ให้ คุณ รู้สึก ไม่ ดี” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคำทั้ง 3 คำนี้มีความหมายไปในทำนองเดียวกัน คือ ‘ผู้พูดไม่ต้องการให้ผู้ฟังรู้สึกไม่ดี’ บทวัฒนธรรมทั้งหมดนี้ สะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นของวัฒนธรรมไทย 4 ประการ คือ 1) การหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง 2) การเคารพผู้ใหญ่ 3) การไม่ต้องการรบกวนผู้อื่น และ 4) การปล่อยวาง

เฉลิมชัย ก๊กเกียรติกุล, สุรพล สุยะพรหม และ ยุทธนา ประณีต (2564) ศึกษาเรื่องการถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ของคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยศึกษาจากเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 17 รูปหรือคน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) ศึกษาพัฒนาการของแนวคิดเกี่ยวกับการถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ของคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2.) เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามเงื่อนไขการถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ 3.) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินการในกรณีเกิดปัญหาเกี่ยวกับการถวายสัตย์ ผลการวิจัยพบว่าการถวายสัตย์ปฏิญาณของคณะรัฐมนตรีต่อพระมหากษัตริย์ถือเป็นเงื่อนไขบังคับ พบปัญหาเกี่ยวกับการถวายสัตย์ปฏิญาณ 4 ประการ และพบแนวทางแก้ไข 5 ประการ

จากการทบทวนงานวิจัยในด้านภาษา สังคม และด้านรัฐศาสตร์ พบว่ามีการศึกษาเรื่องคำปฏิญาณที่ปรากฏในการถวายคำสัตย์ของคณะรัฐมนตรีและคำสัตย์สาบานในวรรณกรรมไทย นอกจากนี้มีการศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในการสาปแช่งและสาบานซึ่งการปฏิญาณตนมีลักษณะหนึ่งที่คล้ายกันการสาบานตน แต่ไม่เหมือนกันเสียทีเดียว ดังนั้นงานวิจัยนี้จะแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ยังไม่ได้ศึกษาคือเรื่องของการรวบรวมคำศัพท์ ความหมาย และความสัมพันธ์ของคำศัพท์ที่ปรากฏในอาชีวะและการรับหน้าที่ทำงานของคนในสังคมไทย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง วงศัพท์และความสัมพันธ์ทางความหมายของคำปฏิกณฺณตนในหน้าทีและอาชีพอไทย มีวิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสำรวจและรวบรวมเอกสาร

1.1 สำรวจและรวบรวมเอกสารและตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคำปฏิกณฺณตนและแนวคิดทฤษฎีด้านคำความหมายของคำ องค์ประกอบทางความหมายของคำ การวิเคราะห์อรรถลักษณะ และความสัมพันธ์ทางความหมายของคำ

1.2 สำรวจและรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

2.1 ข้อมูลงานวิจัยนี้ได้แก่ ข้อมูลลายลักษณ์อักษรที่ปรากฏอยู่ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ต่าง ๆ ได้แก่ ข้อความคำปฏิกณฺณตนที่เกี่ยวข้องกับการเข้ารับหน้าที การประกอบอาชีพ หรือการให้คำมั่นสัญญาต่อการเข้ารับตำแหน่งในอาชีพและหน้าทีต่าง ๆ ซึ่งปรากฏอย่างเป็นสาธารณะในเว็บไซต์ที่เผยแพร่โดยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วไป ที่สามารถให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงข้อมูลได้โดยอิสระ (งานวิจัยนี้ไม่มีผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (Participants) ทั้งนี้งานวิจัยได้ผ่านกระบวนการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาเมื่อวันที่ 11 ต.ค. 2566)

2.2 ผู้วิจัยเข้าถึงข้อมูลโดยใช้วิธีค้นหาจากเว็บเสิร์จเอนจินต่าง ๆ โดยใช้คำว่า คำปฏิกณฺณตน, คำสัญญา, คำถวายสัตย์, ปฏิกณฺณ, สัตย์ปฏิกณฺณ + (ชื่ออาชีพตามที่กำหนดไว้ 10 หมวด) และเมื่อพบข้อมูลใน เว็บไซต์ต่าง ๆ ผู้วิจัยพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและคัดเลือกนำมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 และ 2

2.3 เก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2566 ถึงวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2566 โดยจำนวนข้อความจะครอบคลุมกลุ่มอาชีพตามการจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย) จากเอกสารการจัดการประเภทมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย) ฉบับปี 2544 ซึ่งได้แบ่งอาชีพไว้ 10 ประเภท ได้แก่ ผู้บัญญัติกฎหมาย, ผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่าง ๆ, ช่างเทคนิคสาขาต่าง ๆ, เสมียนและเจ้าหน้าที่, พนักงานบริการ

พนักงานขายในร้านค้าและตลาด, ผู้ปฏิบัติงานฝีมือด้านการเกษตรและประมง, ผู้ปฏิบัติงานมีฝีมือในธุรกิจต่าง ๆ, ผู้ปฏิบัติการด้านเครื่องจักรในโรงงานและผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ, อาชีพงานพื้นฐาน, ทหาร

2.4 ข้อมูลคำปฏิญาณตนในอาชีพและหน้าที่ของคนไทยผู้วิจัยใช้วิธีพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งเผยแพร่ข้อมูล โดยแหล่งเผยแพร่ข้อมูลจะต้องเป็นหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชนที่ระบุข้อมูลหน่วยงานไว้อย่างชัดเจนมีสถานที่ทำการข้อมูลติดต่อเพิ่มเติมไว้อย่างชัดเจนในหน้าหลักของเว็บไซต์ ผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลที่เผยแพร่โดยบุคคลทั่วไปมาใช้เพราะเห็นว่าข้อมูลที่มาจากหน่วยงานจะมีความน่าเชื่อถือมากกว่า

2.5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยตามวิธีการที่ได้ระบุข้างต้น พบข้อมูลคำปฏิญาณในอาชีพและหน้าที่จำนวน 35 คำปฏิญาณ โดยแยกประเภทตามหมวดได้ 6 หมวด ได้แก่

หมวดอาชีพ	อาชีพ
หมวดที่ 1 ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโส ผู้จัดการ	องคมนตรี คณะรัฐมนตรี สมาชิกผู้แทนราษฎร ผู้พิพากษา ตุลาการ สมาชิกรัฐสภา เนติบัณฑิต ข้าราชการ ข้าราชการประหวางสาธารณสุข และข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล
หมวดที่ 2 ผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่าง ๆ	วิศวกร ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม สัตวแพทย์ เภสัชกร ครู นักศึกษาแพทย์ และทันตแพทย์
หมวดที่ 3 ช่างเทคนิคสาขาต่าง ๆ	นักเรียนอาชีวศึกษา นักกีฬา และตัวแทนประกันชีวิต
หมวดที่ 4 เสมียน, เจ้าหน้าที่	ไม่พบ
หมวดที่ 5 พนักงานบริการ พนักงานขายในร้านค้าและตลาด	ตำรวจ
หมวดที่ 6 ผู้ปฏิบัติงานฝีมือด้านการเกษตรและประมง	พนักงานพิทักษ์ป่า และอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
หมวดที่ 7 ผู้ปฏิบัติงานมีฝีมือในธุรกิจต่าง ๆ	ไม่พบ
หมวดที่ 8 ผู้ปฏิบัติการด้านเครื่องจักรในโรงงานและผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ	ไม่พบ
หมวดที่ 9 อาชีพงานพื้นฐาน	ไม่พบ
หมวดที่ 10 ทหาร	ทหาร ทหารบก ทหาร-ตำรวจ (ทหารทุกเหล่าทัพ)

ตารางที่ 2 หมวดอาชีพและอาชีพที่พบคำปฏิญาณตน

3. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 จำแนกคำศัพท์ โดยพิจารณาเฉพาะคำเนื้อหา (content word) นำมาค้นหาความหมายของคำศัพท์โดยค้นคว้าจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำ (อรรถลักษณะ)

3.2 วิเคราะห์อรรถลักษณะของคำศัพท์ที่มีความสัมพันธ์ทางความหมายเพื่อแสดงวงศ์ศัพท์ด้วยวิธีการจัดหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในคำปฏิญาณตนในอาชีพและหน้าที่ของคนไทย

3.3 แสดงวงศ์ศัพท์และหมวดหมู่ความหมายที่ปรากฏไทย โดยอ้างอิงการจัดหมวดหมู่ความหมายจากหนังสือคลังคำ ของนวรรณ พันธุเมธา (2544)

4. ชั้นสรุปผลและนำเสนอผลการวิจัย

4.1 นำเสนอผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 ในบทที่ 4 ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

4.2 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และนำเสนอข้อเสนอแนะในบทที่ 5 ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 4

ผลการวิจัยอรรถลักษณะของคำศัพท์ วงศัพท์และหมวดหมู่ทางความหมาย ที่ปรากฏในคำปฏิญาณตนในหน้าที่และอาชีพในสังคมไทย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางความหมายของคำศัพท์และอรรถลักษณะทางความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในคำปฏิญาณตนในหน้าที่และอาชีพในสังคมไทย ทั้งนี้พบข้อมูลคำปฏิญาณในอาชีพและหน้าที่จำนวน 35 คำปฏิญาณ โดยแยกประเภทตามหมวดได้ 6 หมวด ได้แก่

หมวดที่ 1 ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโส ผู้จัดการ ได้แก่

1. คำถวายสัตย์ปฏิญาณขององคมนตรี
2. คำถวายสัตย์ปฏิญาณของคณะรัฐมนตรี
3. คำปฏิญาณตนของสมาชิกผู้แทนราษฎร
4. คำถวายสัตย์ปฏิญาณของผู้พิพากษา และตุลาการ
5. คำปฏิญาณตนของสมาชิกวุฒิสภา
6. คำปฏิญาณตนของเนติบัณฑิต
7. คำถวายสัตย์ปฏิญาณตนของข้าราชการกระทรวงสาธารณสุข
8. คำถวายสัตย์ปฏิญาณของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล

หมวดที่ 2 ผู้ประกอบวิชาชีพด้าน ต่าง ๆ ได้แก่

1. คำปฏิญาณวิศวกร
2. คำปฏิญาณสัตย์ปฏิญาณของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม
3. คำปฏิญาณสัตวแพทย์
4. คำสัตย์ปฏิญาณเภสัชกร
5. คำปฏิญาณครู
6. คำปฏิญาณนักศึกษาแพทย์

7. คำปฏิญาณทันตแพทย์

หมวดที่ 3 ช่างเทคนิคสาขาต่าง ๆ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. คำปฏิญาณตนของนักเรียนอาชีวศึกษา
2. คำปฏิญาณตนของนักกีฬา
3. คำปฏิญาณต่อวิชาชีพตัวแทนประกันชีวิต

หมวดที่ 5 พนักงานบริการ พนักงานขายในร้านค้าและตลาด ได้แก่

1. คำปฏิญาณตนของตำรวจ

หมวดที่ 6 ผู้ปฏิบัติงานฝีมือด้านการเกษตรและประมง ได้แก่

1. คำปฏิญาณตนของพนักงานพิทักษ์ป่า
2. คำปฏิญาณตนของอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

หมวดที่ 10 ทหาร

1. คำปฏิญาณตนของทหารบก
2. คำถวายสัตย์ปฏิญาณตนของทหาร-ตำรวจ
3. คำปฏิญาณตนของนักศึกษาวิชาทหาร
4. คำถวายสัตย์ปฏิญาณของทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์
5. คำปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพลของทหาร
6. คำถวายสัตย์ปฏิญาณทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์

ทั้งนี้ไม่พบคำปฏิญาณ 4 หมวดอาชีพ ได้แก่ หมวดที่ 4 เสมียน, เจ้าหน้าที่ หมวดที่ 7 ผู้ปฏิบัติงานมีฝีมือในธุรกิจต่าง ๆ หมวดที่ 8 ผู้ปฏิบัติการด้านเครื่องจักรในโรงงานและผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบการ และหมวดที่ 9 อาชีพงานพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์อรรถลักษณะของคำศัพท์ที่ปรากฏในคำปฏิญาณตนในหน้าที่อาชีพอีสไทยสามารถจัดวงศัพท์ และแสดงหมวดหมู่ความหมายของคำได้ 8 หมวดความหมาย ดังนี้

1. หมวดความหมาย “จริยธรรม”
2. หมวดความหมาย “การดูแล”
3. หมวดความหมาย “คำแทนตน”
4. หมวดความหมาย “ความตั้งมั่น”
5. หมวดความหมาย “ศีลธรรม”
6. หมวดความหมาย “ดินแดน”
7. หมวดความหมาย “ระบอบการปกครอง”
8. หมวดความหมาย “ความภาคภูมิใจ”

ในแต่ละหมวดความหมายปรากฏคำลูกกลุ่มและอรรถลักษณะของคำลูกกลุ่ม ดังนี้

1. หมวดความหมาย “จริยธรรม”

ปรากฏคำที่อยู่ในกลุ่มความหมายจริยธรรม ได้แก่ ความซื่อตรง, ความอดทน, ความจริง, ซื่อสัตย์, สุจริต, ความเที่ยงธรรม, เสียสละ, ยุติธรรม, สามัคคี, จงรักภักดี

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ความซื่อตรง”

ความซื่อตรง หมายถึง ก. ประพฤติตรงไม่เอนเอียง เช่น ซื่อตรงต่อหน้าที่, ไม่คดโกง เช่น เขาเป็นคนซื่อตรง แม่คำของ “ซื่อตรง” คือ ซื่อ ซื่อ ๆ

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ความซื่อตรง แสดงได้ดังนี้

ความซื่อตรง

[+ การประพฤติตนดี]

[+ ความซื่อ]

[+ การไม่คดโกง]

[+ คุณสมบัติอันพึงประสงค์]

[+ ลักษณะการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น]

[+ คุณสมบัติบุคคลที่เกี่ยวกับการกระทำ]

[+ ลักษณะจิตใจที่ดี]

[+ การกระทำที่เป็นประโยชน์แก่สังคม]

[+ ความประพฤติชอบ]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณวิศวกร “... ในฐานะที่เป็นวิศวกร ข้าฯ จะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องเฉพาะในงานที่สุจริตเท่านั้น ผู้ใดก็ตามที่มาใช้บริการจากข้าฯ ไม่ว่าจะเป็นผู้จ้าง หรือลูกค้าของข้าฯ ก็ตาม เขาย่อมได้รับการที่ดีที่สุด ด้วย **ความซื่อตรง**ที่ยึดถืออย่างที่สุด...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “**ความอดทน**”

อดทน หมายถึง ก. บึกบึน, ยอมรับสภาพความยากลำบาก แม้คำของ "อดทน" คือ อด

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า อดทน แสดงได้ดังนี้

อดทน

[+ การยอมรับสภาพความยากลำบาก]

[+ การทำพฤติกรรมอันพึงประสงค์]

[+ คุณสมบัติที่บุคคลพึงมี]

[+ ลักษณะการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น]

[+ คุณสมบัติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ]

[+ ลักษณะจิตใจที่ดี]

[+ การกระทำที่เป็นประโยชน์แก่สังคม]

[+ ความประพฤติชอบ]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณวิศวกร “... ข้าฯ ขอให้คำมั่นสัญญาต่อเพื่อนร่วมอาชีพของข้าฯ อย่างแข็งขัน เช่นเดียวกับที่ ข้าฯ เรียกร้องจากพวกเขาว่า ข้าฯ จะดำรงไว้ซึ่งความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม **ความอดทน**และความเคารพต่อผู้อื่นอีกทั้งการอุทิศตนเพื่อมาตรฐานและศักดิ์ศรีแห่งอาชีพวิศวกรรมของเรา...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “**ความจริง**”

ความจริง หมายถึง ว. แน่ เช่น ทำจริง ชอบจริง ๆ

ว. แท้, ไม่ปลอม, เช่น ของจริงไม่ใช่ของเทียม

ว. เป็นอย่างนั้นแน่แท้ ไม่กลับเป็นอย่างอื่น เช่น ข้อนี้เป็นความจริง, ไม่เท็จ, ไม่โกหก ไม่หลอกลวง, เช่น เรื่องจริง พุดจริง, เป็นไปตามนั้น เช่น ความฝันกลายเป็นความจริง ลูกคำของ “จริง, จริง ๆ” คือ จริงจัง จริงใจ จริงอยู่

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ความจริง แสดงได้ดังนี้

ความจริง

[+ ทำแน่ ๆ]	[+ ความแท้]
[+ ความไม่เท็จ]	[+ ไม่หลอกลวง]
[+ พฤติกรรมที่พึงประทำ]	[+ ลักษณะการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น]
[+ คุณสมบัติบุคคลที่เกี่ยวกับการกระทำ]	[+ ลักษณะจิตใจที่ดี]
[+ การกระทำที่เป็นประโยชน์แก่สังคม]	[+ ความประพติชอบ]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฎิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฎิญาณวิศวกร “... พร้อมกันนี้ข้าฯ ก็จะไม่หลบเลี่ยงภาระหน้าที่ที่จะต้องเปิดเผยความจริงเกี่ยวกับบุคคลใดก็ตามที่ได้กระทำผิดทำนองคลองธรรม...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ความซื่อสัตย์”

ความซื่อสัตย์ หมายถึง ก. ประพฤติตรงและจริงใจ, ไม่คิดคดทรยศ, ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง แม้คำของ “ซื่อสัตย์” คือ ซื่อ ซื่อ ๆ

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ความซื่อสัตย์ แสดงได้ดังนี้

ความซื่อสัตย์

[+ การประพฤติตรง]	[+ การประพฤติดด้วยความจริงใจ]
[+ การไม่ทรยศ]	[+ การไม่คดโกง]
[+ การประพฤติที่ดี]	[+ การไม่หลอกลวง]
[+ ลักษณะการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น]	[+ คุณสมบัติบุคคลที่เกี่ยวกับการกระทำ]

[+ ลักษณะจิตใจที่ดี]

[+ การกระทำที่เป็นประโยชน์แก่สังคม]

[+ ความประพฤติดชอบ]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณข้าราชการที่ดีและพลังของแผ่นดิน (องค์การบริหารส่วนตำบลดอนกระเบื้อง) “... ข้าพระพุทธเจ้า ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า จะประพฤติปฏิบัติตนเป็นข้าราชการที่ดี และพลังของแผ่นดิน มีความซื่อสัตย์เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท...”

คำปฏิญาณรัฐมนตรี “...จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน...”

คำปฏิญาณตนของนักเรียนอาชีวศึกษา “... ข้าพเจ้าจักแสวงหาความรู้ ด้วยความขยันหมั่นเพียรและประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “สุจริต”

สุจริต หมายถึง น. ความประพฤติดชอบ ลูกคำของ "สุจริต" คือ สุจริตใจ

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า สุจริต แสดงได้ดังนี้

สุจริต

[+ ความประพฤติดชอบ]

[+ คุณสมบัติที่ดี]

[+ การกระทำที่ดี]

[+ ลักษณะการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น]

[+ คุณสมบัติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ]

[+ ลักษณะจิตใจที่ดี]

[+ การกระทำที่เป็นประโยชน์แก่สังคม]

[+ ความประพฤติดชอบ]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณวิศวกร “... ในฐานะที่เป็นวิศวกร ข้าฯ จะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องเฉพาะในงานที่สุจริตเท่านั้น...”

คำปฏิญาณของข้าราชการ (องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งหว้า) “...ข้าพระพุทธเจ้า ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า จะประพฤติปฏิบัติตนเป็นข้าราชการที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท...”

คำปฏิญาณตนของตำรวจ “...ข้อ 3 ข้าพเจ้า จักปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และยึดศีลธรรมเป็นหลักประจำใจ...”

คำปฏิญาณของคณตรี “...จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ความเที่ยงธรรม”

ความเที่ยงธรรม หมายถึง ตั้งตรงด้วยความเป็นธรรม แม้คำของ "เที่ยงธรรม" คือ เที่ยง

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า เที่ยงธรรม แสดงได้ดังนี้

เที่ยงธรรม

[+ ความตั้งอยู่บนความเป็นธรรม]	[+ การกระทำต่อผู้อื่น]
[+ ความตั้งตรง]	[+ พฤติกรรมเป็นธรรม]
[+ ลักษณะการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น]	[+ คุณสมบัติบุคคลที่เกี่ยวกับการกระทำ]
[+ ลักษณะจิตใจที่ดี]	[+ การกระทำที่เป็นประโยชน์แก่สังคม]
[+ ความประพฤติดชอบ]	

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณวิศวกร “... ผู้ใดก็ตามที่มารับบริการจากข้าฯ ไม่ว่าจะเป็นผู้จ้าง หรือลูกค้าของข้าฯ ก็ตาม ข้าฯ ย่อมได้รับบริการที่ดีที่สุด ด้วยความซื่อตรงเที่ยงธรรมอย่างที่สุด...”

คำปฏิญาณตนของตำรวจ “...ข้อ 5 ข้าพเจ้า จักเชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชา และจักปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเที่ยงธรรมอย่างเคร่งครัด...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “เสียสละ”

เสียสละ หมายถึง ก. ให้โดยยินยอม, ให้ด้วยความเต็มใจ, เช่น ทหารเสียสละชีวิตเพื่อปกป้องเอกราชของชาติ พ่อแม่เสียสละทุกสิ่งทุกอย่างได้เพื่อลูก แม้คำของ "เสียสละ" คือ เสีย

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า เสียสละ แสดงได้ดังนี้

เสียสละ

[+ การให้โดยยินยอม]	[+ การกระทำที่ดีต่อผู้อื่น]
[+ การให้ด้วยความเต็มใจ]	[+ คุณสมบัติที่ดี]
[+ ลักษณะการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น]	[+ คุณสมบัติบุคคลที่เกี่ยวกับการกระทำ]
[+ ลักษณะจิตใจที่ดี]	[+ การกระทำที่เป็นประโยชน์แก่สังคม]
[+ ความประพฤติชอบ]	

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปณิญาณตน ได้ดังนี้

คำปณิญาณตนของตำรวจ “...ข้อ 2 ข้าพเจ้า จักยอมเสียสละทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อระงับทุกข์ และบำรุงสุขให้แก่ประชาชนตามหน้าที่ของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ยุติธรรม”

ยุติธรรม หมายถึง น. ความเที่ยงธรรม, ความชอบธรรม, ความชอบด้วยเหตุผล, เช่น ศาลย่อมทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม

น. ชื่อกระทรวงที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศาลยุติธรรม แต่ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี

ว. เที่ยงธรรม, ไม่เอนเอียงเข้าข้างใดข้างหนึ่ง, ชอบด้วยเหตุผล, เช่น ราคายุติธรรม
กรรมการตัดสินอย่างยุติธรรมแม้คำของ “ยุติธรรม” คือ ยุติ

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ยุติธรรม แสดงได้ดังนี้

ยุติธรรม

[+ ความเที่ยงธรรม]	[+ ความชอบธรรม]
[+ การประพฤติดีไม่เอนเอียง]	[+ ความชอบด้วยเหตุผล]
[+ คุณสมบัติที่ดี]	[+ ลักษณะการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น]
[+ คุณสมบัติบุคคลที่เกี่ยวกับการกระทำ]	[+ ลักษณะจิตใจที่ดี]

[+ การกระทำที่เป็นประโยชน์แก่สังคม] [+ ความประพุดติชอบ]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนของวิศวกร “...ข้าฯ ขอให้คำมั่นสัญญาต่อเพื่อนร่วมอาชีพของข้าฯ อย่างแข็งขัน เช่นเดียวกับที่ข้าฯ เรียกร้องจากพวกเขาว่า ข้าฯ จะดำรงไว้ซึ่งความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม...”

คำปฏิญาณตนของทหารบก “...ข้าพเจ้า จักเชื่อถือผู้บังคับบัญชา และปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด ทั้ง จักปกครองแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “สามัคคี”

สามัคคี หมายถึง น. ความพร้อมเพรียงกัน, ความปรองดองกัน

ว. ที่พร้อมเพรียงกันทำ, ที่ร่วมมือร่วมใจกันทำ, เช่น กฐินสามัคคี ผ้าป่าสามัคคี

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า สามัคคี แสดงได้ดังนี้

สามัคคี

[+ ความพร้อมเพรียงกัน]

[+ ความปรองดองกัน]

[+ การกระทำต่อผู้อื่น]

[+ การร่วมมือร่วมใจ]

[+ การปฏิบัติต่อคนอื่น]

[+ ลักษณะการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น]

[+ คุณสมบัติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ]

[+ ลักษณะจิตใจที่ดี]

[+ การกระทำที่เป็นประโยชน์แก่สังคม] [+ ความประพุดติชอบ]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม “...ข้าฯ จักถือเป็นภารกิจทะนุบำรุงความรักความสามัคคีของมวล สมาชิกผู้ร่วมวิชาชีพ เสมือนเครือญาติ...”

คำปฏิญาณตนนักกีฬา “... มีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย เพื่อเป็นการเชื่อมความสามัคคีนำไปสู่ ความสัมพันธ์อันดี ระหว่างหมู่คณะ...”

คำปฏิญาณนักศึกษาวิชาทหาร “...ข้าพเจ้า จักรู้จักสามัคคี มุ่งบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “จงรักภักดี”

จงรักภักดี หมายถึง ก. ผู้กี่ยวรักด้วยความเคารพนับถือหรือรู้คุณอย่างยิ่ง แม้คำของ “จงรัก, จงรักภักดี” คือ จง

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า จงรักภักดี แสดงได้ดังนี้

จงรักภักดี

[+ ความผูกพันนับถือ]

[+ ความเคารพ]

[+ การรู้คุณ]

[+ พฤติกรรมที่แสดงต่อคนอื่น]

[+ การประพฤติที่ดี]

[+ ลักษณะการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น]

[+ คุณสมบัติบุคคลที่เกี่ยวกับการกระทำ]

[+ ลักษณะจิตใจที่ดี]

[+ การกระทำที่เป็นประโยชน์แก่สังคม]

[+ ความประพฤติชอบ]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณของข้าราชการ “...ข้าพระพุทธเจ้า ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่าจะประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์...”

คำปฏิญาณของทหารมหาดเล็ก “...ขอถวายคำสัตย์ปฏิญาณต่อใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ว่า ข้าพระพุทธเจ้า จักถวายความจงรักภักดี ถวายความพลอดภัก และจงรักษาไว้ ซึ่งพระบรมเดชานุภาพแห่งใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท...”

จากการวิเคราะห์และจัดกลุ่มความหมายของคำศัพท์ในหมวดความหมายจริยธรรมนี้ โดยปรากฏคำว่า ความซื่อตรง, ความอดทน, ความจริง, ซื่อสัตย์, สุจริต, ความเที่ยงธรรม, เสียสละ, ยุติธรรม, สามัคคี, จงรักภักดี พบว่าคำเหล่านี้มีอรรถลักษณะร่วมกัน 5 อรรถลักษณะ ได้แก่

[+ ลักษณะการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น]

[+ คุณสมบัติบุคคลที่เกี่ยวกับการกระทำ]

[+ ลักษณะจิตใจที่ดี]

[+ การกระทำที่เป็นประโยชน์แก่สังคม]

[+ ความประพฤติชอบ]

จะเห็นได้ว่าบรรดาลักษณะเหล่านี้แสดงความหมายถึงหมวดความหมาย “จริยธรรม” หมายถึง ความดีและความชอบธรรม ซึ่งครอบคลุมทั้งพฤติกรรม ค่านิยม และการตัดสินใจที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรมและวิธีที่ยุติธรรม จริยธรรมเน้นในเรื่องการกระทำต่อผู้อื่นที่เป็นสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรม มีความชอบธรรม และไม่กระทำผิดก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม การที่ถ้อยคำปณิธานตนมุ่งเน้นไปที่หลักจริยธรรมเพราะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า หากผู้ประกอบการอาชีพกิจการงานต่าง ๆ มีจริยธรรมจะทำให้สังคมที่มีความเป็นธรรมและเป็นสุข

จริยธรรมมีความสำคัญในการปฏิบัติอาชีพต่าง ๆ เพราะมีผลต่อความเชื่อมั่นและความไว้วางใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในสายอาชีพที่มีผลกระทบต่อชีวิตและสวัสดิการของบุคคลหรือชุมชน นอกจากนี้ความมีจริยธรรมยังช่วยสร้างความเป็นอยู่ร่วมกันที่เป็นธรรม เสริมสร้างความเข้มแข็งเชิงกลยุทธ์ในองค์กรและชุมชน เพราะการมีจริยธรรมช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในองค์กรหรือชุมชน ซึ่งส่งผลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเชื่อถือและเคารพกัน เป็นเครื่องมือใช้ทบทวนกฎเกณฑ์และค่านิยมที่ถูกต้อง การแสดงถึงความยุติธรรมช่วยให้ทุกคนได้รับการจัดการอย่างเท่าเทียม และขัดขวางการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎเกณฑ์ จริยธรรมช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบที่มนุษย์ต้องมีต่อกันและต่อสังคม องค์กรหรือบุคคลที่มีจริยธรรมจะมีภาพลักษณ์ที่ดีในสังคม ซึ่งอาจช่วยเพิ่มมูลค่าและช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้รับบริการหรือผู้บริโภค ดังนั้น การปฏิบัติอาชีพอย่างมีจริยธรรมช่วยให้องค์กรหรือบุคคลรักษาความเชื่อถือและความเข้าใจที่ดีจากผู้ร่วมงานและชุมชน ซึ่งสร้างรากฐานของลักษณะที่ยั่งยืนและเสริมสร้างความเชื่อถือในระยะยาว การมีจริยธรรมในอาชีพทุกอาชีพนับเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นหลักการที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

2. หมายความว่า “การดูแล”

ปรากฏคำที่อยู่ในกลุ่มความหมายการดูแล ได้แก่ ปกป้อง, ค้ำครอง, บำรุงสุข, ระวังทุกข์, บำเพ็ญประโยชน์, รักษา, ผดุง, บำรุง, แก้ไข, ระวัง, ปรับปรุง

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ปกป้อง”

ปกป้อง หมายถึง ค้ำครองป้องกัน แม้คำของ “ปกป้อง” คือ ปกค้ำครอง

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ปกป้อง แสดงได้ดังนี้

ปกป้อง

[+ การค้ำครอง]

[+ การป้องกัน]

[+ การกระทำต่อสิ่งอื่นหรือคนอื่น]

[+ การประพัตเพื่อประโยชน์ต่อคนอื่น]

[+ การทำให้ปลอดภัย]

[+ การกระทำของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์]

[+ การทำให้ไม่มีเหตุร้ายเกิดขึ้น]

[+ การทำให้ความเป็นปกติคงอยู่]

[+ การทำให้ดีขึ้น]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณวิศวกร “...ด้วยความมุ่งมั่นที่จะดำรงไว้ซึ่งเกียรติภูมิแห่งงานอาชีพของข้าฯ ข้าฯ จะพยายามปกป้องผลประโยชน์และชื่อเสียงของวิศวกรทุกคน...”

คำปฏิญาณของอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ “...ข้าพเจ้าจะปฏิบัติตามคำสอน สืบสาน รักษา ต่อยอด ศาสตร์พระราชาผู้ทรงธรรมพร้อมทั้งจะร่วมมือกับทุกภาคส่วนปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสืบต่อไป...”

คำปฏิญาณตนนักศึกษาวิชาทหาร “...ข้าพเจ้า จักเป็นกำลังพลสำรอง ที่พร้อมรับใช้ชาติ และปกป้องแผ่นดินไทย ไว้ด้วยชีวิต...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ค้ำครอง”

ค้ำครอง หมายถึง ป้องกันรักษา, ระวังรักษา, ปกป้องรักษา แม้คำของ “ค้ำครอง” คือ ค้ำ

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า คุ่มครอง แสดงได้ดังนี้

คุ่มครอง

[+ การระวัง]

[+ การรักษา]

[+ การปกป้อง]

[+ การป้องกัน]

[+ การกระทำต่อสิ่งอื่นหรือคนอื่น]

[+ การประพฤติเพื่อประโยชน์ต่อคนอื่น]

[+ การทำให้ปลอดภัย]

[+ การกระทำของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์]

[+ การทำให้ไม่มีเหตุร้ายเกิดขึ้น]

[+ การทำให้ความเป็นปกติคงอยู่]

[+ การทำให้ดีขึ้น]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณวิศวกร “...ด้วยความมุ่งมั่นที่จะธำรงไว้ซึ่งเกียรติภูมิแห่งงานอาชีพของข้าฯ ข้าฯ จะพยายามปกป้องผลประโยชน์และชื่อเสียงของวิศวกรทุกคนที่ข้าฯ รู้ดีว่าสมควรจะได้รับความปกป้องคุ่มครอง...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “บำรุงสุข”

บำรุงสุข เกิดจากการประสมคำว่า บำรุง และ สุข โดยมีความหมายดังนี้

บำรุง หมายถึง ก. ทำให้งอกงาม, ทำให้เจริญ, เช่น บำรุงต้นไม้ บำรุงบ้านเมือง

ก. รักษาให้อยู่ในสภาพที่ดี เช่น บำรุงสุขภาพ บำรุงร่างกาย เงินค่าบำรุง ลูกคำของ

“บำรุง” คือ บำรุงขวัญ

สุข หมายถึง น. ความสบายกายสบายใจ เช่น ขอให้มีความสุข เกิดมาก็มีสุขบ้างทุกข์บ้าง, มักใช้เข้าคู่กับคำเป็น เช่น ขอให้อยู่เย็นเป็นสุข ขอให้เป็นสุข ๆ นะ

ว. สบายกายสบายใจ เช่น เดียวนี้เขาอยู่สุขสบายดี ลูกคำของ “สุข, สุข-” คือ

สุขนาฏกรรม

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า บำรุงสุข แสดงได้ดังนี้

บำรุงสุข

[+ การทำให้เกิดความสบายใจกาย]	[+ การรักษาให้ความสบายใจสบายกายคงอยู่]
[+ การรักษาให้ความสบายใจสบายกายเพิ่มขึ้น]	[+ การรักษาอยู่ในสภาพที่ดี]
[+ การทำให้เจริญขึ้น]	[+ การกระทำต่อสิ่งอื่นหรือคนอื่น]
[+ การประพาสเพื่อประโยชน์ต่อคนอื่น]	[+ การทำให้ปลอดภัย]
[+ การกระทำของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์]	[+ การทำให้ไม่มีเหตุร้ายเกิดขึ้น]
[+ การทำให้ความเป็นปกติคงอยู่]	[+ การทำให้ดีขึ้น]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนของตำรวจ “...เราต้องรักษาชาติ เราต้องบำรุงชาติ เราต้องสละชีพเพื่อชาติ เราต้องระงับ
ทุกข์ และบำรุงสุขให้แก่ประชาชน...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ระงับทุกข์”

ระงับทุกข์ เกิดจากการประสมคำว่า ระงับ และทุกข์ โดยมีความหมายดังนี้

ระงับ หมายถึง ก. ยับยั้งไว้, ทำให้สงบ, เช่น ระงับคดี ระงับเรื่องราว

ทุกข์ หมายถึง น. ความยากลำบาก, ความไม่สบายกายไม่สบายใจ, ความทนได้ยาก, ความทนอยู่ในสภาพ
เดิมไม่ได้

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ระงับทุกข์ แสดงได้ดังนี้

ระงับทุกข์

[+ การยับยั้งความยากลำบาก]	[+ การทำให้ความยากลำบากหมดไป]
[+ การหยุดความยากลำบาก]	[+ การทำให้ความไม่สบายใจสบายกายหยุดลง]
[+ การกระทำต่อสิ่งอื่นหรือคนอื่น]	[+ การประพาสเพื่อประโยชน์ต่อคนอื่น]
[+ การทำให้ปลอดภัย]	[+ การกระทำของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์]
[+ การทำให้ไม่มีเหตุร้ายเกิดขึ้น]	[+ การทำให้ความเป็นปกติคงอยู่]

[+ การทำให้ดีขึ้น]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนของตำรวจ “...ข้อ 2 ข้าพเจ้า จักยอมเสียสละทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อระงับทุกข์ และบำรุงสุขให้แก่ประชาชนตามหน้าที่ของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “บำเพ็ญประโยชน์”

บำเพ็ญประโยชน์ เกิดจากการประสมคำว่า บำเพ็ญ และ ประโยชน์ โดยมีความหมายดังนี้

บำเพ็ญ หมายถึง ก. ทำให้เต็มบริบูรณ์, เพิ่มพูน, (มักใช้ในเรื่องเกี่ยวกับศาสนา) เช่น บำเพ็ญบุญ บำเพ็ญบารมี

ก. ประพฤติ, ปฏิบัติ, เช่น บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ บำเพ็ญพรต

ประโยชน์ หมายถึง น. สิ่งที่มีผลใช้ได้ดีสมกับที่คิดมุ่งหมายไว้, ผลที่ได้ตามต้องการ, สิ่งที่เป็นผลดีหรือเป็นคุณ, เช่น ประโยชน์ของการศึกษา ประโยชน์ของโรงเรียน

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า บำเพ็ญประโยชน์ แสดงได้ดังนี้

บำเพ็ญประโยชน์

[+ การทำให้สิ่งที่ดีขึ้นเพิ่มพูนจนเต็ม] [+ การกระทำสิ่งที่ดีให้เต็มบริบูรณ์]

[+ การทำให้ได้ผลดีตามที่ต้องการ] [+ การเพิ่มสิ่งที่ดีให้]

[+ การกระทำต่อสิ่งอื่นหรือคนอื่น] [+ การประพฤติเพื่อประโยชน์ต่อคนอื่น]

[+ การทำให้ปลอดภัย] [+ การกระทำของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์]

[+ การทำให้ไม่มีเหตุร้ายเกิดขึ้น] [+ การทำให้ความเป็นปกติคงอยู่]

[+ การทำให้ดีขึ้น]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนของนักศึกษาวิชาทหาร “...ข้าพเจ้า จักเทิดทูนและรักษาไว้ ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ข้าพเจ้า จักรู้จักสามัคคี มุ่งบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ...”

คำปฏิญาณตนของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม “...ข้าฯ จักตั้งตนอยู่ในธรรมประทีปสับุรุษ และบำเพ็ญประโยชน์ เกื้อกูลสังคมและ มนุษยชาติ มิเสื่อมคลาย...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “รักษา”

รักษา หมายถึง ก. ระวัง เช่น รักษาสุขภาพ, ดูแล เช่น รักษาทรัพย์สินสมบัติ, ป้องกัน เช่น รักษาบ้านเมือง, สงวนไว้ เช่น รักษาความสะอาด รักษาไมตรี

ก. เยียวยา เช่น รักษาคนไข้ ลูกคำของ "รักษ, รักษา" คือ รักษาการ รักษาการณ์ รักษาคำพูด รักษาตัว รักษาประตู่ รักษาเยื่อ รักษาศีล รักษาสถานการณ์ รักษาหน้า รักษาเหลี่ยม

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า รักษา ได้ดังนี้

รักษา

[+ การระวัง]	[+ การดูแล]
[+ การสงวนไว้]	[+ การเยียวยาให้ดีขึ้น]
[+ การทำให้ดีขึ้น]	[+ การกระทำต่อสิ่งอื่นหรือคนอื่น]
[+ การประพฤติเพื่อประโยชน์ต่อคนอื่น]	[+ การทำให้ปลอดภัย]
[+ การกระทำของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์]	[+ การทำให้ไม่มีเหตุร้ายเกิดขึ้น]
[+ การทำให้ความเป็นปกติคงอยู่]	[+ การทำให้ดีขึ้น]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนของทหาร “...ข้าพเจ้า จะพิทักษ์รักษาเอกราชและราชบัลลังก์ไว้ด้วยชีวิตข้าพเจ้า...”

คำปฏิญาณตนของสมาชิกรัฐสภา “...2.จะรักษาความปลอดภัยในประเทศให้การประทุษร้ายต่อกันลดน้อยลงให้มาก...”

คำปฏิญาณตนของครู “...ข้อ 3. ข้าจะรักษาชื่อเสียงของคณะครูและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ...”

คำปฏิญาณตนของตำรวจ “...ข้อ 4 ข้าพเจ้า จักยึดมั่นอยู่ในวินัย และรักษาไว้ ซึ่งระเบียบแบบแผนของกรมตำรวจ...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ผดุง”

ผดุง หมายถึง ก. ประดุง, ค้ำ, ค้ำจุน, ระวัง, อดหนุน ลูกคำของ "ผดุง" คือ ผดุงครรภ์

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ผดุง ได้ดังนี้

ผดุง

[+ การค้ำจุน]	[+ การป้องกัน]
[+ การระวัง]	[+ การอดหนุน]
[+ การกระทำต่อสิ่งอื่นหรือคนอื่น]	[+ การประพฤดิเพื่อประโยชน์ต่อคนอื่น]
[+ การทำให้ปลอดภัย]	[+ การกระทำของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์]
[+ การทำให้ไม่มีเหตุร้ายเกิดขึ้น]	[+ การทำให้ความเป็นปกติคงอยู่]
[+ การทำให้ดีขึ้น]	

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนวิชาชีพเวชกรรม “...ข้าฯ จักประพฤดิปฏิบัติตนเพื่อแผ่ขยายเกียรติคุณแห่งวิชาชีพ และผดุงเกียรติศักดิ์แห่ง วิชาชีพอย่างประณีต...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “แก้ไข”

แก้ไข หมายถึง ก. ทำส่วนที่เสียให้คืนดีอย่างเดิม, ดัดแปลงให้ดีขึ้น, แก้ ก็ว่า แม่คำของ "แก้ไข" คือ แก้ เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า แก้ไข ได้ดังนี้

แก้ไข

[+ การทำให้ส่วนที่เสียดีขึ้น]	[+ การทำให้ส่วนที่เสียกลับคืนสภาพเดิม]
[+ การดัดแปลงให้ดีขึ้น]	[+ การแก้]

[+ การกระทำต่อสิ่งอื่นหรือคนอื่น] [+ การประพาดเพื่อประโยชน์ต่อคนอื่น]

[+ การทำให้ปลอดภัย] [+การกระทำของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์]

[+ การทำให้ไม่มีเหตุร้ายเกิดขึ้น] [+การทำให้ความเป็นปกติคงอยู่]

[+ การทำให้ดีขึ้น]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณของข้าราชการกระทรวงสาธารณสุข “...ประพาดปฏิบัติตนเป็นข้าราชการที่ดี มีความซื่อสัตย์ สุจริต เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท มุ่งมั่นแน่วแน่แก้ไขปัญหาของประเทศชาติและประชาชน สร้างสรรค์ คุณประโยชน์แก่แผ่นดิน...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ระงับ”

ระงับ หมายถึง ก. ยับยั้งไว้, ทำให้สงบ, เช่น ระงับคดี ระงับเรื่องราว

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ระงับ ได้ดังนี้

ระงับ

[+ การยับยั้งไว้]

[+ การทำให้สงบลง]

[+ การหยุดเรื่องราว]

[+ การกระทำต่อสิ่งอื่นหรือคนอื่น]

[+ การประพาดเพื่อประโยชน์ต่อคนอื่น]

[+ การทำให้ปลอดภัย]

[+ การกระทำของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์] [+ การทำให้ไม่มีเหตุร้ายเกิดขึ้น]

[+ การทำให้ความเป็นปกติคงอยู่]

[+ การทำให้ดีขึ้น]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนตำรวจ “...ข้อ 2 ข้าพเจ้า จักยอมเสียสละทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อระงับทุกข์ และบำรุง สุขให้แก่ประชาชนตามหน้าที่ของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ปรับปรุง”

ปรับปรุง หมายถึง ก. แก้ไขให้เรียบร้อยยิ่งขึ้น แม้คำของ "ปรับปรุง" คือ ปรับ

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ปรับปรุง ได้ดังนี้

ปรับปรุง

[+ การแก้ไข]	[+ การทำให้ดีขึ้น]
[+ การทำให้เรียบร้อยขึ้น]	[+ การปรับ]
[+ การกระทำต่อสิ่งอื่นหรือคนอื่น]	[+ การประพจน์เพื่อประโยชน์ต่อคนอื่น]
[+ การทำให้ปลอดภัย]	[+ การกระทำของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์]
[+ การทำให้ไม่มีเหตุร้ายเกิดขึ้น]	[+ การทำให้ความเป็นปกติคงอยู่]
[+ การทำให้ดีขึ้น]	

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม “...ข้าฯ จักปรับปรุงตนเพื่อเพิ่มความรู้ความชำนาญในวิชาชีพ ตามควรอยู่เป็นนิมิต ข้าฯ จักถือเป็นภารกิจทะนุบำรุงความรัก ความสามัคคีของมวลสมาชิกผู้ร่วมวิชาชีพเสมือน เครือญาติ...”

จากการวิเคราะห์และจัดกลุ่มความหมายของคำศัพท์ในหมวดความหมาย การดูแล นี้ โดยปรากฏคำว่า ปกป้อง, คุ้มครอง, บำรุงสุข, ระวังทุกข์, บำเพ็ญประโยชน์, รักษา, ผลิต, บำรุง, แก้ไข, ระวัง, ปรับปรุง พบว่า คำเหล่านี้มีอรรถลักษณะร่วมกัน 5 อรรถลักษณะ ได้แก่

[+ การทำให้ปลอดภัย]
[+ การกระทำของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์]
[+ การทำให้ไม่มีเหตุร้ายเกิดขึ้น]
[+ การทำให้ความเป็นปกติคงอยู่]
[+ การทำให้ดีขึ้น]

จะเห็นว่าอรรถลักษณะเหล่านี้แสดงความหมายถึงหมวดความหมาย “การดูแล” หมายถึงกระบวนการ หรือกิจกรรมที่เป็นไปในทิศทางของการให้ความช่วยเหลือ การปกป้องและการรักษาความเป็นอยู่ของบุคคลหรือ สิ่งต่าง ๆ รวมถึงการให้การดูแลทางกาย จิต และสังคม การดูแลมีความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ เนื่องจาก

เป็นคุณลักษณะของมนุษย์ที่ส่งเสริมความเป็นมนุษย์และความอบอุ่นในสังคม ในถ้อยคำปณิธานตนพบว่ามี การกล่าวถึงความหมาย การดูแล หลายมิติ เช่น แพทย์ช่วยในการรักษาและป้องกันโรค บุคลากรทางการสาธารณสุขมี บทบาทสำคัญในการสนับสนุนและดูแลสุขภาพของประชาชน รวมถึงการให้บริการด้านการป้องกันโรค การฟื้นฟู สุขภาพ และการให้บริการสุขภาพจิต ครูและบุคลากรทางการศึกษามีหน้าที่สำคัญในการดูแลให้การศึกษาและ สอนแก่นักเรียนแก่เยาวชนและผู้เรียนทุกวัย ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญในการสร้างพื้นฐานความรู้และทักษะสำหรับการ พัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ นักการเมืองนักกฎหมายดูแลความเสมอภาคของประชาชนอันเป็นพื้นฐานสำคัญในการ พัฒนาสังคมที่มีอนาคตที่สดใส อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต้องมีหน้าที่ดูแลสิ่งแวดล้อมช่วยรักษาและ ประกอบการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การดูแลต่าง ๆ เหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมที่มีความเป็นอยู่ที่ดี เป็นสุข และส่งผลให้มีสังคมที่แข็งแกร่งและยั่งยืน

3. หมวดความหมาย “คำแทนตน”

ปรากฏคำที่อยู่ในกลุ่มความหมายคำแทนตน ได้แก่ ข้าพระพุทธเจ้า, ข้าพเจ้า, ตน, กระหม่อม, ฝ่าละออง
ธุลีพระบาท, เขา, พวกเรา

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ข้าพระพุทธเจ้า”

ข้าพระพุทธเจ้า หมายถึง ส. คำใช้แทนตัวผู้พูด กราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์ หรือกราบบังคมทูล กราบ
ทูลเจ้านายชั้นสูง, เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 แม่คำของ "ข้าพระพุทธเจ้า" คือ ข้า

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ข้าพระพุทธเจ้า มีดังนี้

ข้าพระพุทธเจ้า

[+ คำแทนตัวผู้พูด]

[+ คำแทนตัวผู้พูดใช้กับพระมหากษัตริย์]

[+ คำแทนตัวผู้พูดใช้กับเจ้านายชั้นสูง]

[+ คำสรรพนาม]

[+ สรรพนามบุรุษที่ 1]

[+ คำที่ใช้แทนชื่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ]

[+ คำที่ใช้แก่นมนุษย์]

[+ คำที่ใช้แทนผู้ชายหรือผู้หญิง]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำถวายสัตย์ปฏิญาณของคณะรัฐมนตรี “...ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า
ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ข้าพเจ้า”

ข้าพเจ้า หมายถึง ส. คำใช้แทนตัวผู้พูด มักใช้อย่างเป็นทางการ, เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 แม่คำของ
"ข้าพเจ้า" คือ ข้า

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ข้าพเจ้า มีดังนี้

ข้าพเจ้า

[+ คำแทนตัวผู้พูด]

[+ คำแทนตัวผู้พูดใช้อย่างเป็นทางการ]

[+ คำสรรพนาม]

[+ สรรพนามบุรุษที่ 1]

[+ คำที่ใช้แทนชื่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ] [+ คำที่ใช้แก่นมนุษย์]

[+ คำที่ใช้แทนผู้ชายหรือผู้หญิง]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณสมาชิกรัฐสภา “...ข้าพเจ้า (ออกนามผู้ปฏิญาณ) ขอให้คำปฏิญาณว่าจะซื่อสัตย์ต่อคณะราษฎร และจะช่วยรักษาหลัก 6 ประการของราษฎรไว้ให้มั่นคง...”

คำปฏิญาณสัตวแพทย์ “...ในฐานะที่ข้าพเจ้าได้รับการยอมรับ เข้ามาอยู่ในวิชาชีพสัตวแพทย์ ข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่าจะอุทิศตนและ ความรู้ความสามารถทั้งปวงที่ข้าพเจ้ามีอยู่ เพื่อประโยชน์แก่สังคม...”

คำปฏิญาณเภสัชกร “...ในฐานะของเภสัชกรข้าพเจ้าขอปฏิญาณต่องานบริการในการจรรโลงไว้ซึ่งความเป็นเลิศแห่งมาตรฐานของอาชีพและพันธสัญญาแห่งการประกอบวิชาชีพทางเภสัชกรรม...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ตน”

ตน หมายถึง น. ตัว (ตัวคน) เช่น ตนเป็นที่พึ่งของตน

น. ลักษณะนามใช้เรียกฤๅษี อมนุษย์ หรือพวกกายสิทธิ์ เป็นต้น เช่น ฤๅษี 2 ตน ยักษ์ตนหนึ่ง

วิทยากร 3 ตน

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ตน มีดังนี้

ตน

[+ ตัวบุคคล]

[+ คำแทนตัวตน]

[+ คำลักษณะนามเรียกฤๅษี อมนุษย์ พวกกายสิทธิ์] [+ คำที่ใช้แก่นมนุษย์]

[+ คำที่ใช้แทนชื่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ]

[+ คำที่ใช้แทนผู้ชายหรือผู้หญิง]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณเภสัชกร “...ข้าฯ จะดำรงตนเป็นผู้มีความรู้และสมรรถนะในการประกอบวิชาชีพตลอดอายุการทำงาน...”

คำปฏิญาณวันครู “...ข้อ 1. ข้าจะบำเพ็ญตนให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นครู...”

คำปฏิญาณตนนักเรียนอาชีวะ “...5. ข้าพเจ้าจักทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ มีจิตอาสา ร่วมบำเพ็ญ
ตนที่เป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “กระหม่อม”

กระหม่อม หมายถึง น. ส่วนของกะโหลกอยู่ตรงแนวกลางศีรษะ แต่ต่ำกว่าส่วนสูงสุดลงมาใกล้หน้าผาก
ในเด็กแรกเกิดจนถึง 2 ขวบส่วนนี้จะมีเนื้อเยื่ออ่อนปิดรอยประสานกะโหลกที่ยังเปิดอยู่ หลังจากนั้นเนื้อเยื่ออ่อนนี้
จะกลายเป็นกระดูก, โดยปริยายหมายรวม ๆ ว่า หัว เช่น เป่ากระหม่อม ลงกระหม่อม, หม่อม ก็ว่า (แผลงมาจาก
ขม่อม)

น. คำสำหรับใช้ควบกับคำที่ขึ้นต้นว่า “เกล้า” เช่น ทราบเกล้าทราบบกระหม่อม ทูลเกล้า
ทูลกระหม่อมถวาย ในการเขียนหนังสือใช้ไปยาลน้อยแทนก็ได้ เช่น ทราบเกล้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวาย (แผลงมาจาก
ขม่อม)

(ราชา) ส. คำใช้แทนตัวผู้พูด เพศชาย ทูลพระवरวงศ์เธอ พระองค์เจ้าที่มีได้ทรงกรม และหม่อม
เจ้า, เป็นสรพนามบุรุษที่ 1, สรรพนามบุรุษที่ 1 ที่หม่อมเจ้ามีรับสั่งระหว่างกัน. (แผลงมาจาก ขม่อม)

(ราชา) ว. คำรับหรือคำลงท้ายที่ผู้ชายใช้ทูลเจ้านายชั้นหม่อมเจ้า. (แผลงมาจาก ขม่อม)

ลูกคำของ "กระหม่อม" คือ กระหม่อมบาง

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า กระหม่อม มีดังนี้

กระหม่อม

[+ ส่วนของกะโหลกอยู่ตรงแนวกลางศีรษะ]	[+ คำสำหรับใช้ควบกับคำที่ขึ้นต้นว่า “เกล้า”]
[+ คำใช้แทนตัวผู้พูด]	[+ คำราชาศัพท์]
[+ คำแทนผู้พูดเพศชายในชั้นหม่อมเจ้า]	[+ สรรพนามบุรุษที่ 1]
[+ คำรับหรือคำลงท้ายที่ผู้ชายใช้ทูลเจ้านายชั้นหม่อมเจ้า]	[+ คำที่ใช้แทนชื่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ]
[+ คำที่ใช้แก่นมนุษย์]	[+ คำที่ใช้แทนผู้ชายหรือผู้หญิง]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำถวายสัตย์ปฏิญาณของทหารตำรวจ “...เดชะ ฝ่าละอองธุลีพระบาท ปกเกล้าปกกระหม่อม
ข้าพระพุทธเจ้า (กล่าว ยศ-ชื่อ-นามสกุล ของผู้ปฏิญาณตน) ขอถวายคำสัตย์ปฏิญาณ ต่อใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท
ว่า...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ฝ่าละอองธุลีพระบาท”

ฝ่าละอองธุลีพระบาท หมายถึง (ราชา) ส. ท่าน (ใช้แก่พระมหากษัตริย์และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ),
เป็นสรพนามบุรุษที่ 2 แม่คำของ "ฝ่าละอองธุลีพระบาท" คือ ฝ่า

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ฝ่าละอองธุลีพระบาท มีดังนี้

ฝ่าละอองธุลีพระบาท

[+ คำราชาศัพท์]

[+ คำสรพนาม]

[+ คำสรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แก่พระมหากษัตริย์และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ]

[+ คำที่ใช้แทนชื่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ] [+ คำที่ใช้แก่นุชย์]

[+ คำที่ใช้แทนผู้ชายหรือผู้หญิง]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำถวายสัตย์ปฏิญาณของทหารตำรวจ “...ข้าพระพุทธเจ้าจักจงรักภักดี และถวายความปละอดภัย ต่อใต้ฝ่า
ละอองธุลีพระบาท จนชีวิตหาไม่ ข้าพระพุทธเจ้า จักเชิดชูและรักษาไว้ ซึ่งเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ของทหารและ
ตำรวจ ทั้งจักปฏิบัติตน ให้เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัย ของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ทุกประการ ด้วยเกล้าด้วย
กระหม่อม ขอเดชะ...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “เขา”

เขา หมายถึง ส. คำใช้แทนผู้ที่เราพูดถึง, เป็นสรพนามบุรุษที่ 3

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า เขา มีดังนี้

เขา

[+ คำใช้แทนผู้ที่เราพูดถึง]

[+ คำสรพนาม]

[+ คำสรพนามบุรุษที่ 3]

[+ คำที่ใช้แทนชื่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ]

[+ คำที่ใช้แก่นมนุษย์]

[+ คำที่ใช้แทนผู้ชายหรือผู้หญิง]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนวิศวกร “...5. ข้าฯ ขอให้คำมั่นสัญญาต่อเพื่อนร่วมอาชีพของข้าฯ อย่างแข็งขัน เช่นเดียวกับที่ข้าฯ เรียกร้องจากพวกเขาว่า ข้าฯ จะดำรงไว้ซึ่งความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “พวกเรา”

พวกเรา เกิดจากการประสมคำว่า พวก กับ คำว่า เรา

พวก หมายถึง น. คน สัตว์ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่รวมกันเข้าเป็นกลุ่มเป็นหมู่ตามอาชีพหรือชนิดเป็นต้น เช่น พวกนักเรียน พวกพ่อค้า พวกกรรมกร พวกนก พวกกา พวกเครื่องมือ พวกเครื่องเขียน ลูกคำของ “พวก” คือ พวกพ้อง

เรา หมายถึง ส. สรรพนามบุรุษที่ 1 เป็นคำแทนตัวผู้พูด จะเป็นคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ ถ้าผู้พูดเป็นคนคนเดียว อาจพูดแทนคนอื่น ๆ รวมทั้งตัวเองด้วย เช่น เราทุกคนเป็นคนไทย หรืออาจพูดกับผู้ที่มิฐานะเสมอกัน เช่น เรามีความเห็นอย่างนี้ เธอมีความเห็นอย่างไร หรืออาจพูดกับผู้ที่มิฐานะต่ำกว่า เช่น อธิบดีพูดกับนักการว่า ปีนี้เราจะขึ้นเงินเดือนให้ 2 ขั้น, สรรพนามบุรุษที่ 2 เป็นคำใช้สำหรับผู้มีอำนาจหรือผู้ใหญ่พูดกับผู้น้อย เช่น เจ้าหน้าที่ถามผู้ต้องหว่า เราจะรับสารภาพไหม

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า พวกเรา ได้ดังนี้

พวกเรา

[+ คำแทนตัวผู้พูด]

[+ คำแทนตัวผู้พูดที่รวมเข้าเป็นกลุ่ม]

[+ สรรพนามบุรุษที่ 1]

[+ คำแทนผู้พูดหลายคน]

[+ สรรพนามบุรุษที่ 2 สำหรับผู้มีอำนาจหรือผู้ใหญ่พูดกับผู้น้อย]

[+ คำที่ใช้แทนชื่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ]

[+ คำที่ใช้แก่นมนุษย์]

[+ คำที่ใช้แทนผู้ชายหรือผู้หญิง]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนวิศวกร “...ทั้งนี้ด้วยการระลึกอยู่เสมอว่าความเชี่ยวชาญพิเศษของพวกเราที่เป็นวิศวกรนั้น มีมาพร้อมกับพันธกรณีที่จะต้องรับผิดชอบต่อสังคมชาติ ด้วยความจริงใจถึงที่สุด”

จากการวิเคราะห์และจัดกลุ่มความหมายของคำศัพท์ในหมวดความหมาย คำแทนตน นี้ โดยปรากฏคำว่า ข้าพระพุทธเจ้า, ข้าพเจ้า, ตน, กระหม่อม, ฝ่าละอองธุลีพระบาท, เขา, พวกเรา พบว่าคำเหล่านี้มีอรรถลักษณะร่วมกัน 3 อรรถลักษณะ ได้แก่

[+คำที่ใช้แทนชื่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ]

[+ คำที่ใช้แก่นมนุษย์]

[+คำที่ใช้แทนผู้ชายหรือผู้หญิง]

จะเห็นได้ว่าอรรถลักษณะเหล่านี้แสดงความหมายถึงหมวดความหมาย “คำแทนตน” หมายถึง การใช้คำหรือวลีที่แทนตัวบุคคลที่พูดหรือเขียน เพื่ออ้างอิงถึงตนเอง การใช้คำแทนตนนี้ทำให้การสื่อสารในลักษณะของการกระทำด้วยคำพูดหรือวัจนกรรมมีเงื่อนไขที่ครบถ้วน เพราะการกล่าวคำสัญญาต้องเป็นการพูดด้วยผู้ที่กล่าวถ้อยคำด้วยตนเอง ดังนั้นในคำปฏิญาณตนจึงมีคำแทนตนโดยเฉพาะอย่างยิ่งคำแทนตัวผู้พูด เพราะการใช้คำแทนตัวเองในคำปฏิญาณตนเป็นการให้ความสำคัญแก่ตัวบุคคลและเป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อตัวเองในด้านต่าง ๆ

4. หมวดความหมาย “ความตั้งมั่น”

ปรากฏคำที่อยู่ในกลุ่มความหมายความตั้งมั่น ได้แก่ ยึดมั่น มุ่งมั่น แน่วแน่ เกร็งครัด

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ยึดมั่น”

ยึดมั่น หมายถึง ก. ยึดถืออย่างมั่นคง ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ๆ เช่น ยึดมั่นในหลักการ ยึดมั่นในตัวบุคคล แม้คำของ “ยึดมั่น” คือ ยึด

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ยึดมั่น ได้ดังนี้

ยึดมั่น

[+ ยึดถืออย่างมั่นคง]	[+ ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ๆ]
[+ ยึด]	[+ สภาพทางจิตใจ]
[+ ลักษณะการควบคุม]	[+ ความมุ่งหมาย]
[+ การกระทำตามแนวทางที่กำหนด]	[+ การกระทำซึ่งมีจุดประสงค์]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณข้าราชการกระทรวงสาธารณสุข “...มุ่งมั่นแน่วแน่แก้ไขปัญหาของประเทศชาติและประชาชน สร้างสรรค์คุณประโยชน์แก่แผ่นดิน และดำเนินชีวิตโดยยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนแห่งศาสนา...”

คำปฏิญาณนักเรียนอาชีวศึกษา “...1. ข้าพเจ้าจักยึดมั่นในการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “มุ่งมั่น”

มุ่งมั่น หมายถึง ก. ตั้งใจอย่างแน่วแน่ เช่น เขามุ่งมั่นในการทำมาค้าดี แม้คำของ “มุ่งมั่น” คือ มุ่ง เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า มุ่งมั่น ได้ดังนี้

มุ่งมั่น

[+ ตั้งใจอย่างแน่วแน่]	[+ มุ่งมั่น]
[+ สภาพทางจิตใจ]	[+ ลักษณะการควบคุม]

[+ ความมุ่งหมาย]

[+ การกระทำตามแนวทางที่กำหนด]

[+ การกระทำซึ่งมีจุดประสงค์]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณวิศวกร “...3. ด้วยความมุ่งมั่นที่จะธำรงไว้ซึ่งเกียรติภูมิแห่งงานอาชีพของข้าฯ ข้าฯ จะพยายามปกป้องผลประโยชน์และชื่อเสียงของวิศวกรทุกคนที่ข้าฯ รู้ดีว่าสมควรจะได้รับความปกป้องคุ้มครอง...”

คำปฏิญาณข้าราชการ “...ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า จะประพฤติปฏิบัติตนเป็นข้าราชการที่ดี และพลังของแผ่นดิน มีความซื่อสัตย์สุจริต รอดพ้นจากเบียดเบียนพระยศบรรพต มุ่งมั่นแน่วแน่แก้ไขปัญหาของประเทศชาติ และประชาชน สร้างสรรค์คุณประโยชน์แก่แผ่นดิน...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “แน่วแน่”

แน่วแน่ หมายถึง ว. อาการที่ใจมุ่งมั่นอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ตั้งใจแน่วแน่, แน่นแน่ว ก็ว่า แม้คำของ “แน่วแน่” คือ แน่ว

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า แน่วแน่ ได้ดังนี้

แน่วแน่

[+ อาการที่ใจมุ่งมั่นอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง]

[+ ตั้งใจมั่น]

[+ แน่นแน่ว]

[+ สภาพทางจิตใจ]

[+ ลักษณะการควบคุม]

[+ ความมุ่งหมาย]

[+ การกระทำตามแนวทางที่กำหนด]

[+ การกระทำซึ่งมีจุดประสงค์]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณข้าราชการ “...ข้าราชการที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท มุ่งมั่นแน่วแน่แก้ไขปัญหาของประเทศชาติและของประชาชน สร้างสรรค์คุณประโยชน์แก่แผ่นดิน...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “เคร่งครัด”

เคร่งครัด หมายถึง ก. เข้มงวด, กวดขัน, เช่น อย่าเคร่งครัดนักเลย

(กลอน) ก. แน่น, ตึง, เช่น สองเต้าตมเต่งเคร่งครัด ดอกไม้ทัดทั้งห่อผ้าห่มหวง
(ขุนช้างขุนแผน), ครัดเคร่ง ก็ว่า

ว. เข้มงวด, กวดขัน, เช่น รักษาระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด

ว. ถูกต้องครบถ้วน เช่น ปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด ข้อยกเว้นต้องตีความอย่างเคร่งครัด

ว. ใ้ว่า ครัดเคร่ง ก็มี

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า เคร่งครัด ได้ดังนี้

เคร่งครัด

[+ เข้มงวด]	[+ กวดขัน]	[+ แน่น]
[+ ตึง]	[+ ถูกต้อง]	[+ ครบถ้วน]
[+ ครัดเคร่ง]	[+ สภาพทางจิตใจ]	[+ ลักษณะการควบคุม]
[+ ความมุ่งหมาย]	[+ การกระทำตามแนวทางที่กำหนด]	[+ การกระทำซึ่งมีจุดประสงค์]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม “...ข้าฯ จักปฏิบัติตามข้อบังคับแพทยสภา ว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรมโดยเคร่งครัดทุกประการ...”

คำปฏิญาณตนของตำรวจ “...ข้อ 5 ข้าพเจ้า จักเชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชา และจักปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเที่ยงธรรมอย่างเคร่งครัด...”

คำปฏิญาณตนทหาร “...ข้าพเจ้า จักปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบวินัย และปฏิบัติตนตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ข้าพเจ้า จักเทิดทูนและรักษาไว้ ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์...”

คำปฏิญาณตนนักศึกษาวิชาทหาร “...ข้าพเจ้า จักปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบวินัย และปฏิบัติตนตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด...”

จากการวิเคราะห์และจัดกลุ่มความหมายของคำศัพท์ในหมวดความหมาย ความตั้งมั่น นี้ โดยปรากฏคำว่า ยึดมั่น มุ่งมั่น แน่วแน่ เคร่งครัด พบว่าคำเหล่านี้มีอรรถลักษณะร่วมกัน 5 อรรถลักษณะ ได้แก่

[+ สภาพทางจิตใจ]

[+ ลักษณะการควบคุม]

[+ ความมุ่งมั่น]

[+ การกระทำตามแนวทางที่กำหนด]

[+ การกระทำซึ่งมีจุดประสงค์]

จะเห็นได้ว่าอรรถลักษณะเหล่านี้แสดงความหมายถึงหมวดความหมาย “ความมุ่งมั่น” หมายถึง การมีความประพฤติอย่างต่อเนื่องและมุ่งมั่นที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมักเกี่ยวข้องกับการมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ชัดเจน และการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น การมีความมุ่งมั่นมีความสำคัญอย่างมากในการประกอบอาชีพเพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บุคคลบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ไม่ย่อท้อในการเผชิญหน้ากับความท้าทาย เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในการทำงานและทำสิ่งต่าง ช่วยให้คนทนทานและไม่ยอมสิ้นหวังในเวลาที่ยากลำบากหรืออุปสรรค ดังนั้นในคำปฏิญาณตนจึงพบคำให้หมวดความหมายความมุ่งมั่นเพราะการมีความมุ่งมั่นเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการทำงานให้สำเร็จและพัฒนาตนเองในทางที่ดีขึ้น

ประโยชน์ของการมีความมุ่งมั่น ยึดมั่น มุ่งมั่น และเคร่งครัดในการทำงานมีความสำคัญมากเพราะมีผลต่อการทำงานและความสำเร็จของบุคคลและองค์กร คือเมื่อมีความมุ่งมั่นและยึดมั่นกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้ประกอบกิจการงานนั้น ๆ จะมีแรงจูงใจและความพยายามที่มากขึ้นในการทำงาน เพราะรู้ว่ามีค่าและคุ้มค่าที่จะพยายามให้สำเร็จให้ได้ การเคร่งครัดในการทำงานหมายถึงการใส่ใจและประพฤติปฏิบัติอย่างรอบคอบ มุ่งเน้นในรายละเอียด ทำงานอย่างมีระเบียบ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบและนโยบายขององค์กร ให้มีความสำคัญกับคุณธรรมและจรรยาบรรณในการทำงาน ดังนั้นการมีความมุ่งมั่น ยึดมั่น มุ่งมั่น และเคร่งครัดในการทำงานช่วยให้บุคคลสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. หมายความว่า “ศีลธรรม”

ปรากฏคำที่อยู่ในกลุ่มความหมายศีลธรรม ได้แก่ คำว่า หลักธรรม คำสอน ศีลธรรม คุณธรรม ความสงบสุข

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “หลักธรรม”

หลักธรรม มาจากคำว่า หลัก ประสมกับคำว่า ธรรม

หลัก หมายถึง น. เครื่องยึดเหนี่ยว เช่น มีธรรมะเป็นหลักในการดำรงชีวิต, เครื่องจับยึด เช่น หลักแจว

ธรรม หมายถึง น. คุณความดี เช่น เป็นคนมีธรรมะ เป็นคนมีศีลมีธรรม

น. คำสั่งสอนในศาสนา เช่น แสดงธรรม ฟังธรรม ธรรมะของพระพุทธเจ้า

น. หลักประพฤติปฏิบัติในศาสนา เช่น ปฏิบัติธรรม ประพฤติธรรม

น. ความจริง เช่น ได้ดวงตาเห็นธรรม

น. ความยุติธรรม, ความถูกต้อง, เช่น ความเป็นธรรมในสังคม

น. กฎ, กฎเกณฑ์, เช่น ธรรมะแห่งหมู่คณะ

น. กฎหมาย เช่น ธรรมะระหว่างประเทศ

น. สิ่งของ เช่น เครื่องไทยธรรม

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า หลักธรรม มีดังนี้

หลักธรรม

[+ เครื่องยึดเหนี่ยวให้ทำความดี]	[+ หลักของความจริง]
[+ หลักยึดเหนี่ยวแห่งความยุติธรรม]	[+ หลักกฎหมาย]
[+ หลักคำสอนในศาสนา]	[+ การสืบทอดความรู้ความเชื่อประเพณี]
[+ สิ่งที่มีหมู่ชนยึดถือปฏิบัติ]	[+ หลักธรรมในพระพุทธศาสนา]
[+ หลักคิดในการดำเนินชีวิต]	

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณข้าราชการที่ดี “...สร้างสรรค์คุณประโยชน์แก่แผ่นดิน และดำเนินชีวิตโดยยึดมั่นในหลักธรรม คำสอนแห่งศาสนาตามแนวทางในพระบรมราโชวาทตลอดไป...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “คำสอน”

คำสอน ประกอบขึ้นจากคำว่า คำ และคำว่า สอน

คำ หมายถึง น. เสียงพูด, เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ, เสียงพูดหรือลายลักษณ์อักษรที่เขียนหรือพิมพ์ ขึ้นเพื่อแสดงความคิด โดยปรกติถือว่าเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดซึ่งมีความหมายในตัว, ใช้ประกอบหน้าคำอื่นมีความหมายเช่นนั้น เช่น คำนาม คำกริยา คำบุรพบท

สอน หมายถึง ก. บอกวิชาความรู้ให้ เช่น ครูสอนหนังสือนักเรียน, แสดงให้เข้าใจโดยวิธีบอกหรือทำให้เห็น เป็นตัวอย่างเพื่อให้รู้ดีชั่วเป็นต้น เช่น สอนแม่ไม้มวยไทย สอนเย็บปักถักร้อย สอนท่าโขนรำลึกจำ

ก. เริ่มฝึกหัด เช่น เด็กสอนพูด ผู้เป็นอัมพาตต้องมาสอนเดินใหม่ ไก่สอนขัน, เริ่มมีผล เช่น ต้นไม้สอนเป็น

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า คำสอน มีดังนี้

คำสอน

[+ เสียงพูดที่บอกวิชาความรู้ให้] [+ เสียงพูดแสดงให้เข้าใจดีชั่ว]

[+ การสืบทอดความรู้ความเชื่อประเพณี] [+ สิ่งที่เหมาะสมยึดถือปฏิบัติ]

[+ หลักธรรมในพระพุทธศาสนา] [+ หลักคิดในการดำเนินชีวิต]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนข้าราชการ “...มุ่งมั่นแน่วแน่แก้ไขปัญหาของประเทศชาติ และประชาชน สร้างสรรค์คุณประโยชน์แก่แผ่นดิน และดำเนินชีวิตโดยยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนแห่งศาสนาตามแนวทางในพระบรมราโชวาทตลอดไป ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ศีลธรรม”

ศีลธรรม หมายถึง น. ความประพฤติที่ดีที่ชอบ, ศีลและธรรม, ธรรมในระดับศีล แม้คำของ "ศีลธรรม" คือ ศีล

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ศีลธรรม มีดังนี้

ศีลธรรม

[+ ความประพฤติที่ดี]

[+ ความประพฤติที่ชอบ]

[+ ธรรม]

[+ ธรรมในระดับศีล]

[+ การสืบทอดความรู้ความเชื่อประเพณี]

[+ สิ่งที่เหมาะสมยึดถือปฏิบัติ]

[+ หลักธรรมในพระพุทธศาสนา]

[+ หลักคิดในการดำเนินชีวิต]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนตำรวจ “...ข้อ 3 ข้าพเจ้า จักปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และยึดศีลธรรมเป็นหลัก
ประจำใจ...”

คำปฏิญาณตนทหารบก “...ข้าพเจ้า จักอยู่ในศีลธรรมของศาสนา...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “คุณธรรม”

คุณธรรม หมายถึง น. สภาพคุณงามความดี แม้คำของ "คุณธรรม" คือ คุณ คุณ-

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า คุณธรรม มีดังนี้

คุณธรรม

[+ สภาพคุณงามความดี]

[+ ความดี]

[+ การสืบทอดความรู้ความเชื่อประเพณี]

[+ สิ่งที่เหมาะสมยึดถือปฏิบัติ]

[+ หลักธรรมในพระพุทธศาสนา]

[+ หลักคิดในการดำเนินชีวิต]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนนักเรียนอาชีวศึกษา “...2. ข้าพเจ้าจักเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติแต่สิ่งที่ชอบ สิ่งที่ดีงาม ปฏิเสธสิ่งที่ไม่ดี สิ่งชั่ว...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “สงบสุข”

สงบสุข ประกอบขึ้นจากคำว่า สงบ และสุข

สงบ หมายถึง ก. ระวัง เช่น สงบจิตสงบใจ สงบสติอารมณ์ สงบศึก, หยุดนิ่ง เช่น คลื่นลมสงบ พายุสงบ, กลับเป็นปกติ เช่น เหตุการณ์สงบแล้ว, ปราศจากสิ่งรบกวน เช่น จิตใจสงบ, ไม่กำเริบ เช่น อาการไข้สงบลง ภูเขาไฟสงบ, ไม่วุ่นวาย เช่น บ้านเมืองสงบปราศจากโจรผู้ร้าย ลูกคำของ "สงบ" คือ สงบเงียบ สงบปากสงบคำ สงบราบคาบ สงบเสงี่ยม

สุข หมายถึง น. ความสบายกายสบายใจ เช่น ขอให้มีความสุข เกิดมากมีความสุขบ้างทุกข์บ้าง, มักใช้เข้าคู่กับคำเป็น เช่น ขอให้อยู่เย็นเป็นสุข ขอให้เป็นสุข ๆ นะ

ว. สบายกายสบายใจ เช่น เต็มวันนี้ออยู่สุขสบายดี

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า สงบสุข มีดังนี้

สงบสุข

[+ การระงับจิตใจให้อยู่ในความสุข]

[+ การสงบจิตใจ]

[+ การปราศจากสิ่งรบกวนจิตใจ]

[+ การไม่วุ่นวาย]

[+ ความสบายใจสบายกาย]

[+ การสืบทอดความรู้ความเชื่อประเพณี]

[+ สิ่งที่เหมาะสมยึดถือปฏิบัติ]

[+ หลักธรรมในพระพุทธศาสนา]

[+ หลักคิดในการดำเนินชีวิต]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำถวายสัตย์ปฏิญาณผู้พิพากษาและตุลาการ “...จะปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริตโดยปราศจากอคติทั้งปวงเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร...”

จากการวิเคราะห์และจัดกลุ่มความหมายของคำศัพท์ในหมวดความหมาย ศีลธรรมนี้ โดยปรากฏคำว่า หลักธรรม คำสอน ศีลธรรม คุณธรรม ความสงบสุข พบว่าคำเหล่านี้มีอรรถลักษณะร่วมกัน 4 อรรถลักษณะ ได้แก่

[+ การสืบทอดความรู้ความเชื่อประเพณี]

[+ สิ่งที่เหมาะสมยึดถือปฏิบัติ]

[+ หลักธรรมในพระพุทธศาสนา]

[+ หลักคิดในการดำเนินชีวิต]

จะเห็นได้ว่าอรรถลักษณะเหล่านี้แสดงความหมายถึงหมวดความหมาย “ศีลธรรม” หมายถึง ค่านิยม, จริยธรรม, และกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมที่เป็นที่ยอมรับในสังคมหรือชุมชนมักจะเกี่ยวข้องกับการกระทำตามค่านิยมทางจริยธรรมที่สูงสุด การทำตามกฎเกณฑ์ทางจริยธรรม และการปฏิบัติตามหลักศีลธรรมที่ถูกต้อง ศีลธรรมช่วยให้มนุษย์มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม มีบทบาทในการสร้างสังคมเป็นสุข

ศีลธรรมเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดการมีหลักธรรมและคุณธรรมช่วยให้บุคคลสามารถวิเคราะห์สถานการณ์และตัดสินใจในทางที่ถูกต้องและสอดคล้องกับค่านิยมและกฎเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับในสังคมได้ การปฏิบัติตามคำสอนและศีลธรรมช่วยให้บุคคลมีความซื่อสัตย์และเชื่อถือได้ในสถานการณ์ทางธุรกิจและการทำงาน ซึ่งสร้างความไว้วางใจระหว่างบุคคลและองค์กร การปฏิบัติตามหลักศีลธรรมและคุณธรรมช่วยให้บุคคลสร้างความเข้าใจและเกิดความเคารพต่อความแตกต่างของบุคคลและวัฒนธรรม ทำให้สามารถสร้างสัมพันธภาพและความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานและชุมชนให้เกิดความสุข และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและสร้างสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยพลังบวกสำหรับทั้งบุคคลและองค์กรในงานนั้น ๆ ได้

6. หมายความว่า “ดินแดน”

ปรากฏคำที่อยู่ในกลุ่มความหมายดินแดน ได้แก่ คำว่า ประเทศ ราชอาณาจักร ราชอาณาจักรไทย แผ่นดินไทย

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ประเทศ”

ประเทศ หมายถึง น. บ้านเมือง, แคว้นแคว้น, ถิ่นที่อยู่

น. คำเพิ่มข้างหลังของคำเดิม เมื่อเพิ่มแล้วความหมายคงเดิม เช่น อูรประเทศ หทัยประเทศ ลูกคำของ “ประเทศ” คือ ประเทศกันชน ประเทศชาติ ประเทศราช

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ประเทศ มีดังนี้

ประเทศ

[+ บ้านเมือง]

[+ แคว้นแคว้น]

[+ ถิ่นที่อยู่]

[+ ที่อยู่]

[+ พื้นดินที่มีคนอาศัย]

[+ พื้นที่ใช้ประโยชน์หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ]

[+ เขตการปกครอง]

[+ ดินแดนที่ปกครองแบบต่าง ๆ]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนสมาชิกรัฐสภา “...1. จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลาย เช่น เอกราชในการเมือง ในทางศาล ในทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ของประเทศไว้ให้มั่นคง 2. จะรักษาความปลอดภัยในประเทศให้การประทุษร้ายต่อกันลดน้อยลงให้มาก...”

คำปฏิญาณตนของเนติบัณฑิต “...จักดำรงไว้ซึ่งศักดิ์และสิทธิแห่งเนติบัณฑิต โดยมุ่งถือประโยชน์ส่วนรวมและความเจริญของประเทศชาติสืบไป...”

คำปฏิญาณตนข้าราชการกระทรวงสาธารณสุข “...จะประพฤติปฏิบัติตนเป็นข้าราชการที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท มุ่งมั่นแน่วแน่แก้ไขปัญหาของประเทศชาติและประชาชน...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ราชอาณาจักร”

ราชอาณาจักร หมายถึง (กฎ) น. ประเทศที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข แม้คำของ "ราชอาณาจักร" คือ ราช ราช-

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า อาณาจักร มีดังนี้

อาณาจักร

[+ ประเทศ]

[+ ประเทศที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข]

[+ ที่อยู่]

[+ พื้นดินที่มีคนอาศัย]

[+ พื้นที่ใช้ประโยชน์หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ] [+ เขตการปกครอง]

[+ ดินแดนที่ปกครองแบบต่าง ๆ]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณคณะรัฐมนตรี “...เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชนทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ราชอาณาจักรไทย”

ราชอาณาจักรไทย มาจากคำว่า ราชอาณาจักร ประสมคำว่า ไทย

ราชอาณาจักร หมายถึง (กฎ) น. ประเทศที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข แม้คำของ "ราชอาณาจักร" คือ ราช ราช-

ไทย หมายถึง น. ชื่อประเทศที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพรมแดนติดต่อกับลาว เขมร มาเลเซีย และพม่า

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ราชอาณาจักรไทย มีดังนี้

ราชอาณาจักรไทย

[+ ประเทศไทย]

[+ ประเทศไทยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข]

[+ ชื่อประเทศที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้]

[+ ที่อยู่]

[+ พื้นดินที่มีคนอาศัย]

[+ พื้นที่ใช้ประโยชน์หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ]

[+ เขตการปกครอง]

[+ ดินแดนที่ปกครองแบบต่าง ๆ]

[+ ประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกับลาว เขมร มาเลเซีย และพม่า]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนผู้พิพากษาและตุลาการ “...ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายทุกประการ...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “แผ่นดินไทย”

แผ่นดินไทย เป็นคำประสมจากคำว่า แผ่นดิน และ ไทย

แผ่นดิน หมายถึง น. พื้นดินของโลก

น. รัฐ, ประเทศ, เช่น แผ่นดินไทย

น. รัชกาล เช่น ผลิตแผ่นดิน แม่คำของ “แผ่นดิน” คือ แผ่น

ไทย หมายถึง น. ชื่อประเทศที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพรมแดนติดต่อกับลาว เขมร มาเลเซีย และพม่า

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า แผ่นดินไทย มีดังนี้

แผ่นดินไทย

[+ พื้นดินของรัฐไทย]

[+ แผ่นดินของประเทศไทย]

[+ รัชกาลในประเทศไทย]

[+ แผ่นดินของประเทศไทยที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้]

[+ พื้นดินที่มีคนอาศัย]

[+ พื้นที่ใช้ประโยชน์หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ]

[+ เขตการปกครอง]

[+ ดินแดนที่ปกครองแบบต่าง ๆ]

[+ พื้นดินที่มีพรมแดนติดต่อกับลาว เขมร มาเลเซีย และพม่า][+ ที่อยู่]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนนักศึกษาวิชาทหาร “...ข้าพเจ้า จักเป็นกำลังพลสำรอง ที่พร้อมรับใช้ชาติ และปกป้องแผ่นดินไทยไว้ด้วยชีวิต...”

จากการวิเคราะห์และจัดกลุ่มความหมายของคำศัพท์ในหมวดความหมายดินแดนนี้ โดยปรากฏคำว่า ประเทศ ราชอาณาจักร ราชอาณาจักรไทย แผ่นดินไทย พบว่าคำเหล่านี้มีอรรถลักษณะร่วมกัน 5 อรรถลักษณะได้แก่

[+ ที่อยู่]

[+ พื้นดินที่มีคนอาศัย]

[+ พื้นที่ใช้ประโยชน์หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ]

[+ เขตการปกครอง]

[+ ดินแดนที่ปกครองแบบต่าง ๆ]

จะเห็นได้ว่าอรรถลักษณะเหล่านี้แสดงความหมายถึงหมวดความหมาย “ดินแดน” หมายถึง พื้นที่ที่เป็นส่วนหนึ่งของบริเวณที่กว้างใหญ่ สังคม หรือรัฐบาล ซึ่งมีลักษณะเด่นเป็นพิเศษหรือแตกต่างจากพื้นที่ที่อื่น ๆ การที่คำปฏิญาณตนปรากฏใช้คำในหมวดความหมาย “ดินแดน” สามารถอธิบายได้ว่าเป็นการแสดงถึงความเป็นสังคมหรือกลุ่มคนที่มีลักษณะเด่นและแตกต่างจากสังคมหรือกลุ่มคนอื่น ๆ เช่น ประเทศไทยไม่ได้หมายรวมถึงประเทศอื่น การกล่าวถึงดินแดนโดยเฉพาะเจาะจงจึงเป็นแง่มุมที่มีความสำคัญให้เป็นอาณาบริเวณของการให้บริการตามคำมั่นสัญญาได้

7. หมายเหตุความหมาย “การปกครอง”

ปรากฏคำที่อยู่ในกลุ่มความหมายดินแดน ได้แก่ รัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตย กฎหมาย คณะราษฎร รัฐบาล ระบอบประชาธิปไตย เอกราช

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “รัฐธรรมนูญ”

รัฐธรรมนูญ หมายถึง (กฎ) น. บทกฎหมายสูงสุดที่จัดระเบียบการปกครองประเทศ กำหนดรูปแบบและระบอบการปกครองของประเทศ สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชน อำนาจอหน้าที่ขององค์กร และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร. (อ. constitution) แม้คำของ "รัฐธรรมนูญ" คือ รัฐ รัฐ-

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า รัฐธรรมนูญ มีดังนี้

รัฐธรรมนูญ

[+ กฎหมาย]

[+บทกฎหมายสูงสุดที่จัดระเบียบการปกครองประเทศ]

[+ รูปแบบและระบอบการปกครองของประเทศ]

[+สิ่งกำหนดหน้าที่รัฐและประชาชน]

[+ การบริหารบ้านเมือง]

[+การรวมกลุ่มคน]

[+ข้อความที่กำหนดให้ปฏิบัติ]

[+สิ่งที่มุ่งขยับถือปฏิบัติ]

[+ข้อกำหนดให้บ้านเมืองเรียบร้อย]

[+ที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนของคมนตรีและคณะรัฐมนตรี “...ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ...”

คำปฏิญาณตนของตำรวจ “...ข้อ 1 ข้าพเจ้า จักจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ประชาธิปไตย”

ประชาธิปไตย หมายถึง น. ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่, การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ แม้คำของ “ประชาธิปไตย” คือ ประชา

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ประชาธิปไตย มีดังนี้

ประชาธิปไตย

[+ ระบอบการปกครอง] [+ ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่]

[+ การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่] [+ การบริหารบ้านเมือง]

[+ การรวมกลุ่มคน] [+ ข้อความที่กำหนดให้ปฏิบัติ]

[+ สิ่งที่เหมาะสมยึดถือปฏิบัติ] [+ ข้อกำหนดให้บ้านเมืองเรียบร้อย]

[+ ที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณผู้พิพากษาและตุลาการ “...ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายทุกประการ...”

คำปฏิญาณทหารบก “...ข้าพเจ้า จักรักษาไว้ ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “กฎหมาย”

กฎหมาย หมายถึง (กฎ) น. กฎเกณฑ์ที่ผู้มีอำนาจตราขึ้นเพื่อใช้บังคับบุคคลให้ปฏิบัติตามเป็นการทั่วไป ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามย่อมได้รับผลร้าย กฎหมายอาจตราขึ้นเพื่อกำหนดระเบียบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือระหว่างบุคคลกับรัฐ หรือเพื่อใช้ในการบริหารประเทศ กฎหมายอาจเกิดจากจารีตประเพณีอันเป็นที่ยอมรับนับถือกันก็ได้

(โบ) ก. จัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน เช่น สั่งให้นายอินกฎหมายผู้มีชื่อทั้งนี้ไว้ (พงศ.อยุธยา), ทำหนังสือเป็นหลักฐาน เช่น อนึ่ง มีผู้ทำหนังสือร้องเรียนกฎหมายว่า...(พระราชกำหนดเก่า)

ก. ออกหมายกำหนด เช่น ให้มหาดไทยกลาโหมกฎหมายบอกแก่ตระลาการ ถ้ากฎหมายมีทั่ว จะเอาตัวผู้กฎหมายลงโทษ (พระราชกำหนดเก่า),กฎหมายงานพระบรมศพครั้งกรุงเก่า

ก. ตราสั่ง เช่น จึงกฎหมายให้สามไป เดือนหนึ่งจอมไตร ดำรัสให้เร่งคืนมา (พากย์)

ก. กำหนดขีดขึ้น เช่น ให้ปลูกโรงรณนาใน นอกหน้าศาลชัย ให้ตั้งพิกัดกฎหมาย (พากย์)

ลูกคำของ “กฎหมาย” คือ กฎหมายตราสามดวง กฎหมายปกครอง กฎหมายปิดปาก กฎหมายพาณิชย์ กฎหมายแพ่ง กฎหมายมหาชน กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายเหตุ กฎหมายอาญา กฎหมายเอกชน

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า กฎหมาย มีดังนี้

กฎหมาย

- [+ กฎเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นให้คนปฏิบัติตาม] [+ ข้อกำหนดของรัฐ]
- [+ ระเบียบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือระหว่างบุคคลกับรัฐ หรือเพื่อใช้ในการบริหารประเทศ]
- [+ การบริหารบ้านเมือง] [+ การรวมกลุ่มคน]
- [+ ข้อความที่กำหนดให้ปฏิบัติ] [+ สิ่งที่มุ่งชนยึดถือปฏิบัติ]
- [+ ข้อกำหนดให้บ้านเมืองเรียบร้อย] [+ ที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนผู้พิพากษาและตุลาการ “...เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตาม ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายทุกประการ...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “คณะราษฎร”

คณะราษฎร หมายถึง ราษฎร, ราษฎร [ราดสะดอน, ราด] น. พลเมืองของประเทศ ในความหมายนี้หมายถึง กลุ่มบุคคลผู้ดำเนินการปฏิวัติสยามเมื่อ พ.ศ. 2475 โดยยึดอำนาจจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และเปลี่ยนแปลงการปกครองของราชอาณาจักรสยาม

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า คณะราษฎร มีดังนี้

คณะราษฎร

- [+ ราษฎร] [+ พลเมืองของประเทศ]
- [+ กลุ่มบุคคลผู้ดำเนินการปฏิวัติสยามเมื่อ พ.ศ. 2475]
- [+ กลุ่มบุคคลผู้เปลี่ยนแปลงการปกครองของราชอาณาจักรสยาม]

[+ การบริหารบ้านเมือง]

[+ การรวมกลุ่มคน]

[+ ข้อความที่กำหนดให้ปฏิบัติ]

[+ สิ่งที่เหมาะสมยึดถือปฏิบัติ]

[+ ข้อกำหนดให้บ้านเมืองเรียบร้อย]

[+ ที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณสมาชิกรัฐสภา (ครั้งแรก พ.ศ. 2475) “...ข้าพเจ้า (ออกนามผู้ปฏิญาณ) ขอให้คำปฏิญาณว่าจะซื่อสัตย์ต่อคณะราษฎรและจะช่วยรักษาหลัก 6 ประการของราษฎรไว้ให้มั่นคง...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “รัฐบาล”

รัฐบาล หมายถึง น. องค์การปกครองประเทศ, คณะบุคคลที่ใช้อำนาจบริหารในการปกครองประเทศ แม้คำของ “รัฐบาล” คือ รัฐ รัฐ-

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า รัฐบาล มีดังนี้

รัฐบาล

[+ องค์การที่ปกครองประเทศ]

[+ คณะบุคคลที่ใช้อำนาจบริหารในการปกครองประเทศ]

[+ การบริหารบ้านเมือง]

[+ การรวมกลุ่มคน]

[+ ข้อความที่กำหนดให้ปฏิบัติ]

[+ สิ่งที่เหมาะสมยึดถือปฏิบัติ]

[+ ข้อกำหนดให้บ้านเมืองเรียบร้อย]

[+ ที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณของสมาชิกรัฐสภา “...3. จะต้องบำรุงความสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจโดยรัฐบาลใหม่จะพยายามหางานให้ราษฎรทำโดยเต็มความสามารถจะร่างโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ระบอบประชาธิปไตย”

ประชาธิปไตย หมายถึง น. ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่, การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ แม้คำของ “ประชาธิปไตย” คือ ประชา

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ประชาธิปไตย มีดังนี้

ประชาธิปไตย

[+ ระบอบการปกครอง]	[+ ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่]
[+ การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่]	[+ การบริหารบ้านเมือง]
[+ การรวมกลุ่มคน]	[+ ข้อความที่กำหนดให้ปฏิบัติ]
[+ สิ่งที่เหมาะสมยึดถือปฏิบัติ]	[+ ข้อกำหนดให้บ้านเมืองเรียบร้อย]
[+ ที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์]	

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณนักเรียนอาชีวศึกษา “...1. ข้าพเจ้าจักยึดมั่นในการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “เอกราช”

เอกราช หมายถึง ว. เป็นอิสระแก่ตน, ไม่ขึ้นแก่ใคร แม้คำของ "เอกราช" คือ เอก เอก-

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า เอกราช มีดังนี้

เอกราช

[+ ความเป็นอิสระแก่ตน]	[+ การไม่ขึ้นตรงแก่ใคร]
[+ การบริหารบ้านเมือง]	[+ การรวมกลุ่มคน]
[+ ข้อความที่กำหนดให้ปฏิบัติ]	[+ สิ่งที่เหมาะสมยึดถือปฏิบัติ]
[+ ข้อกำหนดให้บ้านเมืองเรียบร้อย]	[+ ที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณสมาชิกรัฐสภา “...1. จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลาย เช่น เอกราชในการเมือง ในทางศาล ในทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ของประเทศไว้ให้มั่นคง...”

จากการวิเคราะห์และจัดกลุ่มความหมายของคำศัพท์ในหมวดความหมาย ระบอบการปกครอง นี้ โดยปรากฏคำว่า รัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตย กฎหมาย คณะราษฎร รัฐบาล ระบอบประชาธิปไตย เอกราช พบว่าคำเหล่านี้มีอรรถลักษณะร่วมกัน 6 อรรถลักษณะ ได้แก่

[+ การบริหารบ้านเมือง]

[+ การรวมกลุ่มคน]

[+ ข้อความที่กำหนดให้ปฏิบัติ]

[+ สิ่งที่เหมาะสมยึดถือปฏิบัติ]

[+ ข้อกำหนดให้บ้านเมืองเรียบร้อย]

[+ ที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์]

จะเห็นได้ว่าอรรถลักษณะเหล่านี้แสดงความหมายถึงหมวดความหมาย “ระบอบการปกครอง” หมายถึงวิธีการจัดระเบียบและการบริหารประเทศบางประการที่เป็นรูปแบบหนึ่ง เพื่อให้มีการควบคุมและการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจของประชาชน การปฏิญาณโดยใช้ถ้อยคำที่มีความหมายในหมวด ระบอบการปกครอง เกี่ยวข้องกับสังคมไทย เพราะระบอบการปกครองมีความสำคัญมากโดยเฉพาะเนื่องจากมีผลต่อการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ และความเป็นอยู่ของประชาชน การประกอบอาชีพโดยยึดมั่นในระบอบการปกครองในประเทศไทยจึงนับว่ามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของระบอบการปกครองในประเทศได้

8. หมายความว่า “ความภาคภูมิใจ”

ปรากฏคำที่อยู่ในกลุ่มความหมายความภาคภูมิใจ ได้แก่ คำว่า อหังการ เกียรติ ศักดิ์ศรี เกียรติยศ เกียรติศักดิ์

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “อหังการ”

อหังการ หมายถึง น. การยืตัวเป็นตัวเรา

น. ความเย่อหยิ่งจองหอง, ความทะนงตัว, ความก้าวร้าวด้วยการถือว่าตนเอง
สำคัญ

ก. หยิ่ง, จองหอง, อวดดี. (ป., ส.).

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า อหังการ มีดังนี้

อหังการ

[+ การยืตัวเป็นตัวเรา]	[+ ความทะนงตัว]
[+ ความก้าวร้าวด้วยการถือว่าตนเองสำคัญ]	[+ ความอวดดี]
[+ การคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง]	[+ การถือว่าตนดี]
[+ ความเป็นไปในชีวิต]	[+ การเปลี่ยนแปลงไปทางที่ดี]
[+ ฐานะของบุคคลในสังคม]	

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณตนของวิศวกร “...ข้าฯ มีความภูมิใจอย่างยิ่งกับอาชีพของข้าฯ แต่ทั้งนี้มิใช่เพราะความ
อหังการ ข้าฯ มีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามโดยดุษณี...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “เกียรติ”

เกียรติ หมายถึง น. ชื่อเสียง, ความยกย่องนับถือ, ความมีหน้ามีตา ลูกคำของ “เกียรติ, เกียรติ-, เกียรติ์”
คือ เกียรติคุณ เกียรตินิยม เกียรติประวัติ เกียรติภูมิ เกียรติยศ เกียรติศักดิ์

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า เกียรติ มีดังนี้

เกียรติ

[+ ชื่อเสียง]

[+ ความยกย่องนับถือ]

[+ ความมีหน้ามีตา]

[+ การคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง]

[+ การถือว่าตนดี]

[+ ความเป็นไปในชีวิต]

[+ การเปลี่ยนแปลงไปทางที่ดี]

[+ ฐานะของบุคคลในสังคม]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณทหารรักษาพระองค์ “...ข้าพระพุทธเจ้า จักเชิดชูและรักษาไว้ ซึ่งเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ ของทหารรักษาพระองค์ ทั้งจะปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าไว้วางพระราชหฤทัย ของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาททุกประการ...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “ศักดิ์ศรี”

ศักดิ์ศรี หมายถึง น. เกียรติศักดิ์ เช่น ประพฤติตนไม่สมศักดิ์ศรี แม้คำของ “ศักดิ์ศรี” คือ ศักดิ์ ศักดิ์-เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า ศักดิ์ศรี มีดังนี้

ศักดิ์ศรี

[+ เกียรติศักดิ์]

[+ การคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง]

[+ ความเป็นไปในชีวิต]

[+ การเปลี่ยนแปลงไปทางที่ดี]

[+ ฐานะของบุคคลในสังคม]

[+ การถือว่าตนดี]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณสัตวแพทย์ “...ข้าพเจ้าจะละเว้นที่จะใช้วิชาชีพไปในทางที่ผิด หรือปฏิบัติตนเป็นที่เสื่อมเสียต่อวิชาชีพของข้าพเจ้า แต่จะดำรงไว้เชิดชูเกียรติและศักดิ์ศรีตลอดจนขนบธรรมเนียม อันดีงามของวิชาชีพสัตวแพทย์ ให้วัฒนาถาวรสืบไป...”

คำปฏิญาณวิศวกร “...ข้าฯ จะดำรงไว้ซึ่งความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม ความอดทนและความเคารพต่อผู้อื่น อีกทั้งการอุทิศตนเพื่อมาตรฐานและศักดิ์ศรีแห่งอาชีพวิศวกรรมของเรา...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “เกียรติยศ”

เกียรติยศ หมายถึง น. เกียรติโดยฐานะตำแหน่งหน้าที่หรือชาติชั้นวรรณะ แม้คำของ “เกียรติยศ” คือ เกียรติ เกียรติ์ เกียรติ-

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า เกียรติยศ มีดังนี้

เกียรติยศ

[+ เกียรติ]	[+ เกียรติโดยฐานะตำแหน่งหน้าที่หรือชาติชั้นวรรณะ]
[+ การคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง]	[+ การถือว่าตนดี]
[+ ความเป็นไปในชีวิต]	[+ การเปลี่ยนแปลงไปทางที่ดี]
[+ ฐานะของบุคคลในสังคม]	

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปณิธานตน ได้ดังนี้

คำปณิธานทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ “...ข้าพระพุทธเจ้าจักเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ของทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์...”

คำปณิธานทหารตำรวจ “...ข้าพระพุทธเจ้าจักจงรักภักดี และถวายความปลอดภัย ต่อใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท จนชีวิตหาไม่ ข้าพระพุทธเจ้า จักเชิดชูและรักษาไว้ ซึ่งเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ของทหารและตำรวจ...”

- ความหมายและอรรถลักษณะของคำว่า “เกียรติศักดิ์”

เกียรติศักดิ์ หมายถึง น. เกียรติ, เกียรติตามฐานะของแต่ละบุคคล แม้คำของ “เกียรติศักดิ์” คือ เกียรติ เกียรติ์ เกียรติ-

เมื่อพิจารณาอรรถลักษณะของคำว่า เกียรติศักดิ์ มีดังนี้

เกียรติศักดิ์

[+ เกียรติ]	[+ เกียรติตามฐานะของแต่ละบุคคล]
[+ การคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง]	[+ การถือว่าตนดี]
[+ ความเป็นไปในชีวิต]	[+ การเปลี่ยนแปลงไปทางที่ดี]

[+ ฐานะของบุคคลในสังคม]

ยกตัวอย่างคำที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน ได้ดังนี้

คำปฏิญาณทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ “...ข้าพระพุทธเจ้าจักเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ของทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ ทั้งจะปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าไว้วางพระราชหฤทัยของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาททุกประการตลอดไป...”

จากการวิเคราะห์และจัดกลุ่มความหมายของคำศัพท์ในหมวดความหมาย ความภาคภูมิใจ นี้ โดยปรากฏ คำว่า อหังการ เกียรติ ศักดิ์ศรี เกียรติยศ เกียรติศักดิ์ พบว่าคำเหล่านี้มีอรรถลักษณะร่วมกัน 5 อรรถลักษณะ ได้แก่

[+ การคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง]

[+ การถือว่าตนดี]

[+ ความเป็นไปในชีวิต]

[+ การเปลี่ยนแปลงไปทางที่ดี]

[+ ฐานะของบุคคลในสังคม]

จะเห็นได้ว่าอรรถลักษณะเหล่านี้แสดงความหมายถึงหมวดความหมาย “ความภาคภูมิใจ” หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อตนเอง ผลงาน หรือสิ่งที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมักเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับสำเร็จและความรู้สึกมีค่าในตนเอง คนที่มีความภาคภูมิใจมักมีความสุขและมีแรงบันดาลใจในการทำงาน ดังนั้นจึงปรากฏถ้อยคำที่มีความหมายในหมวดความหมายนี้ในคำปฏิญาณเนื่องจากการสร้างขวัญกำลังใจให้คนทำงานได้ภาคภูมิใจในอาชีพหน้าที่ของตน

บทที่ 5

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอการสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัยและเสนอข้อเสนอแนะด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

วงศ์ศัพท์และหมวดความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในคำปฏิญาณตนในหน้าที่และอาชีพไทย พบว่ามีวงศ์ศัพท์ 8 หมวดความหมาย สรุปหมวดความหมาย คำศัพท์ที่ปรากฏในหมวดความหมาย และอรรถลักษณะที่ปรากฏร่วมกัน มีดังนี้

วงศ์ศัพท์ (หมวดความหมาย)	คำศัพท์ที่ปรากฏในคำปฏิญาณตน	อรรถลักษณะที่ปรากฏร่วมกัน
1. จริยธรรม	ความซื่อตรง ความอดทน ความจริงซื่อสัตย์ สุจริต ความเที่ยงธรรมเสียสละ ยุติธรรม สามัคคี จงรักภักดี	[+ ลักษณะการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น] [+ คุณสมบัติบุคคลที่เกี่ยวกับการกระทำ] [+ ลักษณะจิตใจที่ดี] [+ การกระทำที่เป็นประโยชน์แก่สังคม] [+ ความประพฤติชอบ]
2. การดูแล	ปกป้อง คุ้มครอง บำรุงสุข ระวังทุกข์บำเพ็ญ ประโยชน์ รักษา ผดุง บำรุงแก้ไข ระวัง ปรับปรุง	[+ การทำให้ปลอดภัย] [+ การกระทำของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์] [+ การทำให้ไม่มีเหตุร้ายเกิดขึ้น] [+ การทำให้ความเป็นปกติคงอยู่] [+ การทำให้ดีขึ้น]
3. คำแทนตน	ข้าพระพุทธเจ้า ข้าพเจ้า ตน กระหม่อม ฝ่าละอองธุลีพระบาท เขา พวกเรา	[+ คำที่ใช้แทนชื่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ] [+ คำที่ใช้แทนมนุษย์] [+ คำที่ใช้แทนผู้ชายหรือผู้หญิง]

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาวงศ์ศัพท์ คำศัพท์ และอรรถลักษณะของคำ

วงศ์ศัพท์ (หมวดความหมาย)	คำศัพท์ที่ปรากฏในคำปณิธานตน	อรรถลักษณะที่ปรากฏร่วมกัน
4. ความตั้งมั่น	ยึดมั่น มุ่งมั่น แน่วแน่ เคร่งครัด	[+ สภาพทางจิตใจ] [+ ลักษณะการควบคุม] [+ ความมุ่งหมาย] [+ การกระทำตามแนวทางที่กำหนด] [+ การกระทำซึ่งมีจุดประสงค์]
5. ศีลธรรม	หลักธรรม คำสอน ศีลธรรม คุณธรรม ความสงบสุข	[+ การสืบทอดความรู้ความเชื่อ ประเพณี] [+ สิ่งที่หมั่นยึดถือปฏิบัติ] [+ หลักธรรมในพระพุทธศาสนา] [+ หลักคิดในการดำเนินชีวิต]
6. ดินแดน	ประเทศ ราชอาณาจักร ราชอาณาจักรไทย แผ่นดินไทย	[+ ที่อยู่] [+ พื้นดินที่มีคนอาศัย] [+ พื้นที่ใช้ประโยชน์หรือทำกิจกรรม ต่าง ๆ] [+ เขตการปกครอง] [+ ดินแดนที่ปกครองแบบต่าง ๆ]
7. ระบอบการ ปกครอง	รัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตย กฎหมาย คณะราษฎร รัฐบาล ระบอบประชาธิปไตย เอกราช	[+ การบริหารบ้านเมือง] [+ การรวมกลุ่มคน] [+ ข้อความที่กำหนดให้ปฏิบัติ] [+ สิ่งที่หมั่นยึดถือปฏิบัติ] [+ ข้อกำหนดให้บ้านเมืองเรียบร้อย] [+ ที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์]
8. ความภาคภูมิใจ	อหังการ เกียรติ ศักดิ์ศรี เกียรติยศ เกียรติศักดิ์	[+ การคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง] [+ การถือว่าตนดี] [+ ความเป็นไปในชีวิต] [+ การเปลี่ยนแปลงไปทางที่ดี] [+ ฐานะของบุคคลในสังคม]

ตารางที่ 3 (ต่อ) ผลการศึกษาวงศ์ศัพท์ คำศัพท์ และอรรถลักษณะของคำ

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าวงศัพท์ที่ปรากฏในคำปฏิญาณตนในหน้าที่และอาชีพในสังคมไทย กล่าวถึงเรื่องสำคัญ 8 ประการได้แก่ จริยธรรม การดูแล คำแทนตน ความมุ่งมั่น ศีลธรรม ดินแดน ระบอบการปกครอง ความภาคภูมิใจ

อภิปรายผล

1. หมวดความหมายที่พบในการศึกษาวงศัพท์และความสัมพันธ์ทางความหมายของคำศัพท์ในคำปฏิญาณตนในอาชีพและหน้าที่ของคนไทย พบว่ามีการใช้ความหมายในหมวดความหมาย 8 หมวดความหมาย คือ จริยธรรม การดูแล คำแทนตน ความมุ่งมั่น ศีลธรรม ดินแดน ระบอบการปกครอง ความภาคภูมิใจ ซึ่งเมื่อพิจารณาความหมายต่าง ๆ เป็นความหมายที่เกี่ยวกับผู้ให้คำสัญญาว่าจะปฏิบัติตามคำสัญญาที่ให้ไว้อย่างมุ่งมั่นตั้งใจ ยึดถือหลักจริยธรรม ให้ความสำคัญกับการดูแลประโยชน์ของบ้านเมืองและดินแดนเป็นใหญ่ และยังเกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง งานที่ทำ หรือผลงานที่สร้างขึ้น เมื่อนำมาใช้กล่าวปฏิญาณตนแล้วย่อมมีพลังก่อให้เกิดผลในการปฏิบัติที่ดีและสร้างผลลัพธ์ของงานที่มีคุณภาพ

2. เมื่อพิจารณารูปแบบของคำปฏิญาณตนในหน้าที่และอาชีพไทยพบว่าทั้งหมดเป็นรูปแบบร้อยแก้ว โดยใช้กลวิธีโวหารแบบพรรณนาโวหารและบรรยายโวหารด้วยวิธีอธิบายเป็นข้อ ซึ่งการใช้พรรณนาโวหารจะมุ่งให้เกิดภาพ และอารมณ์ความรู้สึกสอดคล้องกับเนื้อหาที่กำลังพรรณนาเป็นคำสัญญาในเรื่องต่าง ๆ ที่จะกระทำ โดยเลือกคำที่ให้ความหมายละเอียดและชัดเจน ส่วนการใช้โวหารบรรยายด้วยกลวิธีการอธิบายพบว่าเป็นการกล่าวปฏิญาณด้วยเนื้อความสำคัญเป็นข้อ ๆ เช่น เรื่องความจงรักภักดีต่อสถาบัน เรื่องจริยธรรม เรื่องภารกิจสำคัญของอาชีพ

3. เมื่อพิจารณาหน้าที่ของคำปฏิญาณตนพบว่ามี 3 หน้าที่ ได้แก่ หน้าที่สั่งสอนการประพฤติตน หน้าที่แสดงความเป็นพวกเดียวกันและหน้าที่สร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจ

4. เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของคำปฏิญาณตนพบว่าแบ่งออกเป็น 6 องค์ประกอบซึ่งองค์ประกอบที่ปรากฏร่วมกันทั้งหมดมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การกล่าววาทกรรมผูกมัด (สัญญา) การกล่าวคำมั่นในการประพฤติตนและการกล่าวคำมั่นในการไม่ประพฤติตน และการแสดงเหตุ-ผลแห่งการกระทำตามคำมั่น โดยการกล่าววาทกรรมผูกมัดเป็นการบ่งชี้ว่าผู้พูดเสนอตนที่จะแสดงความจำนงของตนเข้าเป็นผู้ประพฤติตามคำที่จะเอ่ยส่วนกล่าวคำมั่นในการประพฤติตน และการกล่าวคำมั่นในการไม่ประพฤติตนเป็นสาระสำคัญให้ผู้กล่าวถ้อยคำปฏิญาณตนได้สัญญาต่อประชาชนหรือผู้บังคับบัญชาว่าตนจะกระทำสิ่งใดหรือไม่กระทำสิ่งใดบ้าง การแสดงเหตุ-ผลแห่งการกระทำเป็นการบอกจุดมุ่งหมายในการกระทำตามสัตย์สัญญาว่ามีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร

ส่วนองค์ประกอบอื่นๆ พบว่าปรากฏอย่างไม่สม่ำเสมอ โดยสังเกตว่าอาชีพที่มักกล่าวอ้างกฎระเบียบและมาตรฐานวิชาชีพเป็นวิชาชีพในหมวดของผู้บัญญัติกฎหมาย เช่น ผู้พิพากษา ทนายความ และในหมวดผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่าง ๆ เช่น ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม เภสัชกร แพทย์

5. เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาด้านรูปแบบและโครงสร้างของวรรณกรรมคำสัตย์ในกฎหมายตราสามดวง (อาทิตย์ ศรีจันทร์, 2555) พบว่า มีความแตกต่างในด้านรูปแบบเนื่องจากวรรณกรรมคำสัตย์สาบานในกฎหมายตราสามดวงใช้ฉันทลักษณ์ 2 ประเภทคือ กาพย์และร้อยแก้ว แต่ในงานวิจัยนี้คำปฏิญาณตนพบเพียงแค่รูปแบบร้อยแก้ว ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะกฎหมายตราสามดวงถูกเขียนขึ้นด้วยความประณีตและการถวายเป็นสัจก่อนใช้สื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงใช้ภาษาที่มีท่วงทำนองเป็นพิเศษ ส่วนองค์ประกอบก็มีความแตกต่างกันตรงที่ในวรรณกรรมคำสัตย์สาบานพบว่าการสาปแช่งและลงโทษผู้ที่ละเมิดคำสัตย์ การเชิญพยานซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และการให้พรผู้ปฏิบัติตามคำสัตย์ ซึ่งไม่มีพบในข้อมูลคำปฏิญาณตนในอาชีพและหน้าที่ไทย แสดงให้เห็นได้ถึงพลังของคำปฏิญาณและการสร้างความยำเกรงต่อคำมั่นสัญญาของตนมีความศักดิ์สิทธิ์และพลังต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาของ เฉลิมชัย กักเกียรติกุล, สุรพล สุยะพรหม และ ยุทธนา ประณีต (2546) ที่ได้ศึกษาเรื่องการถวายเป็นสัจปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ของคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พบว่ามีลักษณะคล้ายกันในการมีเงื่อนไขบังคับ เพราะคำปฏิญาณตนในอาชีพและหน้าที่ไทยก็เป็นเกี่ยวข้องกับการกล่าวถวายเป็นสัจปฏิญาณในอาชีพเช่นกัน เช่น อาชีพผู้พิพากษา ตำรวจ ทหาร

นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์เทียบเคียงกับผลการศึกษาจากวิจัยของ วิกานดา เกียรติมาโนชญ์ และจันทิมา อังคพนิชกิจ (2559) เรื่องหน้าที่ของถ้อยคำสาปแช่งและสาบานในวาทกรรมการเมืองไทย พบว่า หน้าที่ของถ้อยคำปฏิญาณตนแสดงให้เห็นเจตนาของผู้กล่าวถ้อยว่าจะรักษาคำกล่าวที่ได้ปฏิญาณตนไว้ ต่างกับเจตนาของนักการเมืองในการสาบานตรงที่นอกจากจะใช้เพื่อสัญญาแล้วยังใช้เพื่อปฏิเสธข้อกล่าวหา ลดความน่าเชื่อถือและโจมตีฝ่ายตรงข้าม ทั้งนี้เพราะถ้อยคำปฏิญาณตนมิได้มุ่งหวังเพื่อผลประโยชน์ของตนเองซึ่งต่างจากการสร้างวาทกรรมของนักการเมือง

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาการให้คำสัตย์สัญญาที่ปรากฏในงานเขียนประเภทต่าง ๆ เช่น ในวรรณกรรมเพื่อศึกษารูปแบบการสัญญาหรือการสาบานตน อีกประการหนึ่งคืองานวิจัยนี้แสดงให้เห็นความหมายที่ปรากฏผ่านการใช้ถ้อยคำเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่าหากพิจารณาอุดมการณ์ในวาทกรรมคำสัญญาหรือปฏิญาณในอาชีพต่าง ๆ น่าจะสะท้อนการประกอบสร้างชุดความคิดบางประการในสังคมไทยได้

บรรณานุกรม

- กำชัย ทองหล่อ. (2545). *หลักภาษาไทย*. รวมสาส์น (1997).
- เฉลิมชัย กีกเกียรติกุล, สุรพล สุยะพรหม และ ยุทธนา ประณีต. (2564). การถวายเป็นสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ของคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(3), 187-121.
- ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2558). ระบบความหมาย. ใน ดิยุ ศรีนราวัฒน์ และชลธิชา บารุงรักษ์ (บก.), *ภาษาและภาษาศาสตร์* (น. 176-182). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นววรรณ พันธุมธา. (2544). *คลังคำ*. อมรินทร์.
- นันทนา วงษ์ไทย. (2562). *ภาษาและความหมาย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). บริษัท เวิร์ค ออล พรินท์ จำกัด.
- ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา. (2554). *การวิเคราะห์ความหมายแบบครอบคลุมของคำสำคัญทางวัฒนธรรม “ไม่เป็นไร” “เกรงใจ” และ “ขอโทษ” ในภาษาไทยตามแนวทฤษฎีอภิภาษาเชิงอรรถศาสตร์ธรรมชาติ* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- ราชบัณฑิตยสภา. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (ม.ป.ป.). *การถวายเป็นสัตย์ปฏิญาณ*. <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การถวายเป็นสัตย์ปฏิญาณ>
- วิกานดา เกียรติมาโนชญ์ และจันทิมา อังคพนิชกิจ. (2559). หน้าที่ของถ้อยคำสาปแช่งและสาบานในวาทกรรมการเมืองไทย. *วารสารวณะ*, 4(2), 1-19.
- วิจิตรน ถานพวงศ์. (2541). *โครงสร้างของภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 14). คณะมนุษยศาสตร์ ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุริยา รัตนกุล. (2544). *อรรถศาสตร์เบื้องต้น*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุภา อังกระวรรณนท์. (2527). *การศึกษาความหมายของคำว่าผู้หญิงจากความเปรียบในบทเพลงไทยสากล* [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- อาทิตย์ ศรีจันทร์. (2555). *วรรณกรรมคำสัตย์สาบานในกฎหมายตราสามดวง*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- อุดม วัชรธรรมลิขิตดี. (2537). *ภาษาศาสตร์เหมาะสมเบื้องต้น*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Austin, J.L. (2002). How to do things with words. (2nd ed). Oxford: Oxford University Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ที่มาของคำปฎิญาณตนในอาชีพและหน้าที่ไทย

อาชีพ	เว็บไซต์
ผู้บัญญัติกฎหมาย	http://wiki.kpi.ac.th/
ข้าราชการ	http://www.rbpho.moph.go.th/upload-file/doc/files/31032020-085247-4606.pdf
วิศวกร	https://eit.or.th/about-us/351-2/
สัตวแพทย์	https://www.vpatthailand.org/
เภสัชกร	https://www.fip.org/file/4324
นักศึกษาวิชาทหาร	http://dekmilitarys.blogspot.com/p/blog-page_3101.html
ทหารบก	https://www.govesite.com/
ทหาร, ตำรวจ	https://dop.rta.mi.th/images/pdf/all/27122562.pdf
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ สมาชิกวุฒิสภา	https://www.senate.go.th
ครู	http://www.3armyarea-rta.com/vocation/teacher.html
ตำรวจ	https://phan.chiangrai.police.go.th/phanpolice_pledge.htm
ผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม	http://www.med.nu.ac.th/pathology/Humanities/file/Ethic%20code.pdf
ทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์	https://policetraining9.com/ebook/book1/files/basic-html/page118.html
ทหารเรือ	https://www.sctr.navy.mi.th/index.php/main/detail/content_id/8435
ทหารรักษาพระองค์	https://www.dek-d.com/board/view/1814855/
ตัวแทนประกันชีวิต	https://www.srikrung168.com/post/code-of-conduct-for-life-insurance-broker
เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้	https://www.facebook.com/SeubNakhasathienFD/posts/10155743438425827/?locale=th_TH
อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	https://www.opsmoac.go.th/news-files-441991791089
เจ้าหน้าที่สำนักงานประมง	https://www4.fisheries.go.th/local/index.php/main/view_activities/16/113234
ทันตแพทย์	https://dentistry.kku.ac.th/?p=8922
นักกีฬา	https://th49.ilovetranslation.com/QdGZJZGXMLMv=d/

ภาคผนวก ข

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน กองบริหารการวิจัยและนวัตกรรม งานมาตรฐานและจริยธรรมในการวิจัย โทร. ๒๖๒๐

ที่ อว ๘๑๐๐/ วันที่ ๑๗ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขอส่งสำเนาเอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชจิตา ศรีห่ม

ตามที่ท่าน ได้ยื่นเอกสารคำร้องเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา

รหัสโครงการวิจัย HU083/2566 โครงการวิจัย เรื่อง

วงศ์พืชและความสัมพันธ์ทางความหมายของคำปฏิญาณตนในหน้าที่และอาชีพไทย นั้น

บัดนี้ โครงการวิจัยดังกล่าว ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชุดที่ 2 (กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว กองบริหารการวิจัยและนวัตกรรม ในฐานะผู้ประสานงาน จึงขอส่งสำเนาเอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน ๑ ฉบับ เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย เอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย และเอกสารเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยประทับตรารับรองเรียบร้อยแล้ว มายังท่าน เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงจากผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

อาจารย์เจนวิทย์ นวลแสง

(อาจารย์เจนวิทย์ นวลแสง)

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ชุดที่ 2 (กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

